Az Upponyi-szoros (HUBN20018) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve

Eger, 2021

Készítette:
Bükki Nemzeti Park Igazgatóság

Elérhetőségei:
Postacím: Eger 3304, Sánc u. 6.
Tel: 36-412-571; Fax: 36-412-791
e-mail: titkarsag@bnpi.hu
honlap: www.bnpi.hu

Felelős tervező:
Schmotzer András
Dr. Szmorad Ferenc

Közreműködő kutatási partner:
BioAqua Pro Kft. (Debrecen)

Közreműködő szakértők:
Baráth Zoltán Zsolt
Bartha Csaba
Dr. Boldogh Sándor
Dr. Gulyás Gergely
Kalmár Zsuzsanna
Dr. Kiss Béla
Korompai Tamás
Kovács Krisztián
Olajos Péter
Schmotzer András
Sulyok József
Dr. Szmorad Ferenc

Térképeket készítette:
Kalmár Zsuzsanna

Fotókat készítette:
Dr. Szmorad Ferenc

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv ... 5

1. A terület azonosító adatai ... *6*

1.1. Név ... 6

1.2. Azonosító kód ... 6

1.3. Kiterjedés ... 6

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek ... 6

1.4.1. Jelölő élőhelyek ... 6

1.4.2. Jelölő fajok ... 6

1.5. Érintett települések ... 7

1.6. Egyéb védettségi kategóriák ... 7

1.7. Tervezési és egyéb előírások ... 10

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv ... 10

1.7.2. Településrendezési eszközök (Országos rendezési tervkataszter szerint) ... 10

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek ... 11

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek ... 12

1.7.5. Halgazdálkodási tervek ... 12

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv ... 12

1.7.7. Egyéb tervek ... 13

2. Veszélyeztető tényezők ... *13*

3. Kezelési feladatok meghatározása ... *21*

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése ... 21

3.1.1. Fő célkitűzések ... 21

3.1.2. További célok ... 22

3.2. Kezelési javaslatok ... 22

3.2.1. Élőhelyek kezelése ... 30

3.2.1.1. KE-1 kezelési egység: Nádasok, gyékényesek, magassásosok és patakmenti magaskórósok ... 30

3.2.1.2. **KE-2 kezelési egység: Sovány és üde gyepek** ... 34

3.2.1.3. KE-3 kezelési egység: Sziklagyepek és sziklai cserjések ... 38

3.2.1.4. KE-4 kezelési egység: Lejtősztyepprétek és félszáraz gyepek ... 40

3.2.1.5. KE-5 kezelési egység: Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és bükkösök ... 43

3.2.1.6. KE-6 kezelési egység: Cseres-kocsánytalan tölgyesek ... 53

3.2.1.7. KE-7 kezelési egység: Melegkedvelő tölgyesek, bokorerdők és mészkerülő tölgyesek 62

3.2.1.8. KE-8 kezelési egység: Szurdokerdők, törmeléklejtő-erdők és sziklaerdők ... 66

3.2.1.9. KE-9 kezelési egység: Patakmenti ligeterdők ... 70

3.2.1.10. KE-10 kezelési egység: Regenerálódó cserjések, gyepek és szántók ... 74

3.2.1.11. KE-11 kezelési egység: Idegenhonos fafajú erdők ... 78

3.2.1.12. KE-12 kezelési egység: Utak, gátak, telephelyek ... 83

3.2.1.13. KE-13 kezelési egység: Víztározó ... 85

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés ... 87

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések ... 87

3.2.4. Kutatás, monitorozás ... 88

3.2.5. Mellékletek ... 90

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében ... 97

3.3.1. Agrártámogatások ... 98

3.3.2. Pályázatok ... 101

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja ... 101

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök ... 101

3.4.2. A kommunikáció címzettjei ... 101

3.4.3. ***Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel*** 103
4. Felhasznált irodalom *105*
5. Térképek *108*
6. Fotódokumentáció *118*
7. Jóváhagyó nyilatkozat *131*

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve és típusa:	Upponyi-szoros kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBN20018

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	1289,76 hektár

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő élőhelyek és állatfajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2020. évi változatát vettük alapul.

1.4.1. Jelölő élőhelyek[1]

(kiemelt jelentőségű élőhely)*

- 6190 Pannon sziklagyepek (*Stipo-Festucetalia pallentis*)
- 91G0 * Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*val és *Carpinus betulus*szal
- 91H0 * Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*szel
- 91M0 Pannon cseres-tölgyesek

Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű élőhelytípus:

- 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*)

1.4.2. Jelölő fajok

(kiemelt jelentőségű faj)*

- leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)
- csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria**)
- magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*)
- díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*)
- nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- közönséges denevér (*Myotis myotis*)

Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű fajok:

- Petényi-márna (*Barbus meridionalis*)[2]
- nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)

[1] Az alábbi élőhelytípus törlése javasolt a tervezési terület jelölő listájából: mészkősziklás lejtők sziklanövényzettel (8210)

[2] Jelenlegi ismereteink szerint ezen a földrajzi területegységen nem a *Barbus meridionalis*, hanem a *Barbus carpathicus* KOTLÍK, TSIGENOPOULOS, RÁB & BERREBI 2002 faj fordul elő

- kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat, és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Bánhorváti	Borsod-Abaúj-Zemplén	91,44	7,09	3,21
Dédestapolcsány	Borsod-Abaúj-Zemplén	397,10	30,79	13,49
Nekézseny	Borsod-Abaúj-Zemplén	228,75	17,74	16,23
Sáta	Borsod-Abaúj-Zemplén	43,02	3,34	2,61
Uppony	Borsod-Abaúj-Zemplén	529,45	41,05	41,33
Összesen:		1289,76	100	

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett természeti terület	118/TK/75	Lázbérci Tájvédelmi Körzet	1270,17 (98,46%)	136/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet, 9/2008. (IV. 10.) KvVM rendelet
különleges madárvédelmi terület	HUBN10003	Bükk hegység és peremterületei	1289,76 (100%)	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet; 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet
ex lege forrás	f042630010	Rágyincs-forrás (Hideg-forrás) (Dédestapolcsány)	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege forrás	f042630011	Csernely-völgy-forrása (Sáta)	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege forrás	-	Halatvén-kút (Sáta)	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege forrás	-	Mihály-kút (Csernely-völgy) (Uppony)	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-1	Upponyi 1. sz. kőfülke	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről

ex lege barlang	5320-2	Upponyi 2. sz. kőfülke	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-3	Alsó-polc 1. sz. barlangja	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-4	Alsó-polc 2. sz. barlangja	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-5	Alsó-polc 3. sz. barlangja	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-6	Felső-polc-barlangja	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-7	Sima-kői 1. sz. hasadékbarlang	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-8	Sima-kői 2. sz. hasadékbarlang	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-9	Sima-kői 3. sz. hasadékbarlang	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-10	Sima-kői 4. sz. hasadékbarlang	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-11	Sima-kői Kürtős-barlang	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-12	Sima-kői Ablakos-barlang	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-13	Sima-kői-rókalyuk	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-14	Sima-kői-rombarlang	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-15	Sima-kői-barlang	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-16	Sima-kői 1. sz. sziklaüreg	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-17	Sima-kői 2. sz. sziklaüreg	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-18	Keresztes-kői 1.	-	1996. évi LIII.

		sz. sziklaeresz		törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-19	Keresztes-kői-sziklaüreg	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-20	Keresztes-kői-barlang	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-21	Keresztes-kői 2. sz. sziklaeresz	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-22	Keresztes-kői-átjáró	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-23	Horváti-lik	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-24	Keresztes-kői-hasadék	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-29	Sima-kői Kéményes-barlang	-	1996. évi LIII. törvény a természet - védelméről
ex lege barlang	5320-30	Sima-kői 3. sz. sziklaüreg	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-31	Sima-kői 4. sz. sziklaüreg	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-32	Sima-kői 5. sz. hasadékbarlang	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-33	Sima-kői Nagy-hasadék	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-34	Sima-kői Anga Lajos-sziklaeresz	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-35	Keresztes-kői 3. sz. sziklaeresz	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege barlang	5320-36	Upponyi Cserepes-barlang	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege földvár	03-0101-01	Földvár (Uppony)	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
ex lege földvár	03-0100-01	Dedevár (Uppony)	-	1996. évi LIII. törvény a természet

				védelméről
nyílvántartott régészeti lelőhely	21281	Upponyi 1. sz. kőfülke (Uppony)	0,11	-
nyílvántartott régészeti lelőhely	23932	Upponyi 1. sz. kőfülke (Uppony)	0,13	-
nyílvántartott régészeti lelőhely	57084	Upponyi Cserepes-barlang (Uppony)	0,10	-
nyílvántartott régészeti lelőhely	16890	Földvár (Uppony)	0,24	-
nyílvántartott régészeti lelőhely	16889	Dedevár (Uppony)	0,16	-
Országos ökológiai hálózat	-	magterület	1289,76 (100%)	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről
		Összesen:	1289,76 (100%)	

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési terület 98,5%-ban a 136/2007. (XII. 27.) KvVM rendelettel megerősített védettségű – a 9/2008. (IV. 10.) KvVM rendelet kismértékben kibővített területű –Lázbérci Tájvédelmi Körzet része. A védett természeti terület 16/2012. (VII. 6.) VM utasítás szerinti részletes természetvédelmi kezelési terve a Bükki Nemzeti Park Igazgatóságnál kéziratos formában elkészült, annak 3/2008. (II. 5.) KvVM rendelet szerint összeállítandó, jogszabályi változata azonban még nem jelent meg. A 9/2008. (IV. 10.) KvVM rendelet szerinti bővítés (Nekézseny 097/19 és 098 hrsz.) kihirdetése már kezelési tervvel együtt történt, ezek az ingatlanok azonban nem részei a természetmegőrzési területnek. A 5320-1 kataszteri számú „Upponyi 1. sz. kőfülke” barlangkezelési tervvel rendelkezik (a doukumentáció a Bükki Nemzeti Park Igazgatóságon érhető el).

1.7.2. Településrendezési eszközök (Országos rendezési tervkataszter szerint)

Település	Típus	Határozatszám
Bánhorváti	Helyi építési szabályzat és szabályozási terv	4/2004. (IV. 15.) rendelet
Dédestapolcsány	Helyi építési szabályzat és szabályozási terv	14/2006 (VII. 12.) rendelet
Nekézseny	Helyi építési szabályzat és szabályozási terv	1/2017. (I. 19.) rendelet
Sáta	nem rendelkezik tervvel	-
Uppony	Helyi építési szabályzat és szabályozási terv	7/2004. (VII. 10.) rendelet

Bánhorváti, Dédestapolcsány, Nekézseny és Uppony községek fentebbi rendeletekkel jóváhagyott településszerkezeti tervei és helyi építési szabályzatai a tervezési területet a beépítésre nem szánt területek között tartja nyilván. Megkötésekkel (pl. Dédestapolcsány település külterületére eső erdőkben) elvileg lehetséges kisebb, gazdálkodáshoz vagy turisztikai hasznosításhoz kapcsolódó építmények, létesítmények elhelyezése, de azok egyrészt a védelmi rendeltetések betöltését nem akadályozhatják, másrészt a konkrét kivitelezés lehetőségét a vonatkozó jogszabályok és az érintett (szak)hatóságok előírásai határozzák meg.

Az érintett települések településrendezéssel kapcsolatos helyi dokumentumai (határozatok, rendeletek, településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat, településfejlesztési koncepció arculati kézikönyv) nyilvánosak, jórészt szabadon elérhetők a települések honlapjain, illetve az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) honlapján (https://www.teir.hu/).

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Erdőtervezési körzet neve	Érintett települések (teljes körű felsorolás)	Aktuális erdőterület (ha)[3]	Erdőtervezés éve
Bánhorváti	Bánhorváti	64,33	2021
	Dédestapolcsány	323,12	
	Nekézseny	210,49	
	Sáta	47,66	
	Uppony	506,24	
Összesen:	-	1151,84	-

A Bánhorváti Erdőtervezési Körzetben 2011-ben folytak erdőtervezési munkák, az erdőgazdálkodók számára megállapított (gazdálkodási lehetőségeket rögzítő) erdőterv határozat a következő körzeti erdőtervezési eljárás során (várhatóan 2022. évben) kiadott határozat véglegessé válásáig érvényes. Az erdőtervezési munkák során az „Upponyi-szoros” természetmegőrzési területet is érintő, részletes Natura 2000 elővizsgálati dokumentáció készült, mely az erdőgazdálkodásra vonatkozóan megállapított előírás-javaslatok Natura 2000 területekre, illetve a kijelölés alapjául szolgáló élőhelytípusok és fajok természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásainak értékelését tartalmazza (a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság közreműködésével készítette a Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal AKF Erdészeti Osztálya). Az érintett erdőterületek erdészeti hatóság által bejegyzett erdőgazdálkodója nagyobbrészt (84,21%) az Északerdő Zrt. (Miskolc), illetve annak Bánhorváti Erdészeti Igazgatósága, kisebbrészt Dédestapolcsány Község Önkormányzata (2,04%), a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság (1,88%), az ÉRV Zrt. (0,19%), továbbá 2 magánszemély (2,56%). A rendezetlen gazdálkodási jogviszonyú területek aránya viszonylag magas (9,12%).

Az adott körzetre érvényes erdőtervezési alapdokumentációk és a Natura 2000 elővizsgálati dokumentáció a Nemzeti Földügyi Központ honlapján érhetők el: http://www.nfk.gov.hu/Erdotervezes_news_342

[3] Az adat a tervezési területtel átfedő területértéket mutatja (hektárban)

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

A tervezési terület a 13/2016. (III. 2.) FM rendelet alapján az Északi hegy- és dombvidéki vadgazdálkodási tájon belül a 203. sorszámú Bükki vadgazdálkodási tájegységbe esik. A tágabb térség vadállományának jellemzőit, a vadállomány-szabályozásának irányelveit, a fenntartandó vadlétszámra vonatkozó irányelveket, illetve a természet- és tájvédelmi szempontokat bemutató, a tájegységi vadgazdálkodási terv alapjául szolgáló dokumentum elérhető:
http://ova.info.hu/ujvgtajak.html
A tájegységi vadgazdálkodási tervet a 14/2018. (VII. 3.) AM rendelet tartalmazza.

A tájegységen belül a tervezési terület két vadgazdálkodási egységet (vadászterületet) érint:

- 652100 kódszámú vadászterület, vadászatra jogosultja az Északerdő Zrt., Miskolc
- 651000 kódszámú vadászterület, vadászatra jogosultja az Uppony és Környéke Vadásztársaság, Uppony (ez a vadászterület csupán az Uppony 0111 hrsz. részterületét érinti)

A vadászat és vadgazdálkodás kereteit a vadászterületre konkrétabban meghatározó vadgazdálkodási üzemtervek 2037.02.28-ig érvényesek. Az üzemtervek a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztályán érhetők el.

A vadgazdálkodási tájegység lehatárolása elérhető:
http://ova.info.hu/vg_taj/tajegys-ORSZ-20160224.pdf
http://ova.info.hu/vg_taj/tajegys-ORSZ-20160224-feketefeher-nevekkel.pdf
A 651200 és 651000 kódszámú vadászterületek lehatárolása elérhető:
http://ova.info.hu/terkep-pdf/tajegys-BORS-A3-20160223.pdf

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A terület egyetlen, de kiterjedt halgazdálkodási vízterülete maga a Lázbérci-víztározó (víztérkód: 05-0018-1-1), a vízterület halgazdálkodásra jogosult szervezete az ÉRV Lázbérci Horgászegyesület (Kazincbarcika). A halgazdálkodás terv 2016. január 1-től 5 évre (vagyis 2020. december 31-ig) érvényes. A vízterület adatait, a halgazdálkodás módját, a halállomány fenntartásának szabályait, a halasítási előírásokat és egyéb védelmi intézkedéseket magába foglaló halgazdálkodási terv a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztályán érhető el.

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

A tervezési terület a 1155/2016. (III. 31.) Korm. határozat alapján a 2-6 azonosítójú „Sajó a Bódvával” vízgyűjtő alegységhez nyert besorolást. A vízgyűjtő-gazdálkodási tervet első változatban a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, továbbá az érintett környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok 2010. áprilisában, a Víz Keretirányelv hazai megvalósítása során készítették. A terv 2015-ig tartó feladatokat fogalmazott meg, de a VKI célkitűzéseinek megvalósítása érdekében a határidők és feladatok 2021-ig, illetve 2027-ig (a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés második és harmadik ciklusáig) kitolhatók voltak. A jelenleg érvényes terv-változatot 2016. áprilisi dátummal az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság (Miskolc) adta közre.
A vízgyűjtő-gazdálkodási terv és mellékletei elérhetők:

http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149

1.7.7. Egyéb tervek

A tervezési terület a Lázbérci-víztározó felszíni vízkivételi mű (Észak-magyarországi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség 3241-1/2008. ikt. számú határozatával kijelölt) belső és külső védőövezetét, valamint annak teljes vízgyűjtő területre kiterjedő hidrológiai védőterületét is érinti. Mindezek miatt a területen folyó bárminemű tevékenység során a speciális vízgazdálkodási kérdések, illetve szempontok jelentős súlyával (sok esetben elsődlegességével) kell számolni.

Az alábbi fajmegőrzési tervek relevánsak a tervezési terület vonatkozásában:

- Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) fajmegőrzési terve – KvVM Természetvédelmi Hivatal, 2006
- Farkas (*Canis lupus*) fajmegőrzési terve – KvVM Természetvédelmi Hivatal, 2004

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége[4]	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A06	Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)	L	5	kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*) – A nyílt élőhelyek művelésének felhagyása (a növényzet várható záródásán keresztül) a nyílt területeken (is) vadászó denevérfaj táplálkozási lehetőségeit érdemben befolyásolhatja.
A11	Mezőgazdasági célú égetés	L	5	pannon molyhos tölgyesek (91H0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – A kora tavaszi (egyébként nem mezőgazdasági hasznosítással összefüggő) gyepégetések esetenként a szomszédos száraz tölgyesek aljnövényzetét is érintik, károsítják.
A26	Felszíni vagy felszín alatti vizek diffúz szennyezését okozó mezőgazdasági tevékenységek	L	1	Petényi-márna (*Barbus meridionalis*) – A vízfolyás tervezési terület feletti szakasza jelentős hosszban nagytáblás szántóföldek között folyik, így a

[4] Magyarázat: H (high) – magas; M (medium) – közepes; L (low) alacsony

				mezőgazdasági gyakorlat során alkalmazott kemikáliák (műtrágyák és növényvédőszerek, illetve származékaik) bemosódását aktuális veszélyeztető tényezőként kell kezelni.
B06	Fakitermelés (kivéve tarvágás)	M	70	szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*) (9130), pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*val és *Carpinus betulus*szal (91G0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – Az állományok fajösszetételének és szerkezetének alakítása, a különböző korosztályok térbeli mintázatának meghatározása, a biológiai funkciók befolyásolása. pannon molyhos tölgyesek (91H0) – Az egyébként véderdő jellegű állományok vágásos kezelésű erdőkbe ékelődő apró foltjait az erdőgazdálkodás a zonális erdőkhöz hasonlóan érintheti. csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*), magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) – Az állományszerkezet és elegyesség alakításával a fakitermelések érdemi kihatással vannak/lehetnek a lepkefajok populációjának megőrzésére. nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) – Az állományszerkezet alakításával, a friss és

				korhadó holtfa mennyiségének befolyásolásával az erdőgazdálkodás érdemi kihatással van/lehet a szaproxilofág rovarfajok megőrzésére. közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) – Az állományszerkezet és az erdőszegélyek alakításával, illetve a búvó- és táplálkozó helyek jelenlétének befolyásolásával az erdőgazdálkodás érdemi kihatással van/lehet az erdőlakó, illetve erdőben/erdőszélen (is) táplálkozó denevérfajok megőrzésére.
B07	Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmeléket is	M	70	szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*) (9130), pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*val és *Carpinus betulus*szal (91G0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – Az állományok álló és fekvő holtfa ellátottságának alakítása, befolyásolása. nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) – A friss és korhadó (vastag) holtfa folyamatos jelenlétének biztosítása a szaproxilofág rovarfajok megőrzése szempontjából kulcsfontosságú. közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) – Az odvas, kéreglevált (az

				erdőlakó, illetve erdőben is táplálkozó denevérek számára búvóhelyet nyújtó) álló holtfa jelenléte a fajok megőrzése szempontjából kulcsfontosságú.
B08	Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)	M	30	szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*) (9130), pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*val és *Carpinus betulus*szal (91G0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – Az idős állományok területének csökkenése, az idős/méretes törzsek eltűnése, vágásterületek kialakulása. csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*), magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) – Az állományszerkezet és az elegyarány-viszonyok alakításával a véghasz-nálatok érdemi kihatással vannak/lehetnek a lepkefajok populációjának megőrzésére. nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) – Az idős fák, idős állományrészek jelenléte a fajok élőhelyi feltételeinek biztosítása szempontjából kulcsfontosságú. közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) – Az idős, változatos szerkezetű erdők jelenléte az erdőlakó, illetve erdőben is élő denevérek számára

				búvóhely és táplálkozóterület biztosítása szempontjából is elengedhetetlen.
B12	Ritkítás (lombkorona-szintben)	M	30	szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*) (9130), pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*val és *Carpinus betulus*szal (91G0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – Az állományok elegyességének és az idegenhonos fafajok jelenlétének szabályozása, a törzsátmérő-eloszlás és térbeli változatosság befolyásolása, a böhöncös egyedek eltávolítása. csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*), magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) – Közvetett hatásról lehet szó, a száraz és üde erdők (9130, 91G0, 91M0) elegyessége, valamint a nevelővágások következtében változó erdőszegély befolyásolhatja a lepkefajok megőrzésének lehetőségeit. közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*) – Az állományok nevelővágások során történő homogenizálása és az erdőszegélyek felszámolása a denevérfajok élőhelyi feltételeinek romlását okozhatja.
E08	Zaj-, fény- vagy egyéb szennyezést okozó földi, vízi és légi közlekedési	L	2	közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*) – A különböző (elsősorban

	tevékenységek			közúti) zavaró források a fajok élőhelyét érinthetik.
F07	Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek	L	1	pannon sziklagyepek (*Stipo-Festucetalia pallentis*) (6190) – A Kalica-tető gerincén húzódó sziklagyepekben a turistaút mentén taposási kár jelentkezik.
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	M	10	szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*) (9130), pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*val és *Carpinus betulus*szal (91G0), pannon molyhos tölgyesek (91H0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – Az akác (*Robinia pseudoacacia*) és más inváziós fajok terjeszkedése révén a természetközeli állapotú életközösségek összetételének és szerkezetének átalakulása.
I03	Egyéb idegenhonos fajok (nem inváziósok)	L	2	pannon sziklagyepek (*Stipo-Festucetalia pallentis*) (6190) – Az Eszkála-tető északkeleti letörésén levő sziklagyepekben a feketefenyő jelenléte és terjeszkedése érdemben befolyásolja a nyúlfarkfüves sziklagyepek állapotát.
I04	Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok	M	80	szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*) (9130), pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*val és *Carpinus betulus*szal (91G0), pannon molyhos tölgyesek (91H0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – Az állományok aljnövényzetének nagyvad általi taposása, túrása, bolygatása, valamint az erdődinamikai folyamatok befolyásolása (a felújulás, növekedés és

				differenciálódás lassítása). leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*) – A nagyvad általi taposás és a virágok lerágása veszélyeztethetik az állományt. nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) – Az öreg, szétkorhadt fatuskók rendszeres kitúrásával a vaddisznó jelentősen vissza tudja vetni a populáció létszámát.
J01	Felszíni és felszín alatti vizeket érintő kevert forrású szennyezés (édesvízi és szárazföldi)	M	1	Petényi-márna (*Barbus meridionalis*) – A vízfolyás tervezési terület feletti szakasza több településen is keresztülfolyik, ezért a kommunális eredetű szennyezések (szennyvíz, szennyezett csapadékvíz, szilárd hulladék) bejutását aktuális veszélyeztető tényezőként kell kezelni.
K04	Hidrológiai áramlás módosítása	L	1	Petényi-márna (*Barbus meridionalis*) – Potenciális veszélyeztető tényező lehet a Csernely-patak időszakonkénti mederrendezése, ideértve a kotrást és a kísérő vegetációt érintő munkálatokat.
K05	Víztestek fizikai változása	L	1	Petényi-márna (*Barbus meridionalis*) – A populációnak otthon adó Csernely-patak esetleges mederrendezése az élőhelyek átmeneti vagy végleges megszűnését eredményezné.
L1	Természetes abiotikus folyamatok (pl. erózió, feliszapolódás, kiszáradás, elsüllyedés, szikesedés)	L	1	Petényi-márna (*Barbus meridionalis*) – A populációnak otthon adó Csernely-patak vízhozam-csökkenése, illetve esetleges (időszakos) kiszáradása jelentősen érintené.

L02	Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)	L	5	leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*) – A nyílt élőhelyek átalakulása, záródása a faj életfeltételeit beszűkíthetik. kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*) – A nyílt élőhelyek átalakulása, záródása a nyílt területeken (is) vadászó denevérfaj táplálkozási lehetőségeit érdemben befolyásolhatja.
Kívülről érkező hatások és jövőbeli potenciális hatások:				
F24	Zaj-, fény-, hő- vagy egyéb szennyezést okozó lakossági vagy rekreációs tevékenységek és struktúrák	L	20	denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*) – Az épületlakó kolóniáknak otthont adó, szomszédos lakott területekre eső épületek éjszakai kivilágítása kismértékű zavarást jelent. Ezen a felül a fajok egy részénél (barlangi szálláshelyen élő fajok) probléma lehet a barlangászat miatt zavarás.
H08	Egyéb emberi beavatkozások és zavarások	L	20	közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*) – Az épületlakó kolóniáknak otthont adó, szomszédos lakott területekre eső épületek és azok padlásterének átalakítása, az ottani denevér-búvóhelyek megszüntetése, zavarása, potenciális veszélyeztető tényező.
N01 és **N02**	Hőmérsékletváltozás (pl. hőmérséklet növekedés és szélsőséges hőmérsékleti értékek) a klímaváltozás következtében + Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a	L	100	magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) – A klimatikus viszonyok átrendeződése a fajok életfeltételeinek

	klímaváltozás következtében			megváltozásával jár.
N05	Élőhelyek elhelyezkedésének (földrajzi eltolódás), méretének és/vagy minőségének változása a klímaváltozás következtében	L	100	nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) – Már a kisebb környezeti változások is a faj elterjedésének, illetve előfordulásának alapvető átrendeződését okozhatja.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések: A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

3.1.1. Fő célkitűzések

- A területen található természetszerű erdők – szubmontán bükkösök (9130), gyertyános-tölgyesek (91G0), pannon molyhos tölgyesek (91H0) és cseres-tölgyesek (91M0) – kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása/elérése, a nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) számára szükséges idős állományrészek, faegyedek, valamint a holt faanyag mennyiségének növelésével, az idős, elegyes erdők nyújtotta mikroklíma megőrzésével.
- A pannon sziklagyepek (6190) állományainak védelme, az emberi bolygatás és a vadhatás mérséklésével, a telepített, illetve magról kelt/kelő fekete- és erdeifenyő magoncok és kifejlett faegyedek fokozatos eltávolításával.
- Az erdei (erdőlakó, vagy erdőben is élő/táplálkozó) denevérfajok élőhelyének biztosítása megfelelő területű idős erdőállományok és az erdei tisztások fenntartásával, továbbá az odvasodó idős faegyedek kíméletével.
- Elegyes, változatos fafajösszetételű, tagolt erdőszegélyekkel rendelkező, mozaikos erdők fenntartása a terület közösségi jelentőségű lepkefajai – csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*), magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) – megőrzése érdekében.
- A túltartott vadállomány szabályozása az erdei és nyílt élőhelytípusok állományaiban, kiemelten a leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*) élőhelye degradációs folyamatainak megakadályozása céljából.
- A terület természetes medermorfológiát mutató vízfolyásának (Csernely-patak) bolygatásoktól, átalakításoktól, szennyeződésektől való védelme, a Petényi-márna (*Barbus meridionalis*) élőhelyének megtartása érdekében.
- Kiemelt fontosságú cél a következő fajok/élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása/helyreállítása:
  - pannon sziklagyepek (*Stipo-Festucetalia pallentis*) (6190)
  - szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*) (9130)

- pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*val és *Carpinus betulus*szal (*91G0)
- pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*szel (*91H0)
- pannon cseres-tölgyesek (91M0)
- leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)
- csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria**)
- magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*)
- díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*)
- nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- Petényi-márna (*Barbus meridionalis*)
- nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*
- közönséges denevér (*Myotis myotis*)
- kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)

3.1.2. További célok

- A sziklai bükkösök és elegyes sziklaerdők (9150), valamint a törmeléklejtő-erdők és szurdokerdők (9180) kedvező természetességi állapotának fenntartása, véderdőként kezeléssel, az erdődinamikai folyamatok érvényesülésének biztosításával és a zavaró tényezők (vadhatás, idegenhonos fafajok) elhárításával, kiszűrésével.
- A területen található értékes, sztyeppesedő félszáraz gyepek, valamint a hozzájuk köthető növény- és állatvilág kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása/ elérése, kiemelten a félszáraz gyepek (6210) cserjésedésének, akácosodásának visszaszorításával (mechanikai, szükség esetén vegyszeres kezelésekkel).
- Az időszakos vizes élőhelyek védelme a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) populációinak megőrzése érdekében.
- Az inváziós, illetve intenzíven terjedőfafajjal (akác, bálványfa) fertőzött erdőállományok természetességének javítása, a további akácosodás megfékezése (mechanikus és vegyszeres kezelésekkel).
- A piros kígyószisz (*Echium russicum*) alacsony virágzási arányának (>20 tő) esetén maggyűjtés, mesterséges szaporítás.
- Leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*) alacsony virágzási arányának (>50 tő) esetén (szubpopulációnként) maggyűjtés, mesterséges szaporítás.
- A víztározóban és a csatlakozó patakok mentén rapszodikusan megjelenő, vízi életmódot folytató emlősfajok – eurázsiai hód (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*) – egyedeinek védelme, kímélete.

3.2. Kezelési javaslatok

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan-nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat attól jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, s egyaránt tartalmaznak jelölő és nem jelölő (utóbbiak között akár másodlagos) élőhelytípusokat. A tervezési terület meglehetősen mozaikos (összesen 1073 élőhelyfolt került lehatárolásra), aminek az oka részben a tagolt felszín és a kitettségek változása folytán sűrűn váltakozó természetközeli erdőtípusok, részben a kiterjedt sziklagyep-lejtősztyepp-bokorerdő mozaikok, részben pedig a másodlagos szukcessziós folyamatok révén kialakult, völgyalji gyepes-cserjés élőhelyek jelenléte. A

terület nagy részére jellemző homogén, zárt erdőtakaró miatt a kezelési egységek nagyobb foltjaiba csak kevés számú esetben tartoznak bele olyan kisebb kiterjedésű élőhelyek, amelyeket a nagyobb egység részeként kell értelmezni (pl. gyepterületeken található facsoportok, erdők alatti utak stb.).

A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyeket a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhelyfejlesztési lehetőségekre is kitérünk.

Fontos a jogszabályokban nevesített, kötelezően betartandó előírások és támogatási rendszerbe illeszthető önkéntesen vállalható előírás javaslatok elkülönítése. A fenntartó kezeléseknél már jogszabályokkal meghatározott érvényes szabályozási rendszerek is működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet).

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. bekezdése alapján „*A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg*."

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. Amár más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási tervezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.

A kezelési egységek és a hozzájuk rendelt kezelési javaslatok meghatározásánál tekintetbe vettük a jelölő értékek megőrzését szolgáló egyéb területrészeket és szempontokat is (pl. a fajok élőhelyével szomszédos, csatlakozó területrészeket, az egyes állományok közti összeköttetést biztosító folyosókat, a közösségi jelentőségű faj számára alkalmas élőhelyek védelmét és fejlesztési lehetőségét, a potenciálisan jelölő élőhellyé fejleszthető területeket). Egyes kezelési egységeknél (pl. KE-5, KE-6) a megfogalmazható természetvédelmi célok, illetve az erdők jelenlegi üzemmód szerinti besorolása figyelembe vételével alternatív kezelési irányvonalakat is meghatároztunk.

A kezelési egységek elhelyezkedését a 3.2.5. pontnál szereplő térképmelléklet mutatja.

A kezelési egységekre (KE) vonatkozó részletes kifejtését megelőzően a teljes tervezési terület vonatkozásában megadjuk a gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatokat (A. pont), a gazdálkodáshoz köthető, általános javaslatokat (B. pont) és a kötelezően betartandó előírásokat (C. pont).

<u>A) Gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatok</u>:

- A tervezési terület belterületbe vonása, azon lakó, üdülő vagy iparterület kijelölése nem javasolt.

- Újabb bányatelek kialakítása és egyéb infrastrukturális fejlesztés (ideértve az újabb erdészeti feltáróutak kialakítását is) a tervezési területen nem kívánatos.
- A terület vízfolyásainak szabályozása, kotrása (a közvetlen élet- és balesetvédelmi veszélyhelyzet elhárítása, valamint a kifejezetten a víztározó üzemeltetését szolgáló beavatkozások kivételével) kerülendő, sehol sem javasolt.
- A közlekedést, illetve elektromos áram szolgáltatást biztosító, közvetlenül az élőhelyek kezeléséhez nem köthető ingatlanokon (utakon, villanypásztákban) a természetvédelmi kezelési javaslatoknak figyelembe kell vennie a kiadott engedélyekben szereplő (pl. közlekedési pályák, vezetékek karbantartására vonatkozó) előírásokat. A javaslatok itt leginkább arra vonatkoznak, hogy a szükséges – és legtöbbször a kezelők számára előírt – karbantartási munkák során a természeti károk és a környezeti terhelés (növényzet visszavágása, zajterhelés, zavarás) minimalizálásra kerüljön.
- A tervezési területen belüli ingatlanokon bármiféle (pl. tanösvényt, turistautat, horgászhelyeket érintő) karbantartási, fenntartási munkát a természeti és táji értékek kímélete, védelme és megőrzése érdekében, illetve ezen szempontok figyelembe vétele mellett, a műszakilag indokolható legkisebb terület igénybe vétele mellett lehet végezni.
- Természetvédelmi infrastruktúraként csak az élőhely-rehabilitációt és a terület hatósági megjelölését, valamint a természetvédelmi célú oktatást, nevelést, bemutatást szolgáló létesítmények helyezhetők el.
- A tervezési területet bármilyen formában érintő fejlesztés, vagy jelentősebb volumenű karbantartási munkák előtt az érintett nemzeti park igazgatóságot (Bükki NPI) értesíteni szükséges.

A közlekedési folyosók (aszfaltozott, stabilizált utak) és egyéb vonalas létesítmények (elektromos légvezetékek) karbantartása során (amellett, hogy a fenntartók/szolgáltatók a műszaki-üzembiztonsági szempontok maximális érvényesítésére kötelezettek/jogosultak) a természeti és táji értékek kímélete, védelme és fenntartása érdekében a következő általános kezelési javaslatokat szükséges figyelembe venni:

- A fenntartási és üzemeltetési tevékenységet a természeti értékek legnagyobb kímélete mellett javasolt végezni.
- A kivitelezési tevékenységek területigényét a védett és a Natura 2000 területek közelében a műszakilag indokolható legkisebb térmértékre ajánlott csökkenteni.
- Az utak felújítása csak természetes anyagok (kőzúzalék) felhasználásával történhet, arra építési törmelék vagy egyéb hulladékanyag nem használható.
- Törekedni kell a fenntartandó területen lévő vegetáció (út esetében az útmenti növényzet, légvezeték esetében a villanypásztában levő növényzet) minél nagyobb arányú megtartására.
- A fenntartási tevékenység során szükségessé váló cserjeirtást, fakivágást fészkelési időszakon kívül, augusztus 15. és március 15. között javasolt végezni.
- Az idegenhonos fafajok (főleg az akác) eltávolítása szükséges a területről, mechanikai és (a külső védőövezeten kívül) vegyszeres védekezéssel.
- A bolygatott talajfelszíneken az özönnövények megjelenését, megtelepedését, terjedését (legalább évi egyszeri alkalommal, virágzáskor, a termésérést gátló) kaszálással javasolt megakadályozni.
- Növénytelepítés esetén a területen őshonos, valamint a potenciális vegetációnak megfelelő növényfajokból javasolt válogatni.

- A kivitelezési/fenntartási munkák megkezdése előtt a nemzeti park igazgatóságot értesíteni szükséges.

B) Gazdálkodáshoz köthető, általános javaslatok:

Erdőgazdálkodás:

- A zonális erdők (cseres- és gyertyános-kocsánytalan tölgyesek, szubmontán bükkösök) állományaiban (egyes fokozottan védett erdőterületek gazdálkodás alól való mentesítése mellett) a vágásos erdőgazdálkodástól való minél nagyobb mértékű eltávolodásra kell törekedni. Ehhez az összetételbeli és szerkezeti változatosságot megtartó nevelővágásokon túl (hagyásfa-csoportok kijelölésével) időben elnyújtott felújítóvágások, de még inkább szálalóvágások alkalmazása szükséges, s fokozatosan, egyre nagyobb területen lehetővé kell tenni a folyamatos erdőborítást biztosító gazdálkodási módok bevezetését is. Az egyre kisebb véghasználati területekkel végzendő erdőgazdálkodás során további szempont az álló és fekvő holtfa mennyiségének növelése, illetve a faállományhoz köthető mikrohabitatok megtartása.
- A gyenge termőhelyi viszonyok mellett előforduló szikla-, szurdok- és törmeléklejtő-erdők, mészkerülő erdők, melegkedvelő tölgyesek és bokorerdők abszolút véderdőként, gazdálkodás alól mentesített erdőterületként tartandók fenn. Állományaikat a minimális beavatkozás elve szerint, kizárólag az idegenhonos fafajok (akác, feketefenyő) eltávolítása, valamint (útmenti helyzetű állományoknál) a veszélyhelyzetek elhárítása érdekében végzett kezelésekkel kell fenntartani. A patakmenti ligeterdők hasonló elvek szerint kezelendők.
- Az idegenhonos fafajú erdők állományait hosszú távon, ütemezetten – lehetőség szerint tarvágásos véghasználat nélkül, fokozatosan (a meglevő őshonos alsó szint megsegítésével, esetleg alátelepítéssel) – át kell alakítani őshonos fafajú erdőkké. Az akácos foltok átalakítására a víztározó külső védőövezetében semmilyen vegyszeres technológia nem alkalmazható!
- A faanyag-készletezető helyek, rakodók helyszíneit az érintett nemzeti park igazgatósággal előzetesen egyeztetni szükséges.

Gyepgazdálkodás:

- A kifejezetten nedves és kifejezetten száraz termőhelyekhez kötődő élőhelytípusok (gyékényesek, magassásosok, magaskórósok, illetve sziklagyepek, köves talajú lejtősztyepek) állományait alapesetben aktív beavatkozások nélkül (magassásosok és lejtősztyepek esetében legfeljebb a beerdősülést akadályozó munkákkal), de az előforduló és/vagy betelepedő idegenhonos elemek eltávolításával (sziklagyepek esetében a feketefenyő törzsek fokozatos kitermelésével) kell fenntartani.
- A sovány, üde és félszáraz gyepek esetében kívánatos a beerdősülést megakadályozó kezelések (szelektív cserjeirtás; helyreállító szárzúzás és rendszeres kaszálás; korlátozott létszámú haszonállattal történő, szabályozott legeltetés) végzése, továbbá az idegenhonos fafajok (akác) szálankénti és kisfoltos előfordulásainak felszámolása.

Vadgazdálkodás:

- A tervezési területen a nagyvadállomány (jelenleg elsősorban a gímszarvas-állomány) csökkentésére van szükség, mert a jelenlegi vadlétszám egyrészt helyenként erős talajbolygatást jelent és gyomosító hatással is bír, másrészt az erdődinamikai folyamatokat a hajtások rágásával helyenként érzékelhetően fékezi, akadályozza. A vaddisznóállomány az afrikai sertéspestis miatt jelentősen visszaesett, aktuálisan erdőfenntartási-erdőművelési problémákat nem okoz, de távlatilag kontroll alatt kell

tartani és ismételt létszámnövekedésnél aktív szabályozásra lehet szükség. A nagyvad-kérdés kezelésénél összességében a vadlétszám-csökkentés, illetve vadlétszám-kontroll kell, hogy prioritást kapjon, de végszükség esetén – erdőgazdálkodási és természetvédelmi problémák kezelésére – átmenetileg (a megfelelő engedélyezési eljárás lefolytatását követően) vadvédelmi kerítés építése is elfogadható.

- Vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése csak korlátozott számban, a Bükki Nemzeti Park Igazgatósággal való egyeztetést (helyszín, kiépítés, használat módja, etetőanyag minősége) követően, a sérülékeny élőhelyfoltoktól lehetőség szerint minél távolabbi (min. 200 m) helyszíneken lehetséges.

Vízgazdálkodás:

- A Lázbérci-víztározó területén és védőövezetében csak az ivóvíz-szolgáltatás (ivóvíz-kivétel) szempontjainak, illetve az érvényben levő hatósági engedélyeknek megfelelő tevékenységek végezhetők.
- A víztározóba befolyó vízfolyásokat (Bán-patak, Csernely-patak) a minimális beavatkozás elve szerint, kizárólag a veszélyhelyzetek elhárításával, a természetes medermorfológia és a parti növényzet megőrzésével kell fenntartani.

Halgazdálkodás:

- A Lázbérci-víztározó víztestján csak a vonatkozó halgazdálkodási terv és érvényes horgászrend szerinti halgazdálkodási/horgászati tevékenység végezhető. A tározóban – az amurt leszámítva – csak őshonos halak betelepítése lehetséges!

Egyéb tevékenységek:

- Növénytelepítés esetén a területen őshonos, valamint a potenciális vegetációnak megfelelő növényfajokból kell válogatni.
- A bolygatott talajfelszíneken az özönnövények megjelenését, megtelepedést, terjedését (legalább évi egyszeri alkalommal, virágzáskor, a termésérést gátló) kaszálással kell megakadályozni.
- Bármiféle depónia (akár csak átmeneti) kialakítása a területen nem kívánatos, az elhelyezést (a közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelmére tekintettel) lehetőleg a tervezési területen kívül kell megoldani.
- Bármiféle vegyszerhasználat csak a víztározó külső védőövezetén kívül, feltétlenül indokolt esetben (erdővédelmi, erdészeti kezelési vagy természetvédelmi célú területkezelési feladatra tekintettel) lehetséges.
- Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy- és fásszárú fajok ellen, a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően lehetséges.

C) Kötelezően betartandó előírások:

Az erdők fenntartására és a bennük folytatott gazdálkodásra, kezelésre vonatkozó általános (kötelezően betartandó) szabályokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról

szóló 2009. évi XXXVII. törvény, valamint a végrehajtására kiadott 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet rögzíti. Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/ 2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásai szintén kötelező érvényűek, s a 136/2007. (XII. 27.) KvVM rendelettel megerősített védettségű – a 9/2008. (IV. 10.) KvVM rendelettel kismértékben bővített területű – Lázbérci Tájvédelmi Körzet védett természeti területein a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. természetvédelmi szempontú szabályrendszerét (a fontosabb kitételeket lásd a törvény 33. §-ában) is be kell tartani. Természetvédelmi kezelési terv készült ugyan a területre, de az jogszabályi formában még nem jelent meg, így innen eredeztethető kötelezettségek jelenleg nincsenek. Mindezeken túl a természetmegőrzési területre további gazdálkodási szabályokat rögzítenek a korábbi jogszabályi környezetben készített, de még hatályban levő erdőterv-rendeletek. Utóbbi jogszabályok gazdálkodásra vonatkozó – elég részletes és konkrét – előírásait az alábbiakban részletezzük.

A 96/2011. (X. 17.) VM rendelet 12. melléklete alapján a Bánhorváti Erdőtervezési Körzet területére vonatkozó, az erdőtervek 2012–2021 közötti érvényessége során kötelezően betartandó általános erdőgazdálkodási szabályok (a kezelési egységek szerinti, részletes szabályok a 3.2.1. fejezet alfejezeteiben érhetők el):

- *A véghasználatok során a védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szerv által megfogalmazott elvárások szerint hagyásfákat, illetve hagyásfa csoportokat kell visszahagyni a területen.*
- *A közösségi jelentőségű, fában fejlődő bogárfajok, valamint az odúlakó madárfajok - például közép fakopáncs (Dendrocopos medius), fekete harkály (Dryocopus martius), hamvas küllő (Picus canus) – életterének biztosítása érdekében a fakitermelések végrehajtása során – különösen a pannon cseres-tölgyes (91M0), a pannon gyertyános-tölgyesek kocsánytalan tölgy (Quercus petraea) és gyertyán (Carpinus betulus) fafajokkal (91G0), szubmontán és montán bükkösök (9130) élőhelytípusba tartozó erdőkben – a védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szerv által megfogalmazott elvárások szerint hagyásfákat, illetve hagyásfa-csoportokat, valamint egyenletes eloszlásban álló és fekvő holtfát kell visszahagyni a területen.*
- *Az erdőnevelések végrehajtása során a termőhelynek nem megfelelő, vagy az erdészeti tájidegen elegyfafajokat – különös tekintettel az intenzíven terjedő fajokat – vissza kell szorítani. Az intenzíven terjedő fafajok visszaszorítása érdekében szükség esetén vegyszeres ápolás is végezhető.*
- *Revírfoglalási, szaporodási és utódnevelési időszakban a védett ragadozó madarak lakott fészke körül 100 m sugarú körben erdőgazdálkodási tevékenység nem végezhető.*
- *A véghasználatok során hagyásfákat, hagyásfa csoportokat lehetőség szerint őshonos fafajokból, idősebb, de még állékony, illetve böhöncös, odvas faegyedekből kell kijelölni úgy, hogy a 2,0 hektárnál nagyobb végvágott vagy tarvágott területen lehetőleg 0,1–0,3 hektár területű hagyásfa csoportok, egyéb esetekben hagyásfák maradjanak vissza, egyenletes térbeli elhelyezkedésben. A hagyásfa csoportokat javasolt úgy kialakítani, hogy azok a természetvédelmi vagy közjóléti jelentőségű, pontszerű objektumokat (például fokozottan védett madár fészke, forrás, barlang bejárata, erdei emlékmű vagy közjóléti objektum, berendezés) is tartalmazzák. A hagyásfa csoportokban található holtfát vissza kell hagyni a területen. A hagyásfák, hagyásfacsoportok a későbbiekben csak különleges esetben (például veszélyelhárítás) termelhetők ki, és a faanyagukat javasolt holt faanyagként a területen hagyni.*

- *Átalakító üzemmódú erdőben az erdőnevelési tevékenységeket – különösen a növedékfokozó gyérítéseket – részterületenként eltérő eréllyel kell végrehajtani.*
- *Védett természeti területen a vegetációs időszak március 16-tól augusztus 15-ig tart.*

A mezőgazdasági művelés alatt lévő termőföldeken, a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény 5. §-a alapján a földhasználó köteles a termőföldet művelési ágának megfelelő termeléssel hasznosítani, vagy termelés folytatása nélkül a talajvédelmi előírások betartása mellett a gyomnövények megtelepedését és terjedését megakadályozni. Szőlőt és gyümölcsöst pedig a művelési ágának megfelelő termeléssel kell hasznosítani.

A gyepek fenntartására vonatkozó, kötelezően betartandó szabályokat az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/ 2004. (X.8.) Korm. rendelet és – a 136/2007. (XII. 27.) KvVM rendelettel megerősített védettségű, illetve a 9/2008. (IV. 10.) KvVM rendelettel kismértékben bővített területű Lázbérci Tájvédelmi Körzet védett természeti területei vonatkozásában – a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. tartalmazza. Ezen túlmenően a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet előírásai is érvényesek, az alábbi tartalommal:

3. § (1) A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.
(2) Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.
(3) A gyepterület túllegeltetése tilos.
(4) A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.
(5) Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kiszórása tilos.

4. § (1) A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át – beleértve a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett földterületeket is – kaszálásonként változó helyen kaszálatlanul kell hagyni.
(2) A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
(3) Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.
(4) A Natura 2000 gyepterületeken területi természetvédelmi hatóságnak, helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 gyepterület esetében a települési önkormányzat jegyzőjének, a fővárosban a főjegyzőnek az engedélye szükséges, amelyet természetvédelmi hatósági jogkörében eljárva ad ki:
a) a nád irtásához, valamint
b) az október 31. és április 23. között történő legeltetéshez.
(5) Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.

5. § (1) A kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni. A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező.
(2) Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
(3) A kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak. Amennyiben a (2) bekezdés szerinti védekezés során a földhasználó nem tudja betartani a 4. § (1) bekezdésében előírt 5%-os határértéket, úgy ezt a kaszálás

időpontjáról szóló előzetes bejelentésével egy időben jeleznie kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak.
(4) Gyepterületen a szálas takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.

A tervezési területen a fentieken túl a természetvédelmi hatóság a fokozottan védett fajok egyedeinek védelme érdekében – a Tvt. 44. §. (5) bekezdésében és a 12/2005. (VI.17.) KvVM rendelet 2. §-a alapján – az egyes fokozottan védett növény- és állatfajok élőhelyén és élőhelye körül korlátozást rendelhet el, ha a tervezett/várható használati mód, gazdálkodási tevékenység a fokozottan védett faj egyedének vagy állományának zavarásával, veszélyeztetésével, károsításával, elpusztulásával járna. A korlátozást a természetvédelmi hatóság egyedi határozatban rendeli el (területi korlátozás lehatárolásával, védőzóna meghatározásával, időbeli hatály megadásával).

Az érintett vízfolyásszakaszokon a kezelőnek – az 1995. évi LVI. törvényben, a 120/1999. (VIII. 6.) Korm. rendeletben, a 223/2014. (IX. 4.) Korm. rendeletben és a 30/2008. (XII. 31.) KvVM rendeletben foglaltak megfelelően – a szükséges munkákat el kell végeznie, melyhez a 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet a Csernely-patak és Névtelen 0064 vízfolyások esetében 3 méteres, a Bán-patak esetében 6 méteres parti sávot ír elő.

A Lázbérci-víztározó felszíni vízkivételi mű miatt a tervezési területen (és a kapcsolódó vízgyűjtő területén) kiemelt fontosságú a felszíni vizek védelme, így a fentebb felsoroltakon túl a további hatályos jogszabályok figyelembe vétele is kötelező:

- 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól
- 221/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól
- 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról

A felszín alatti vizek védelméhez az alábbi hatályos jogszabályokat is figyelembe kell venni:

- 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények védelméről, különös tekintettel a település ivóvízbázisára és a strandi kutakra
- 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről
- 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről
- 6/2009. (IV. 14.) KvVM–EüM–FVM együttes rendelet a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről
- 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról

A Lázbérci-víztározó felszíni vízkivételi mű különleges, ivóvíz-ellátásban betöltött szerepe miatt a víztározó belső és külső védőterületén, illetve a kapcsolódó vízgyűjtőterületen az Észak-magyarországi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség 3241-1/2008. ikt. számú határozatában foglalt előírásokat teljes körűen be kell tartani. A tervezési területen felmerülő erdőgazdálkodási és gyepgazdálkodási tevékenységek kapcsán a betartandó előírások közül különösen kiemelendők az alábbiak:

- A vízbázis külső védőterületén új út nem létesíthető.

- A külső védőterületen levő utakat csak üzembiztos, üzem- és kenőanyag-, illetve hidraulikaolaj-csepegéstől mentes járművekkel vagy munkagépekkel lehet igénybe venni. A járművekből, munkagépekből sem üzemanyag, sem olaj (motorolaj, hidraulika- és fékfolyadékok), sem kenőanyagok nem kerülhetnek az úttestre, a talajba, a felszíni és felszín alatti vizekbe.
- A külső védőterületen az erdőművelés csak csepegésmentes munkagépek, járművek igénybevételével történhet. A napi munkavégzés után a munkagépek, járművek a védőterületen nem tartózkodhatnak, azokat csak az engedélyezett telephelyükön lehet tárolni. Járművek és munkagépek üzemanyag-feltöltése, olajcseréje, illetve javítása a víztározó külső védőterületén tilos!
- A külső, valamint a hidrológiai védőterületen növényvédő szerek alkalmazására csak indokolt esetben, a B.-A.-Z. Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság 14.2/5482/3-TAL/2007. számú szakhatósági hozzájárulásában foglaltak mellett kerülhet sor.
- Vegyszeres védekezést, a védekezés módjának és az alkalmazni kívánt növényvédőszer nevének, összetételének, azonosító jelének megjelölésével a tervezett időpont előtt 15 nappal az üzemeltetőnek , a víztározó halászati hasznosítására jogosult szervezetnek (ÉRV Horgász Egyesület), illetve a B.-A.-Z. Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságnak előzetesen be kell jelenteni.
- A külső védőterületen a legeltetés tilos.

Barlangok vonatkozásában kötelezően betartandók továbbá a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv.-ben megfogalmazott szabályok, továbbá (fokozottan védett, vagy megkülönböztetett védelmet igénylő, vagy környezeti ártalmak által közvetlenül veszélyeztetett barlangok esetében) a barlangok kezelési tervében (ha már elkészült) megfogalmazott előírások. A látogatás és barlangtani kutatás szabályai betartásának a közösségi jelentőségű állatfajok (denevérek) szálláshelyéül szolgáló barlangok esetében kiemelt jelentősége van!

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. KE-1 kezelési egység: Nádasok, gyékényesek, magassásosok és patakmenti magaskórósok

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységhez a víztározó szegélyzónájában és a kapcsolódó völgyalji területeken kialakult, jórészt másodlagos, higrofil karakterű, fátlan élőhelytípusokat soroltuk. Ide tartoznak a terület kis számú nádas-gyékényes foltjai és patakmenti magaskórósai, valamint a Bán-patak tározóba torkollásánál kialakult kiterjedt (füzesekkel mozaikos) magassásrétek.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:
   - élőhelyek: Á-NÉR: nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), nem zsombékoló magassásrétek (B5), patakparti és lápi magaskórósok (D5) / Natura 2000: síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai (6430)
   - érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*)

- érintett földrészletek: Dédestapolcsány: 057*, Uppony: 074* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: nincs érintettség

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt, nedves termőhelyekhez kötődő állományokban a jelenlegi vízellátottsági (hidrológiai) viszonyok határozott és következetes fenntartása mellett részben aktív kezelésekkel, részben az érintetlenség, háborítatlanság fenntartásával lehet a természetvédelmi célok érvényesülését biztosítani. Általános kezelési javaslatok:

- A legeltetés teljes körű mellőzése valamennyi higrofil élőhelytípus esetén.
- Az apró, vízparti nádas-gyékényes foltok érintetlenül, beavatkozások (pl. növényzet vágása, horgászhelyek kialakítása) nélkül történő fenntartása, a területek mindennemű kezelés, hasznosítás, bolygatás alóli mentesítése.
- Magassásrétek, pántlikafüves sásrétek esetében az állományok érintetlenül, beavatkozások nélkül történő fenntartása vagy időszakos (1–3 évente történő) gépi és/vagy (esetleg) kézi kaszálása, a levágott növényanyag területről való lehordása, eltávolítása.
- Magassásrétek, pántlikafüves sásrétek kaszálása esetén a munkaművelet június 15. utáni végrehajtása, majd a levágott széna/fű területről való mielőbbi felgyűjtése és eltávolítása.
- Patakmenti magaskórósok esetében az állományok érintetlenül, beavatkozások nélkül történő fenntartása, a területek kaszálás és mindennemű egyéb kezelés, hasznosítás, bolygatás alóli mentesítése.
- Cserjésedő-erdősülő állományokban a fásszárú növényzet vegetációs időszakon kívül történő, rendszeres visszavágása, eltávolítása.
- Cserjeirtás esetén a rekonstrukciós munkák (fa- és cserjekivágások) nemzeti park igazgatósággal történő, előzetes egyeztetése.
- Az állományok rendszeres ellenőrzése, az esetlegesen betelepülő idegenhonos elemek (fás- és lágyszárú növények) minél hamarabb történő eltávolítása.
- A magassásrétek és patakmenti magaskórósok területén a faanyag-tárolás, a faanyag-rakodás és a különböző depóniák (trágya, széna) kialakításának mellőzése.
- A szomszédos területeken végzett mezőgazdasági vagy erdőgazdálkodási (fakitermelési) tevékenység során a magassásrétek és patakmenti magaskórósok süppedős talaján a géppel történő átjárást minden esetben el kell kerülni!
- Az állományok területén és közvetlen közelében (100 m-es távolságon belül) vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése nem javasolt (az ilyen helyszíneken levő létesítményeket távolabbra javasolt áttelepíteni).

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt területekre vonatkozó általános előírásokat fentebb (a 3.2. fejezet elején) részleteztük. A 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet fontosabb, idevágó földhasználati előírásait itt emeljük ki ismét:

- *A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.*
- *Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.*
- *Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.*

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	**Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).

Kód	**Vizes területekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
V11	A vízi növényzet nem irtható.
V55	Nádgazdálkodás nem végezhető.

Kód	**Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása.
GY35	Legeltetni nem lehet.
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.

GY131	A cserjék – későbbi kezelések megkönnyítése érdekében – talajszintben való kivágása.
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepen deponálni.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

Csak a magassásrétekre vonatkozó javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY23	A felhalmozódott fűavar eltávolítása.
GY74	Kaszálás július 15. után lehetséges.
GY86	A széna összegyűjtése és eltávolítása a területről a kaszálást követő 2 héten belül.
GY126	Kézzel történő kaszálás.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat csak olyan tekintetben merülhet fel, hogy a magassásrétek és patakmenti magaskórósok a füzes szegélyek érintésével, kitisztításával még növelhető lenne. Erre esetleg amiatt lehet szükség, hogy az elmúlt évtizedekben a korábbi területhasználati formák (főképp a kaszálás) felhagyásával felgyorsult a patakmenti nedves gyepek beerdősülése. Az erdős tájban különleges értéket képviselő higrofil élőhelytípusok hosszú távú megmaradásához a meglevő állományok megtartása mindenképpen szükséges, s ezt nagyban segítené az is, ha a cserjésedéstől-erdősüléstől még éppen menthető állományokból a fásszárúak legalább részben kikerülnének.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A magassásrétek, patakmenti magaskórósok és mocsárrétek területén nem javasolhatók olyan fejlesztések vagy beruházások, amelyek ezen élőhelyek csökkenésével járnának. Különböző építmények elhelyezése és új utak nyitása kifejezetten kerülendő. A víztározó működtetésével összefüggő fenntartási és helyreállítási munkák (a tározó partján, a befolyó patakok hordalékfogó medencéi környezetében stb.) ugyanakkor elvégezhetőek, de a lehetőségekhez képest ezek során is kímélni kell a parti növényzetet. Egyebek tekintetében az állományok szomszédságában futó utak és a kapcsolódó műtárgyak (hidak, átereszek) karbantartása során nem végezhetők olyan tevékenységek (pl. föld depónia kialakítása), amelyek az állományok megszűnését okoznák, vagy természetességi állapotuk kedvezőtlen változását idéznék elő.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A javaslatok megfogalmazásánál alapvető szempontnak vettük, hogy a jórészt erdős tájban megjelenő, részben irtás eredetű, részben a víztározóhoz kötötten kialakult higrofil gyepek (nádasok-gyékényesek, patakmenti magaskórósok, magassásrétek) – mint különleges,

természetvédelmi szempontból jelentős élőhelyek – zavarások nélkül, minél nagyobb területi kiterjedésben megmaradhassanak. Az állományok fenntartásához gazdálkodási érdek nem fűződik, a Bán-patak betorkollásánál elterülő magassásrétek kezelése mögött is inkább a tározó környezete „jó karban tartásának" szándéka áll. A természetvédelmi szempontok így jórészt prioritást élvezhetnek, azokat csak a tározó fenntartási szempontjai előzik meg. Az állományok egy részénél a teljes érintetlenség biztosítása, egy részénél (magassásrét-foltok) pedig az óvatos, szabályozott kezelés (kaszálás) kerülhet előtérbe. A vizes élőhelyek sérülékenysége miatt a legeltetés lehetőségét minden esetben kizártuk.

3.2.1.2. **KE-2 kezelési egység: Sovány és üde gyepek**

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységhez a terület kaszálóként hasznosított vagy hasznosítás nélküli völgyalji (ritkábban domboldali vagy nyereg helyzetben kialakult) üde és sovány gyepjei, elgyomosodott kaszálórétjei tartoznak. Az apró állományok jórészt a Csernely-patak völgyében, valamint az Upponyi-szoros alatti és feletti völgyszakaszon találhatók, de elszórtan a víztározó peremén, a Lipóc-völgy alján, a Bán-patak betorkollása körül, az Éles-kő gerincén, illetve más, erdőtömbbe ékelődő helyszíneken is megjelennek.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:
   - élőhelyek: Á-NÉR: franciaperjés rétek (E1), hegy-dombvidéki sovány gyepek és szőrfűgyepek (E34) / Natura 2000: sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) (6510)
   - érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*)
   - érintett földrészletek: Bánhorváti: 0221/13*, Dédestapolcsány: 052/1-55*, 053*, 054/1*, 057*, 058/b*, Nekézseny: 0144, 0136*, 0139/b*, 0140*, 0146*, 0149/d*, Uppony: 0104*, 0108*, 0110*, 0111*, 059*, 061*, 064*, 071*, 074*, 076/1a*, 076/2*, 080*, 081*, 083/1*, 084*, 086*, 089*, 092*, 096*, 098* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
   - érintett erdőrészletek: Bánhorváti: 20/D*, Dédestapolcsány: 1/ÚT 1*, 17/TI*, 4/B*, 4/TI, 6/TI*, Nekézseny: 1/CE*, 2/TI*, 21/TI*, Uppony: 10/E*, 11/NY*, 11/ÚT*, 12/E*, 17/H*, 17/ÚT*, 33/C*, 33/TI, 5/TI 2* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt, üde és félszáraz termőhelyeken kialakult gyepek hosszú távú fenntartásához a korábbi gyakorlatnak megfelelően évi rendszerességű kaszálás, és/vagy (esetleg) a nagyobb kiterjedésű állományok esetében mérsékelt erélyű, alacsony létszámú állatállománnyal történő legeltetés szükséges/lehetséges. Általános kezelési javaslatok:

- Az üde völgyalji rétek esetében az elgyomosodott, magaskórós növényzettel átszőtt állományok évi egyszeri (gépi) szárzúzózása, majd a kaszálék területről való mielőbbi felgyűjtése és eltávolítása.
- A jobb állapotú üde völgyalji (franciaperjés) rétek és a sovány domboldali gyepek évi egyszeri (gépi) kaszálása, majd a levágott széna/fű területről való mielőbbi felgyűjtése és eltávolítása.

- A szárzúzózás és kaszálás munkaművelet június 15. utáni végrehajtása.
- A sovány domboldali gyepek (és esetleg a méretesebb, gyomosabb üde kaszálórétek) legeltetéssel – a térségi hagyományokra támaszkodva elsősorban juh, szarvasmarha, esetleg ló alkalmazásával – történő hasznosítása.
- A túllegeltetést elkerülése, a legeltetett állatlétszám termőképesség/fűhozam függvényében történő beállítása.
- Legeltetés esetén nyár végén vagy kora ősszel évi rendszerességgel tisztító kaszálás végzése.
- A gyepek cserjésedő szegélyeinek rendezése, a gyepek belsejében elhelyezkedő cserjecsoportok ritkítása, fellazítása.
- Cserjésedő-erdősülő állományokban a fásszárú növényzet vegetációs időszakon kívül történő, rendszeres visszavágása, eltávolítása.
- Cserjeirtás esetén a rekonstrukciós munkák (fa- és cserjekivágások) nemzeti park igazgatósággal történő, előzetes egyeztetése.
- Az állományok rendszeres ellenőrzése, az esetlegesen betelepülő idegenhonos elemek (fás- és lágyszárú növények) minél hamarabb történő eltávolítása.
- Az üde völgyalji gyepek területén a faanyag-tárolás, a faanyag-rakodás és a különböző depóniák (trágya, széna) kialakításának mellőzése.
- A szomszédos területeken végzett mezőgazdasági vagy erdőgazdálkodási (fakitermelési) tevékenység során az üde völgyalji gyepek (sok esetben süppedős) talaján a géppel történő átjárást el kell kerülni!
- Az állományok területén és közvetlen közelében (100 m-es távolságon belül) vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése nem javasolt (az ilyen helyszíneken levő létesítményeket távolabbra javasolt áttelepíteni).
- A komoly taposási-túrási kárt okozó vaddisznó állománya nagymértékben csökkentendő, visszaszorítandó!

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt területekre vonatkozó általános előírásokat fentebb (a 3.2. fejezet elején) részleteztük. A 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet fontosabb, idevágó földhasználati előírásait itt emeljük ki ismét:

- *A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.*
- *A gyepterület túllegeltetése tilos.*
- *A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.*
- *A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át – beleértve a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett földterületeket is – kaszálásonként változó helyen kaszálatlanul kell hagyni.*
- *Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.*
- *A kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni. A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező.*

- *Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.*
- *Gyepterületen a szálas takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.*

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	**Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E24	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).

Kód	**Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása.
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.
GY44	A legeltetési sűrűség egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY45	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
GY50	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 5-ha-t.
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.

GY68	Legeltethető állatfaj: juh.
GY70	Legeltethető állatfaj: lófélék (ló, szamár).
GY72	Kaszálás június 15. után lehetséges.
GY82	A gyepet évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni.
GY86	A széna összegyűjtése és eltávolítása a területről a kaszálást követő 2 héten belül.
GY106	Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése.
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.
GY131	A cserjék – későbbi kezelések megkönnyítése érdekében – talajszintben való kivágása.
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepen deponálni.

Kód	**Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat csak annyiban merülhet fel, hogy a gyepek kiterjedése a szegélyek érintésével, kitisztításával, valamint a belső részeken (például a Csernely-völgy gyepjei esetében) a cserjés foltok területének csökkentésével (de nem a cserjések teljes felszámolásával!), valamint az aranyvesszővel fertőzött részek felszámolásával még kismértékben növelhető lenne. Ezáltal az erdős tájban különleges értéket képviselő élőhelytípusok hosszú távú megmaradása kissé nagyobb területen lenne lehetséges.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A réteken nem javasolhatók olyan fejlesztések vagy beruházások, amelyek a gyepterületek csökkenésével járnának. Az állattartáshoz kapcsolódó ideiglenes építmények (pl. kerítés, villanypásztor) viszont elhelyezhetők és a területeket érintő földutak (építési törmelék lerakását mellőző!) karbantartása is elvégezhető. A földutak új nyomvonalon való kialakítása kerülendő, ilyen változtatásra csak a területkezeléssel/gyepfenntartással összefüggő, indokolt esetben kerüljön sor.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A javaslatok megfogalmazásánál alapvető szempontnak tekintettük, hogy az alapvetően erdős tájban megjelenő irtásrétek – mint természetvédelmi szempontból is jelentős élőhelyek – legalább részben, hosszú távon is megmaradjanak. Emellett szempont volt a térségi gazdálkodás, a hagyományos gyepművelés (legeltetés, kaszálás) feltételeinek biztosítása is.

3.2.1.3. KE-3 kezelési egység: Sziklagyepek és sziklai cserjések

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a tervezési terület nyílt (fátlan) sziklai vegetációját foglalja magába. Az ide sorolt élőhelytípusok kisebb-nagyobb állományai – egymásba, köves talajú sztyepprétekbe, félszáraz gyepekbe, bokorerdőkbe és melegkedvelő tölgyesekbe ágyazottan – a terület számos pontján megtalálhatók. Leghangsúlyosabban az Upponyi-szoros két oldalán, valamint a Vízköz-szoros szikláin (és felhagyott bányájában) jelentkeznek, de elszórtan, egészen apró állományokkal egyéb helyszíneken (pl. Dedevár, Fekete-kő-tető, Éles-kő) is megjelennek.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:
- élőhelyek: Á-NÉR: mészkedvelő nyílt sziklagyepek (G2), nyílt szilikát-sziklagyepek és törmeléklejtők (G3), zárt sziklagyepek (H1), sziklai cserjések (M7) / Natura 2000: szubkontinentális peripannon cserjések (40A0), mészkedvelő vagy bazofil varjúhájas gyepek (*Alysso-Sedion albi*) (6110), pannon sziklagyepek (*Stipo-Festucetalia pallentis*) (6190)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*)
- érintett földrészletek: Uppony: 0111*, 059*, 060*, 062*, 063*, 067*, 076/1a*, 078*, 083/1* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: Uppony: 11/B*, 11/N*, 11/ÚT*, 12/M*, 5/TI 2*, 7/E*, 8/K*, 8/O*, 8/TN* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A területek jellege (sziklás kopárok, sziklagyepek és közéjük ékelődő sziklai cserjések) miatt területhasználattal, gazdálkodással kapcsolatos kezelési javaslatok alig fogalmazhatók meg. Általános kezelési javaslatok:

- Az állományokat érintő turistaösvény-fenntartási munkák során fa- és cserjekivágásra csak körültekintően, a bejegyzett erdőgazdálkodóval és a nemzeti park igazgatósággal való előzetes egyeztetést követően kerülhet sor.
- A Kalica-tető déli letörésének sziklagyepjeiben szórványosan megjelenő feketefenyő magoncok és méretesebb fák egy lépésben történő kivágása és területről való eltávolítása.
- Az Eszkála-tető északi letörésének sziklagyepjeiben nagyobb számban megjelenő feketefenyő magoncok és méretesebb fák több lépésben, 5–20 év alatt történő kivágása és területről való eltávolítása.
- A feketefenyők téli időszakban, száraz és/vagy fagyott talajviszonyok mellett történő kitermelése.
- A gyepterületek rendszeres ellenőrzése, az esetlegesen betelepülő további idegenhonos elemek (fás- és lágyszárú növények) minél hamarabb történő eltávolítása.
- Az állományok területén vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése nem javasolt (a terepviszonyok miatt fizikálisan nem is nagyon lehetséges).

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt területekre vonatkozó általános előírásokat fentebb (a 3.2. fejezet elején) részleteztük. A 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet fontosabb, idevágó földhasználati előírásait itt emeljük ki ismét:

- *Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.*
- *Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.*

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	**Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
GY21	Legeltetés és kaszálás nem végezhető, a területet kezelés nélkül történő fenntartása.
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása. [*Magyarázat: a feketefenyő vonatkozásában releváns a javaslat*].

Kód	**Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység vonatkozásában élőhelyfejlesztési javaslatok nem fogalmazhatók meg, ellenben a feketefenyő-előfordulások egy vagy több lépésben való felszámolása, ezáltal a nyúlfarkfüves sziklagyepek természetes szerkezetének (fás növényzet borítottságának) visszaállítása egyértelműen élőhelyrekonstrukciós feladat.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének (azon belül a sziklai vegetáció területfoglalásának) csökkenésével járna (pl. új turistaösvény vagy kiépített kilátópont kialakítása, építmények elhelyezése, egyéb infrastrukturális fejlesztések), nem lehetséges. Az Eszkála-tetőn semmilyen körülmények között nem jelölhetők ki új útvonalak. A Kalica-tető Herkó Páter keresztjéig jelölt turistaösvénye távlatilag is fenntartható, azonban a délnyugati gerincen lefutó (turistaösvényként nem jelölt) csapás látogatottságának (ezáltal a sziklagyepek taposásának) mérséklése ügyében további tájékoztató/figyelemfelhívó tevékenységet kell végezni (pl. figyelmeztető/tájékoztató tábla elhelyezése).

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok megfogalmazására elsősorban és hangsúlyosan a sziklai vegetáció zavarásának (a jelenleginél intenzívebb igénybevételének) elkerülése, a sziklai élőhelytípusok természetességi állapotának megőrzése/javítása/helyrereállítása, valamint a kapcsolódó közösségi jelentőségű növényfajok védelmének szándékával került sor.

3.2.1.4. KE-4 kezelési egység: Lejtősztyepprétek és félszáraz gyepek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységhez a tervezési terület félszáraz gyepjei és köves talajú lejtősztyepprétjei tartoznak. Az állományok nagy része az Upponyi-szoros és Vízköz-szoros sziklás, kopár lejtőin (egymásba, bokorerdőkbe és melegkedvelő tölgyesekbe ágyazottan), valamint a dédestapolcsányi Halabuka-tető felhagyott szőlőhegyén (cserjésekkel és akácosokkal mozaikosan) fordul elő. A további, szórványos előfordulások (Fekete-kő-tető, Éles-kő gerinc stb.) kopár gerincekre, illetve erdők közötti irtásterületekre esnek.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:
- élőhelyek: Á-NÉR: köves talajú lejtősztyepek (H3a), erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok (H4) / Natura 2000: meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*) (6210), szubpannon sztyeppék (6240)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*), piros kígyószisz (*Echium russicum*), csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*)
- érintett földrészletek: Dédestapolcsány: 058/a*, 058/b*, 059/29*, 059/30, 059/31*, 063/11-13*, 063/1-3*, 063/15-18*, 063/21*, 063/22*, 063/23-25*, 063/26*, 063/27*, 063/28-29, 063/30-31, 063/4-7*, 063/8*, 063/9-10*, 065/15-16*, 065/17*, 065/18-27*, 065/26, 065/28, 065/29, 065/30-31, 065/32*, 065/33*, 065/34-47*, 065/36, 065/38-39, 065/45-46, 065/48-56*, 065/59*, 065/61*, 065/66-69*, 065/9-13*, 072/1*, Uppony: 0111*, 058*, 059*, 062*, 063*, 067*, 076/1a*, 076/1b*, 078*, 083/1* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: Dédestapolcsány: 17/K*, 17/M*, 17/TI*, 18/C*, 18/F*, 18/TI*, Uppony: 11/C*, 11/G*, 11/NY*, 12/K*, 12/M*, 5/TI 2*, 7/E*, 7/NY*, 8/I*, 8/K*, 8/L*, 8/NY*, 8/O*, 8/TN* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Lejtősztyepprétek és félszáraz gyepek hosszú távú fenntartásához az ide sorolt élőhelytípusok nyílt jellegének megőrzése, a cserjésedés és az adventív fafajokkal való betelepülés kontrollja, megakadályozása szükséges. Általános kezelési javaslatok:

- A cserjésedés folyamatos ellenőrzése, a cserjékkel bezáródó gyepfoltokon (elsősorban félszáraz gyepek esetében) rendszeres (3–5 évente végrehajtott),

szelektív cserjeirtás végzése (a cserje-összborítottság mérséklése, mozaikos cserjés-gyep struktúra kialakítása).

- A gyepek cserjésedő szegélyeinek rendezése, a gyepek belsejében elhelyezkedő cserjecsoportok ritkítása, fellazítása.
- Kiemelkedő természeti értékek jelenléte esetén (pl. leánykökörcsin és piros kígyószisz élőhelye) a cserjeborítottság védett érték igényeihez igazított alakítása, biztosítása, szükség esetén szelektív cserjeirtás végzése.
- Cserjeirtás esetén a rekonstrukciós munkák (fa- és cserjekivágások) nemzeti park igazgatósággal való egyeztetés utáni (vegetációs időszakon kívül) végzése.
- A szórványosan megjelenő feketefenyő magoncok és méretesebb fák egy lépésben történő kivágása és területről való eltávolítása.
- A gyepterületek rendszeres ellenőrzése, az esetlegesen betelepülő idegenhonos elemek (fás- és lágyszárú növények) minél hamarabb történő eltávolítása.
- A gyepterületen előforduló méretesebb akáctörzsek kitermelése (a külső védőövezeten kívül) vegyszeres injektálást követően, a fiatal akácsarjak kezelése egyéb vegyszeres technológiával (irányított permetezés).
- Az arra alkalmas helyszíneken a félszáraz gyepek évi rendszerességű kézi (ha a terepviszonyok alkalmasak: gépi) kaszálása.
- Kaszálás esetén a munkaművelet június 15. utáni végrehajtása.
- Kaszálást követően a levágott széna/fű területről való mielőbbi eltávolítása.
- A gyepek területén a faanyag-tárolás és a faanyag-rakodás mellőzése.
- A gyepek tavaszi égetésének kerülése, azok (gazdálkodási szempontok szerinti) jó karban tartása a cserjeirtási és kaszálási munkák megfelelő ütemezésével.
- A gyepek kezeléséhez/hasznosításához kapcsolódóan különböző depóniák (széna) gyepterületen való elhelyezésének mellőzése.
- Kimagasló természeti értékkel nem rendelkező, erdők közé ékelődő, kisebb gyepek esetén a spontán szukcessziós folyamatok (cserjésedés, erdősülés) érvényesülésének engedése.

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt területekre vonatkozó általános előírásokat fentebb (a 3.2. fejezet elején) részleteztük. A 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet fontosabb, idevágó (csak a félszáraz gyepeknél értelmezhető) földhasználati előírásait itt emeljük ki ismét:

- *A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.*
- *A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át – beleértve a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett földterületeket is – kaszálásonként változó helyen kaszálatlanul kell hagyni.*
- *Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.*
- *A kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni. A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező.*
- *Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus*

védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.

- *Gyepterületen a szálas takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.*

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	**Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása. [*Magyarázat: a feketefenyő vonatkozásában releváns a javaslat*].
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása.
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.
GY35	Legeltetni nem lehet.
GY72	Kaszálás június 15. után lehetséges.
GY82	A gyepet évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni.
GY86	A széna összegyűtése és eltávolítása a területről a kaszálást követő 2 héten belül.
GY106	Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése.
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.

GY131	A cserjék – későbbi kezelések megkönnyítése érdekében – talajszintben való kivágása.
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepen deponálni.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat csak annyiban merülhet fel, hogy a gyepek kiterjedése a szegélyek érintésével, kitisztításával, valamint (félszáraz gyepeknél) a belső részeken a cserjés és az akácos foltok területének csökkentésével, a szálanként megjelenő feketefenyők eltávolításával (de nem a cserjések teljes felszámolásával!) még kismértékben növelhető lenne. Ezáltal az egykori szőlőhegyek rendkívül fajgazdag növényközösségei hosszú távú megmaradása nagyobb területen lenne lehetséges, illetve a gyepek agresszíven terjedő idegenhonos fafajok (akác, feketefenyő) általi veszélyeztetettsége is csökkenne.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A lejtősztyepprétek és félszáraz gyepek területén nem javasolhatók olyan fejlesztések vagy beruházások, amelyek a gyepterületek csökkenésével vagy azok természetességi állapotának romlásával járnának. Az állományokat érintő földutak (építési törmelék lerakását mellőző!) karbantartása természetesen elvégezhető. A földutak új nyomvonalon való kialakítása viszont kerülendő, ilyen változtatásra csak a területkezeléssel, gyepfenntartással összefüggő, indokolt esetben kerülhet sor. A dédestapolcsányi szőlőhegy (Halabuka-tető) félszáraz gyepjeit érintő terepmotorozás felszámolása, illetve mérséklése érdekében az ellenőrzési és tájékoztatási tevékenységet célszerű folytatni, erősíteni.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A javaslatok megfogalmazásánál alapvető szempontnak tekintettük, hogy az erdős tájban megjelenő másodlagos, de rendkívül értékes, kimagasló természeti értékeknek otthont adó gyepterületek (lejtősztyepprétek és félszáraz gyepek) legalább részben, hosszú távon is megmaradjanak. A javaslatok megfogalmazásánál emellett szempont volt a térségi gazdálkodás, a hagyományos gyepművelés (kaszálás) feltételeinek biztosítása is.

3.2.1.5. KE-5 kezelési egység: Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és bükkösök

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a tervezési terület üde, jó vízellátottságú termőhelyeken álló zonális erdeit foglalja magába. Az ide sorolt gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és szubmontán bükkösök – az egészen apró állományokkal szintén ide tartozó mészkerülő bükkös (K7a) élőhelyekkel és gyertyános-tölgyes származékerdőkkel (RC) együtt – a terület meghatározó térfoglalású (a tervezési terület egészén, de súlypontosan ellaposodó tetőkön és északi kitettségű lejtőkön előforduló) élőhelytípusai, együttesen a terület több mint felét (52,82%-át) teszik ki.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: gyertyános-kocsánytalan tölgyesek (K2), bükkösök (K5), mészkerülő bükkösök (K7a), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC) / Natura 2000: mészkerülő bükkösök (*Luzulo-Fagetum*) (9110), szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*) (9130), pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*val és *Carpinus betulus*szal (91G0)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*), magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), havasi cincér (*Rosalia alpina*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), kék pattanó (*Limoniscus violaceus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), kereknyergű patkósdenevér (*Rhinolophus euryale*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*), farkas (*Canis lupus*)
- érintett földrészletek: Bánhorváti: 0217*, 0218/b*, 0219/1*, 0219/2*, 0223/1*, 0223/2*, Dédestapolcsány: 052/1-55*, 053*, 054/1*, 055/1*, 055/2*, 057*, 058/a*, 058/b*, 072/1*, 072/2*, Nekézseny: 0133*, 0134/a*, 0134/b*, 0135/1a*, 0135/2*, 0136*, 0137*, 0138/2d*, 0139/a*, 0139/b*, 0140*, 0143/a*, 0145*, 0146*, 0149/d*, 0151/a*, Sáta: 081/5d*, 081/9a*, 081/9b*, Uppony: 073, 0100*, 0101*, 0104*, 0105*, 0107*, 0108*, 058*, 059*, 060*, 064*, 067*, 069*, 074*, 075*, 076/1a*, 076/2*, 078*, 083/1*, 083/2, 084*, 089*, 091*, 098* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: Bánhorváti: 20/A*, 20/B*, 25/A*, 25/B*, 25/C*, 25/NY*, 26/A*, 26/B*, 42/A*, Dédestapolcsány: 1/A*, 1/B*, 1/C*, 1/D, 1/E*, 1/F, 1/G, 1/ÚT 1*, 1/ÚT 2*, 17/B*, 17/F*, 17/G*, 17/H*, 17/I*, 17/J*, 17/K*, 17/M*, 17/TI*, 18/A*, 18/C*, 18/E*, 2/A, 2/B, 2/C*, 2/D*, 3/A, 3/B*, 4/A, 4/B*, 4/C, 4/D*, 4/E*, 4/F, 4/G*, 4/H*, 4/I, 4/J*, 4/ÚT 1*, 4/ÚT 2, 5/A, 5/B*, 5/C, 5/D, 5/ÚT, 6/A*, 6/B*, 6/C*, 6/D*, 6/E*, 6/F*, 6/G, 6/H*, 6/I*, 6/J*, 6/K, 6/L*, 7/ÚT*, 70/A*, 8/A*, 8/B*, 8/D*, 8/E*, 8/F, 8/G, 8/H, 8/I, 8/J*, 8/K*, 8/L*, 8/M*, 8/N*, 8/O*, 85/A, 85/B*, 85/C*, 85/D*, Nekézseny: 1/A*, 1/B*, 1/C, 1/CE*, 1/D*, 1/E*, 19/A*, 19/B*, 19/C*, 19/E*, 19/G*, 19/H, 2/A*, 2/B*, 2/C*, 2/D*, 2/E, 2/F*, 2/TI*, 20/A*, 20/B*, 20/C*, 20/D*, 20/E*, 20/F*, 20/G*, 20/H*, 20/I, 20/TI*, 21/A*, 21/B*, 21/C*, 21/D*, 21/K*, 21/M*, 3/A*, 3/B*, 3/D*, 3/E*, 3/F*, 4/A*, 4/B*, Sáta: 16/A, 16/B, 16/F, 16/TI, 17/B*, 17/C*, 17/D*, 17/F, 17/G*, 19/A*, Uppony: 10/A*, 10/B*, 10/C*, 10/D*, 10/E*, 10/F, 10/G*, 10/H*, 10/I, 10/J*, 10/M*, 10/ÚT 1*, 10/ÚT 2, 11/B*, 11/D*, 11/E*, 11/F*, 11/G*, 11/H*, 11/I*, 11/ÚT*, 12/A*, 12/B*, 12/C*, 12/D*, 12/E*, 12/F*, 12/G*, 12/H*, 12/I*, 12/J*, 12/K*, 12/L*, 12/M*, 12/N*, 12/ÚT*, 13/A*, 13/B, 13/C, 13/D*, 13/E*, 13/F*, 13/G*, 13/H*, 13/I*, 13/J*, 13/K*, 15/A*, 15/B, 15/C*, 15/D*, 15/E*, 15/F*, 15/G*, 16/A, 16/B, 16/C, 16/D*, 16/E*, 16/F*, 16/H*, 17/A*, 17/B, 17/C*, 17/D*, 17/E*, 17/F, 17/G*, 17/H*, 17/I*, 17/J, 17/K*, 17/L, 17/M, 17/N, 17/ÚT*, 33/A*, 33/B*, 33/CE*, 5/D, 5/G*, 5/Q*, 5/TI 2*, 6/C, 6/D, 6/E*, 6/F*, 6/G, 6/I, 6/J, 7/A*, 7/B*, 7/C*, 7/E*, 7/F*, 7/G*, 7/H*, 7/I*, 7/J*, 7/K*, 7/L*, 7/NY*, 8/A, 8/B*, 8/C*, 8/D*, 8/F*, 8/G*, 8/H*, 8/I*, 8/K*, 8/L*, 8/M*, 8/N*, 9/A*, 9/B*, 9/C*, 9/D*, 9/E*, 9/F*, 9/G*, 9/H*, 9/I*, 9/J* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

c1) Vágásos üzemmódba sorolt állományok:

A gyertyános-kocsánytalan tölgyes és bükkös állományok jelentős része (hozzávetőlegesen fele) napjainkban is vágásos üzemmódban kezelt erdő (a következő erdőtervezési ciklusban ezek egy részét – a folyamatos erdőborítás mellett kezelt erdők területének növelése érdekében – célszerű lenne átmeneti üzemmódba sorolni). A 80 év alatti állományok az összterületnek közel a felét teszik ki, s ezekben az erdőkben az elkövetkező időszakban (az életkori sajátosságok miatt, illetve az aktuális erdőtervi előírások alapján) elsősorban nevelővágások (főként tisztítások és törzskiválasztó gyérítések) végzése merülhet fel. Általános erdőkezelési javaslatok:

- A nevelővágások (tisztítások, törzskiválasztó és növedékfokozó gyérítések) során az őshonos lombos elegyfafajok (hársak, juharok, szilek, magas kőris, rezgő nyár, kecskefűz, bibircses nyír, vadgyümölcsök) egyedeinek kímélete, az előforduló idegenhonos fafajok (fenyőfélék, akác) visszaszorítása. A csak szórványosan megjelenő akáctörzsek kezelésére (a külső védőövezeten kívül) elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak kezelésére ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
- Szórt vagy kisfoltos mintázat mellett az elegyfafajok arányának 20–40%-os tartomány felé való elmozdítása, elegyes állományok fenntartása. Hosszabb távon (főleg a változó klímaviszonyokhoz való alkalmazkodás szükségessége miatt) a tájegységben most jellemző zonális erdőkhöz képest elegyesebb, több (őshonos) fafajból álló erdők kialakítása és fenntartása.
- A díszes tarkalepke életfeltételeinek biztosítása érdekében a kőriselegyes állományrészek fenntartása, a magas kőris szórványos/csoportos jelenlétének tartós biztosítása. A csíkos medvelepke védelme érdekében a meglevő, tagolt erdőszegélyek megtartása, az állománynevelési munkák során hasonló struktúrájú szegélyek kialakítása.
- Elcseresedett gyertyános-kocsánytalan tölgyesekben a kocsánytalan tölgy elegyarányának fokozatos növelése mellett a cser szálanként vagy kisebb csoportokban történő, tudatos (részben a fafajhoz táplálkozási kapcsolatokkal kötődő magyar tavaszi-fésűsbagoly védelme miatti), lokálisan max. 20–30% elegyarányig történő megtartása.
- Az átmérő-eloszlásban mutatkozó változatosság megtartása, bővítése. A visszamaradó állományban az átlagátmérőnél vékonyabb és vastagabb törzsek jelenlétének biztosítása. Az előző állományokból visszamaradt, az állomány átlagkoránál idősebb faegyedek (az átlagosnál nagyobb koronájú, böhöncös fák) kímélete, megőrzése.
- A tövön száradt törzsek, facsonkok, valamint az odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. erdőlakó denevérek, szaproxilofág rovarok) és egyéb védett állatfajok (pl. odúlakó madarak és emlősök) életfeltételeinek biztosítása érdekében való visszahagyása. A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó visszahagyásával, és az odú megőrzésével végezhető.
- Az állományok szintezettségének biztosítása érdekében a cserjeszint kímélete, legfeljebb a közelítési, kiszállítási munkákat közvetlenül akadályozó cserjék eltávolítása.
- Az egyenletes hálózatot kialakító/fenntartó, homogenizáló jellegű állományalakítás elkerülése, helyette térben változó erélyű belenyúlás alkalmazása, változatos, sok elegyfára épülő, mozaikos szerkezet kialakítása. (A

térben változó erélyű munkák egyik lehetséges kivitelezési módja, hogy kisebb állományrészeket érintetlenül hagyunk, a besűrűsödött foltokat ténylegesen gyérítés jelleggel fellazítjuk, az alsó szinttel rendelkező állományrészeket pedig erősebben gyérítjük.)

- A távlatilag átalakításra tervezett erdőkben a beavatkozások mozaikos, vertikálisan is tagolt állományszerkezet kialakítása/megerősítése, valamint a felújítás megkezdése szándékával való elvégzése. Az új korosztályok megtartása, illetve megjelenítése érdekében ez esetben a már meglevő újulatfoltok felett, jó makktermést adó években pedig a nagyobb koronájú magszóró fák szomszédságában (megfelelő hálózatban, egymástól legalább 40–60 m-es távolságra), kisebb, fél-egy famagasság átmérőjű lékek is nyithatók.
- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a szálanként elpusztult, őshonos fafajú álló és fekvő holtfák – melyek átmérője eléri, vagy meghaladja az erdőben található faegyedek átlagátmérőjét – nem érinthetők.
- Az erdő fennmaradását és egészségi állapotát jelentősen veszélyeztető erdővédelmi ok, erdőfelújítási kötelezettséget nem keletkeztető mértékű záródáshiány, valamint az utak és turistautak környéki (közvetlen élet- és balesetvédelmi) veszélyhelyzet elhárítása kivételével a szálanként képződő holtfák egészségügyi fakitermelésének mellőzése.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyekk minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

A vágásos üzemmódba sorolt idős (80 év feletti) gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és bükkösök (ezek hozzávetőlegesen az összes ide sorolt állomány 50%-át teszik ki!) esetén a véghasználati célú beavatkozások kapcsán lehet megfogalmazni olyan irányelveket, amelyek egyrészt mérséklik a végvágás okozta környezeti változásokat, másrészt (távlatilag) segíthetik a folyamatos erdőborítás felé való fokozatos átvezetést. Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az erdészeti gyakorlatban általánosan elterjedt egyenletes bontáson alapuló (következetesen egykorú, egyszintes és homogén állományokat eredményező, esetenként erősen leegyszerűsítve végrehajtott), ún. ernyős felújítóvágások helyett 15–30 éves időtartamra elnyújtott, egyenlőtlen (lékes-csoportos-foltos, gyengén feltárt, meredekebb területeken esetleg vonalas-szegélyes) beavatkozással végzett felújítóvágások, vagy a 30–60 évre elnyújtott felújítási periódust eredményező szálalóvágások alkalmazása. Rövidebb időtartamú véghasználatok és nagyobb erdőrészletek esetén javasolt a részterületes végvágások (és esetleg bontóvágások) kivitelezése.
- Szálalóvágások alkalmazása során az egy erdőtervi cikluson belüli beavatkozási erély 25–30%-os értékben való maximálása, illetve az egy-egy alkalommal összefüggően keletkező bontott vagy véghasznált területek negyed hektáros lépték alatt (legfeljebb a 0,15–0,25 ha-os tartományban) tartása.
- A bontóvágások/szálalóvágások során az utódállomány elegyességének biztosításához az egyébként is szórványos elegyfafajok egyedeinek (szálanként vagy csoportosan) kímélete és lehető leghosszabb ideig való fenntartása.
- A bontóvágások/szálalóvágások során a közösségi jelentőségű lepkefajok (díszes tarkalepke, magyar tavaszi-fésűsbagoly) védelme érdekében a magas kőris és

(gyertyános-kocsánytalan tölgyesekben) a cser szórványos/csoportos jelenlétének tartós biztosítása.

- A bontóvágások/szálalóvágások során a tövön száradt törzsek, facsonkok, valamint az odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. erdőlakó denevérek, szaproxilofág rovarok) és egyéb védett állatfajok (pl. odúlakó madarak és emlősök) életfeltételeinek biztosítása érdekében való – legalább részleges – visszahagyása. A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó visszahagyásával, és az odú megőrzésével végezhető.
- A bontóvágások/szálalóvágás, illetve végvágások során az állományok alsó szintjében levő fiatalabb fák és facsoportok döntési és közelítési károktól való megóvása, felszabadítása.
- A felújítási folyamat végén 5–10%-nyi területen, az idős állomány élőfakészletének 5–10%-a mértékéig hagyásfa-csoportok visszahagyása. A hagyásfa-csoportokat (praktikusan még a bontások, illetve kezdeti szálalóvágások fázisában) úgy célszerű kijelölni, hogy azok az idős állományokon belüli különleges vagy sérülékeny élőhelyeket (pl. sziklakibúvás, gyengébb termőhelyű terület), mikroélőhelyekben gazdag állományrészeket, természetvédelmi vagy közjóléti jelentőségű objektumokat (pl. védett fajok előfordulási helyei) és az öreg hagyásfákat is magukba foglalják.
- A véghasználatok során elszórtan, egyesével visszahagyott hagyásfák helyett a kisebb-nagyobb hagyásfa-csoportok alkalmazásának előtérbe helyezése.
- A már megbontott, de még változatos (például csoportos bontással érintett, alsó szinttel legalább részben még rendelkező) állományokban (a további fakitermelések időleges visszafogásával, a végvágás elhagyásával, illetve a térbeliség újragondolásával) a felújítási folyamat szálalóvágásos erdőfelújítás felé való átvezetése, vagy esetleg átmeneti üzemmódba fordítása.
- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a szálanként elpusztult, őshonos fafajú álló és fekvő holtfák – melyek átmérője eléri, vagy meghaladja az erdőben található faegyedek átlagátmérőjét – nem érinthetők.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.
- A havasi cincér élőhelyéül szolgáló területen kitermelt vagy készletezett faanyag – időjárási és útviszonyokat is figyelembe véve - április végéig történő kiszállítása javasolt. A faj védelme érdekében a nagy lerakatok helyett kisebb sarangok összeállítása, illetve árnyékos helyre történő készletezése javasolt, a természetvédelmi őrszolgálattal egyeztetett módon.

c2) Átmeneti és örökerdő üzemmódba sorolt állományok:

Átmeneti és örökerdő üzemmódba sorolt állományok számottevő kiterjedésben, közel 40%-os arányban vannak jelen a területen. Megtartásuk és területük/arányuk távlati bővítése természetvédelmi szempontból mindenképpen kívánatos, többek között azért is, mert a vágásos erdőgazdálkodás, illetve a jelenlegi korosztályszerkezet miatt helyenként előbb-utóbb felbukkanó vágáskoncentráció hátrányainak visszaszorítása elsősorban ennek a folyamatnak a továbbvitelével lehetséges. Mindezek miatt a fenntartási tervben az átmeneti és örökerdő üzemmód melletti gazdálkodás kérdéseit, szempontjait is hangsúlyosan érintjük.

Mivel a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódba sorolható állományok jellemzően azonos kiinduló állapotot (idős, homogén, zárt, legfeljebb mérsékelten lékesedő erdőkép) jelentenek, irányelvek szintjén célszerű együtt tárgyalni őket (valójában az örökerdő üzemmódba esetleg belépő állományokban is átalakítás folyamatot kell indítani, ezért a szövegezésnél e tekintetben sem teszünk különbségeket). Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az átmeneti és örökerdő üzemmódba sorolt állományok területének – a folyamatos erdőborítás melletti erdőkezelés területi bővítése, egyúttal a vágásos erdőgazdálkodás okozta ökológiai hátrányok mérséklése érdekében történő – további növelése.
- Az átalakítás komplex, változó eréllyel végrehajtott növedékfokozó gyérítéssel vagy szálalóvágással indított folyamata során a kiinduló (idős) állományok fatérfogatának fokozatos csökkentése, továbbá az átmérőeloszlás, a térbeli mintázat, a vertikális tagoltság és az elegyarányviszonyok egyidejű alakítása. A biológiai szempontból értékesebb, az erdőlakó denevérek és szaproxilofág rovarok számára búvó- és szaporodóhelyet biztosító (odvas, korhadt, böhönc jellegű stb.) törzsek, illetve a faállományhoz köthető mikroélőhelyek legalább részleges megtartása. (A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó hagyásával, és az odú megőrzésével végezhető.)
- Az átalakítások lékvágással és/vagy csoportos bontásokkal – gyengén feltárt, meredekebb területeken esetleg vonalas-szegélyes beavatkozásokkal – történő megindítása, a térbeli mintázat további alakításánál a lékes-csoportos-foltos beavatkozások előnyben részesítése.
- Az átalakítások során a korábbi vágások vagy dőlések során keletkezett nyílt foltok, illetve lékek mintázatának figyelembe vétele.
- A változatos (szálaló jellegű) szerkezet fokozatos közelítése érdekében a gyors, nagyobb mértékű – az átalakítási törekvéssel össze nem egyeztethető ütemű – fakitermelések mellőzése.
- Az első szálalóvágások során az egy erdőtervi cikluson belüli beavatkozási erély 20%-os értékben való maximálása, illetve az egy-egy alkalommal összefüggően keletkező bontott vagy véghasznált területek lékméret léptékére (0,05-0,15 ha) csökkentése (vonalas szálalóvágások esetében ettől a területi korláttól el lehet térni).
- Az átalakítás során az egyébként is szórványos elegyfafajok egyedeinek (szálankénti vagy csoportos) kímélete, az utódállomány elegyességének biztosítása. Az állományok alsó szintjében levő fiatalabb facsoportok döntési és közelítési munkák során való megóvása, sérülésmentes felszabadítása.
- Az átalakítás, illetve örökerdő-gazdálkodás során a közösségi jelentőségű lepkefajok (díszes tarkalepke, magyar tavaszi-fésűsbagoly) védelme érdekében a magas kőris és (gyertyános-kocsánytalan tölgyesekben) a cser szórványos/csoportos jelenlétének tartós biztosítása. A csíkos medvelepke védelme érdekében az erdőszegélyek megtartását, illetve újbóli kialakulását biztosító beavatkozások végzése.
- A fiatal újulatfoltok elegyességének, változatosságának megtartása, az esetlegesen előforduló idegenhonos fafajok (akác) visszaszorítása. A csak szórványosan megjelenő akáctörzsek kezelésére (a külső védőövezeten kívül) elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak kezelésére ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.

- Az átalakítási folyamat során az erdőrészletek 5–10%-ának érintetlenül hagyása. Az érintetlenül hagyandó részek („hagyásfa-csoportok”) előzetes, az átalakítás kezdeti fázisában való kijelölése. A kijelöléseket itt úgy célszerű megtenni, hogy azok az idős állományokon belül elhelyezkedő különleges vagy sérülékeny élőhelyeket (pl. sziklakibúvás, gyengébb termőhelyű terület), mikroélőhelyekben gazdag állományrészeket, természetvédelmi vagy közjóléti jelentőségű objektumokat (pl. védett fajok előfordulási helyei) és az öreg hagyásfákat is magukba foglalják.
- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a szálanként elpusztult, őshonos fafajú álló és fekvő holtfák – melyek átmérője eléri, vagy meghaladja az erdőben található faegyedek átlagátmérőjét – nem érinthetők.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.
- A havasi cincér élőhelyéül szolgáló területen kitermelt vagy készletezett faanyag április végéig történő kiszállítása.

c3) Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt állományok:

A gyertyános-kocsánytalan tölgyes és bükkös állományoknak csak egy kisebb része esik faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt erdőrészletbe. Ezekben az erdőkben gyakorlatilag csak minimális, fenntartó és védelmi jellegű beavatkozások lehetségesek. Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az állományok fenntartásának, illetve megújulásának természetes erdődinamikai folyamatokra való alapozása (a felújulási és differenciálódási folyamatok „működéséhez” a vadhatás erőteljes mérséklése szükséges).
- Fakitermelési beavatkozás végzése kizárólag idegenhonos fafajok megtelepedése és jelenléte esetén, továbbá a használt utak, turistautak és villanypászták mentén, illetve turisztikailag frekventált helyszíneken (pl. a víztározó környéke), közvetlen veszélyt jelentő száraz törzsek kivágásával, balesetmegelőzési céllal.
- Jelentősebb, nagyobb területet érintő abiotikus vagy biotikus károsítások esetén, az erdőborítottság helyreállítása érdekében esetileg rendkívüli intézkedések is szükségessé válhatnak. Az ezekhez kapcsolódó beavatkozások megtervezése és kivitelezése csak a nemzeti park igazgatóság közreműködésével, illetve felügyelete mellett lehetséges.
- Az állományok területén vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése nem javasolt.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az általános előírásokat fentebb (a 3.2. fejezet elején) részleteztük. A 96/2011. (X. 17.) VM rendelet a Bánhorváti Körzet területén a kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre vonatkozó további, specifikus előírásokat nem tartalmaz.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben – a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m^3/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.

E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E37	Tájhonos fafajú állományok véghasználata során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító hagyásfa csoport (mikroélőhely) visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5–20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása. [*Magyarázat: pl. biotópfák, böhöncök meghagyása*].
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása [*Magyarázat: figyelembevéve a jelölő státuszú és fokozottan védett fajok ökológiai igényeit, kiemelten az átfedő aktivitású fajok (pl. denevérek és fészkelő madárfajok) védelmére*.]
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása [*Magyarázat: javasolt célállomány: gyertyános-tölgyes, gyertyános-bükkös és bükkös*].
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása [*Magyarázat: pl. madárcseresznye, mezei szil, mezei-, korai- és hegyi juhar*].
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:
	• Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
	• Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.
	• Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
	• Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
	• Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
	• Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.

E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E81	Faanyag mozgatása csak kemény (száraz vagy fagyott) talajviszonyok mellett.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.
E84	Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészletek korosztály-eloszlásának javítása. Térben változó erélyű nevelővágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete.
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.
E86	A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében. *[Magyarázat: a havasi cincér (Rosalia alpina) védelme érdekében*].

Kód	**Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása, az erdők szerkezetének javítása, az álló és fekvő holtfa megtartása, illetve mennyiségének növelése) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt szerepelnek. Megemlítendő viszont, hogy a KE-11 egység alatt szerepeltetett állományok egy részét hosszú távon gyertyános-kocsánytalan tölgyes vagy szubmontán bükkös állománnyá kell majd visszaalakítani. A vadhatás-mérséklése, a vadlétszám csökkentése feltétlenül indokolt.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban olyan tevékenység, amely azok területének csökkenésével járna (beépítés, új vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak, épített közelítőnyomok kialakítása), nem javasolt. A jelenlegi turistaút-hálózat lényegesebb bővítése nem indokolt, de ilyen irányú igény esetén (az útvonal körültekintő, a nemzeti park igazgatósággal is egyeztetett megtervezésével, meglevő földutakat igénybe véve) lehetséges. A meglevő műszelvényes földutak karbantartása, felújítása – elsősorban kőzúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető. Az úthálózat karbantartása ugyanakkor nem

járhat az utak szélesítésével, a technológiát úgy kell alkalmazni, hogy ez ne következhessen be. Az állományok alatt/mellett található erdei pihenőhelyek, források, tanösvények (pl. a víztározó környékének pihenőhelyei) karbantartása rendszeresen elvégzendő.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és szubmontán bükkösök a tervezési terület jelentős területfoglalású, komoly élőfakészlettel rendelkező, a védelmi és közjóléti célkitűzések mellett bizonyos mértékben gazdasági jelentőséggel is bíró erdei, amelyekre a jelenleg (2012–2021 között) érvényben levő erdőtervek is tartalmaznak gazdálkodási jellegű fakitermelési előírásokat, illetve lehetőségeket. A kezelési javaslatok mindezek figyelembe vételével, a jelenlegi üzemmód-besorolások szerinti tagolással, de hangsúlyozottan a természetvédelmi (kisebb részben a közjóléti-turisztikai) funkciók előtérbe helyezésével kerültek megfogalmazásra. A javasolt intézkedések a homogén állomány-szerkezetű erdők változatosabbá tételét, az elegyfák felkarolását, az idegenhonos elemek (akác, fenyők) visszaszorítását, a holtfa megtartását, mennyiségének növelését, valamint az erdőlakó denevérfajok és szaproxilofág rovarfajok, továbbá egyéb közösségi jelentőségű fajok számára szükséges mikroélőhelyek, szubsztrátok jelenlétének biztosítását (együttesen az erdők természetességi állapotának javulását) is szolgálják.

3.2.1.6. KE-6 kezelési egység: Cseres-kocsánytalan tölgyesek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységhez a tervezési terület félszáraz-száraz termőhelyeken álló zonális erdei, a cseres-kocsánytalan tölgyesek tartoznak. Az ide sorolt állományok délies kitettségű lejtőkön és meredekebb oldalakkal határolt tetőkön, gerinceken a teljes területen megtalálhatók, a tervezési területnek kicsit több mint ötödét (21,96%) teszik ki.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:
- élőhelyek: Á-NÉR: cseres-kocsánytalan tölgyesek (L2a) / Natura 2000: pannon cseres-tölgyesek (91M0)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*), magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), kék pattanó (*Limoniscus violaceus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), kereknyergű patkósdenevér (*Rhinolophus euryale*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*), farkas (*Canis lupus*)
- érintett földrészletek: Bánhorváti: 0217*, 0219/1*, 0219/2*, 0220*, 0221/13*, 0223/1*, 0223/2*, Dédestapolcsány: 052/1-55*, 053*, 054/1*, 058/a*, 058/b*, 059/31*, 063/26*, 063/27*, 065/59*, 065/61*, 065/74-75, 066/2, 072/1*, 072/2*, Nekézseny: 0142, 0135/1a*, 0135/2*, 0138/2d*, 0139/a*, 0140*, 0143/a*, 0151/a*, Sáta: 081/5d*, 081/8f*, 081/9a*, Uppony: 0105*, 0107*, 067*, 069*, 075*, 076/1a*, 076/2*, 084* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: Bánhorváti: 20/A*, 20/B*, 20/E*, 25/A*, 25/B*, 25/C*, 25/NY*, 26/B*, 42/A*, Dédestapolcsány: 1/B*, 1/C*, 1/E*, 1/ÚT 2*, 17/B*, 17/C*, 17/D*, 17/E*, 17/F*, 17/G*, 17/H*, 17/I*, 17/J*, 17/K*, 17/M*, 17/TI*,

18/A*, 18/D*, 18/E*, 18/F*, 18/TI*, 2/C*, 2/D*, 3/B*, 4/D*, 4/E*, 4/G*, 4/H*, 4/J*, 4/ÚT 1*, 5/B*, 6/A*, 6/B*, 6/D*, 6/E*, 6/F*, 6/I*, 6/J*, 6/L*, 6/TI*, 70/A, 8/A*, 8/B*, 8/D*, 8/E*, 8/J*, 8/K*, 8/L*, 8/M*, 8/N*, 8/O*, 85/B*, 85/C*, 85/D*, Nekézseny: 1/A*, 1/B*, 1/CE*, 1/D*, 1/E*, 19/A*, 19/B*, 19/E*, 19/G*, 2/A*, 2/B*, 2/C*, 2/D*, 20/A*, 20/B*, 20/D*, 20/E*, 20/F*, 20/G*, 20/H*, 21/A*, 21/B*, 21/C*, 21/D*, 21/K*, 21/M*, 3/A*, 3/B*, 3/C*, 3/D*, 3/E*, 3/F*, 4/A*, Sáta: 17/B*, 17/C*, 17/D*, 18/E, 19/A*, Uppony: 10/D*, 10/E*, 10/G*, 10/H*, 10/M*, 11/G*, 12/A*, 12/B*, 12/C*, 12/D*, 12/F*, 12/G*, 12/H*, 12/K*, 12/M*, 12/N*, 12/O, 12/ÚT*, 13/A*, 13/D*, 13/E*, 13/G*, 13/I*, 15/A*, 15/C*, 15/D*, 15/E*, 15/F*, 15/G*, 16/D*, 16/E*, 16/H*, 17/D*, 17/E*, 17/G*, 6/F*, 7/A*, 7/B*, 7/C*, 7/D*, 7/E*, 7/F*, 7/G*, 7/H*, 7/I*, 7/J*, 7/K*, 7/L*, 7/NY*, 8/B*, 8/C*, 8/D*, 8/E*, 8/F*, 8/G*, 8/H*, 8/I*, 8/N*, 8/NY*, 9/A*, 9/E*, 9/F*, 9/G*, 9/I*, 9/J* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

c1) Vágásos üzemmódba sorolt állományok:

A cseres-kocsánytalan tölgyes állományok jelentős része (több mint fele) napjainkban is vágásos üzemmódban kezelt erdő (a következő erdőtervezési ciklusban ezek egy részét – a folyamatos erdőborítás mellett kezelt erdők területének növelése érdekében – célszerű lenne átmeneti üzemmódba sorolni). A 80 év alatti állományok az összterületnek közel a felét teszik ki, s ezekben az erdőkben az elkövetkező időszakban (az életkori sajátosságok miatt, illetve az aktuális erdőtervi előírások alapján) elsősorban nevelővágások (főként tisztítások és törzskiválasztó gyérítések) végzése merülhet fel. Általános erdőkezelési javaslatok:

- A nevelővágások (tisztítások, törzskiválasztó és növedékfokozó gyérítések) során a sok helyütt visszaszorulóban levő kocsánytalan tölgy elegyarányának megtartása, illetve lehetőség szerinti emelése, az őshonos lombos elegyfafajok (hársak, juharok, szilek, magas kőris, rezgő nyár, kecskefűz, bibircses nyír, vadgyümölcsök) egyedeinek kímélete, az előforduló idegenhonos fafajok (fenyőfélék, akác) visszaszorítása. A terület peremrészein sok helyütt megjelenő akáctörzsek kezelésére (a külső védőövezeten kívül) elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak kezelésére ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
- Szórt vagy kisfoltos mintázat mellett az elegyfafajok arányának 20–40%-os tartomány felé való elmozdítása, elegyes állományok fenntartása. Hosszabb távon (főleg a változó klímaviszonyokhoz való alkalmazkodás szükségessége miatt) a tájegységben most jellemző zonális erdőkhöz képest elegyesebb, több (őshonos) fafajból álló erdők kialakítása és fenntartása.
- A díszes tarkalepke életfeltételeinek biztosítása érdekében a kőriselegyes állományrészek fenntartása, a magas kőris szórványos/csoportos jelenlétének tartós biztosítása. A csíkos medvelepke védelme érdekében a meglevő, tagolt erdőszegélyek megtartása, az állománynevelési munkák során hasonló struktúrájú szegélyek kialakítása.
- A kocsánytalan tölgy következetes felkarolása, a fafaj elegyarányának (cser rovására történő) fokozatos növelése a nevelővágások során.
- Az átmérő-eloszlásban mutatkozó változatosság megtartása, bővítése. A visszamaradó állományban az átlagátmérőnél vékonyabb és vastagabb törzsek jelenlétének biztosítása. Az előző állományokból visszamaradt, az állomány

átlagkoránál idősebb faegyedek (az átlagosnál nagyobb koronájú, böhöncös fák) kímélete, megőrzése.

- A tövön száradt törzsek, facsonkok, valamint az odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. erdőlakó denevérek, szaproxilofág rovarok) és egyéb védett állatfajok (pl. odúlakó madarak és emlősök) életfeltételeinek biztosítása érdekében való visszahagyása. A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó visszahagyásával, és az odú megőrzésével végezhető.
- Az állományok szintezettségének biztosítása érdekében a cserjeszint kímélete, legfeljebb a közelítési, kiszállítási munkákat közvetlenül akadályozó cserjék eltávolítása.
- Az egyenletes hálózatot kialakító/fenntartó, homogenizáló jellegű állományalakítás elkerülése, helyette térben változó erélyű belenyúlás alkalmazása, változatos, sok elegyfára épülő, mozaikos szerkezet kialakítása. (A térben változó erélyű munkák egyik lehetséges kivitelezési módja, hogy kisebb állományrészeket érintetlenül hagyunk, a besűrűsödött foltokat ténylegesen gyérítés jelleggel fellazítjuk, az alsó szinttel rendelkező állományrészeket pedig erősebben gyérítjük.)
- A távlatilag átalakításra tervezett erdőkben a beavatkozások mozaikos, vertikálisan is tagolt állományszerkezet kialakítása/megerősítése, valamint a felújítás megkezdése szándékával való elvégzése. Az új korosztályok megtartása, illetve megjelenítése érdekében ez esetben a már meglevő újulatfoltok felett, jó makktermést adó években pedig a nagyobb koronájú magszóró fák szomszédságában (megfelelő hálózatban, egymástól legalább 40–60 m-es távolságra), kisebb, fél-egy famagasság átmérőjű lékek is nyithatók.
- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a szálanként elpusztult, őshonos fafajú álló és fekvő holtfák – melyek átmérője eléri, vagy meghaladja az erdőben található faegyedek átlagátmérőjét – nem érinthetők.
- Az erdő fennmaradását és egészségi állapotát jelentősen veszélyeztető erdővédelmi ok, erdőfelújítási kötelezettséget nem keletkeztető mértékű záródáshiány, valamint az utak és turistautak környéki (közvetlen élet- és balesetvédelmi) veszélyhelyzet elhárítása kivételével a szálanként képződő holtfák egészségügyi fakitermelésének mellőzése.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

A vágásos üzemmódba sorolt idős (80 év feletti) cseres-kocsánytalan tölgyesek (ezek hozzávetőlegesen az összes ide sorolt állomány 50%-át teszik ki!) esetén a véghasználati célú beavatkozások kapcsán lehet megfogalmazni olyan irányelveket, amelyek egyrészt mérséklik a végvágás okozta környezeti változásokat, másrészt (távlatilag) segíthetik a folyamatos erdőborítás felé való fokozatos átvezetést. Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az erdészeti gyakorlatban általánosan elterjedt egyenletes bontáson alapuló (következetesen egykorú, egyszintes és homogén állományokat eredményező, esetenként erősen leegyszerűsítve végrehajtott), ún. ernyős felújítóvágások helyett 15–30 éves időtartamra elnyújtott, egyenlőtlen (lékes-csoportos-foltos, gyengén feltárt, meredekebb területeken esetleg vonalas-szegélyes) beavatkozással végzett

felújítóvágások, vagy a 30–60 évre elnyújtott felújítási periódust eredményező szálalóvágások alkalmazása. Rövidebb időtartamú véghasználatok és nagyobb erdőrészletek esetén javasolt a részterületes végvágások (és esetleg bontóvágások) kivitelezése.

- Szálalóvágások alkalmazása során az egy erdőtervi cikluson belüli beavatkozási erély 25–30%-os értékben való maximálása, illetve az egy-egy alkalommal összefüggően keletkező bontott vagy véghasznált területek negyed hektáros lépték alatt (legfeljebb a 0,15–0,25 ha-os tartományban) tartása.
- A bontóvágások/szálalóvágások során a kocsánytalan tölgy következetes kímélete, a beavatkozásokkal érintett állományokban a fafaj relatív elegyarányának (cser rovására történő) végvágásig tartó, fokozatos növelése.
- A bontóvágások/szálalóvágások során az utódállomány elegyességének biztosításához az egyébként is szórványos elegyfafajok egyedeinek (szálanként vagy csoportosan) kímélete és lehető leghosszabb ideig való fenntartása.
- A bontóvágások/szálalóvágások során a közösségi jelentőségű díszes tarkalepke védelme érdekében a magas kőris szórványos/csoportos jelenlétének tartós biztosítása.
- A terület peremterületein sok helyütt megjelenő akác kezelésére (a külső védőövezeten kívül) elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak kezelésére a felújítások során ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
- A bontóvágások/szálalóvágások során a tövön száradt törzsek, facsonkok, valamint az odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. erdőlakó denevérek, szaproxilofág rovarok) és egyéb védett állatfajok (pl. odúlakó madarak és emlősök) életfeltételeinek biztosítása érdekében való – legalább részleges – visszahagyása. A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó visszahagyásával, és az odú megőrzésével végezhető.
- A bontóvágások/szálalóvágás, illetve végvágások során az állományok alsó szintjében levő fiatalabb fák és facsoportok döntési és közelítési károktól való megóvása, felszabadítása.
- A felújítási folyamat végén 5–10%-nyi területen, az idős állomány élőfakészletének 5–10%-a mértékéig hagyásfa-csoportok visszahagyása. A hagyásfa-csoportokat (praktikusan még a bontások, illetve kezdeti szálalóvágások fázisában) úgy célszerű kijelölni, hogy azok az idős állományokon belüli különleges vagy sérülékeny élőhelyeket (pl. sziklakibúvás, gyengébb termőhelyű terület), mikroélőhelyekben gazdag állományrészeket, természet-védelmi vagy közjóléti jelentőségű objektumokat (pl. védett fajok előfordulási helyei) és az öreg hagyásfákat is magukba foglalják.
- A véghasználatok során elszórtan, egyesével visszahagyott hagyásfák helyett a kisebb-nagyobb hagyásfa-csoportok alkalmazásának előtérbe helyezése.
- A már megbontott, de még változatos (például csoportos bontással érintett, alsó szinttel legalább részben még rendelkező) állományokban (a további fakitermelések időleges visszafogásával, a végvágás elhagyásával, illetve a térbeliség újragondolásával) a felújítási folyamat szálalóvágásos erdőfelújítás felé való átvezetése, vagy esetleg átmeneti üzemmódba fordítása.
- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a szálanként elpusztult, őshonos fafajú álló és fekvő holtfák – melyek átmérője eléri, vagy meghaladja az erdőben található faegyedek átlagátmérőjét – nem érinthetők.

- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

c2) Átmeneti és örökerdő üzemmódba sorolt állományok:

Átmeneti és örökerdő üzemmódba sorolt állományok jelentős kiterjedésben, 30-40%-os arányban vannak jelen a területen. Megtartásuk és területük/arányuk távlati bővítése természetvédelmi szempontból mindenképpen kívánatos, többek között azért is, mert a vágásos erdőgazdálkodás, illetve a jelenlegi korosztályszerkezet miatt helyenként előbb-utóbb felbukkanó vágáskoncentráció hátrányainak visszaszorítása elsősorban ennek a folyamatnak a továbbvitelével lehetséges. Mindezek miatt a fenntartási tervben az átmeneti és örökerdő üzemmód melletti gazdálkodás kérdéseit, szempontjait is hangsúlyosan érintjük. Mivel a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódba sorolható állományok jellemzően azonos kiinduló állapotot (idős, homogén, zárt, legfeljebb mérsékelten lékesedő erdőkép) jelentenek, irányelvek szintjén célszerű együtt tárgyalni őket (valójában az örökerdő üzemmódba esetleg belépő állományokban is átalakítás folyamatot kell indítani, ezért a szövegezésnél e tekintetben sem teszünk különbségeket). Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az átmeneti és örökerdő üzemmódba sorolt állományok területének – a folyamatos erdőborítás melletti erdőkezelés területi bővítése, egyúttal a vágásos erdőgazdálkodás okozta ökológiai hátrányok mérséklése érdekében történő – további növelése.
- Az átalakítás komplex, változó eréllyel végrehajtott növedékfokozó gyérítéssel vagy szálalóvágással indított folyamata során a kiinduló (idős) állományok fatérfogatának fokozatos csökkentése, továbbá az átmérőeloszlás, a térbeli mintázat, a vertikális tagoltság és az elegyarányviszonyok egyidejű alakítása. A biológiai szempontból értékesebb, az erdőlakó denevérek és szaproxilofág rovarok számára búvó- és szaporodóhelyet biztosító (odvas, korhadt, böhönc jellegű stb.) törzsek, illetve a faállományhoz köthető mikroélőhelyek legalább részleges megtartása. (A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó hagyásával, és az odú megőrzésével végezhető.)
- Az átalakítások lékvágással és/vagy csoportos bontásokkal – gyengén feltárt, meredekebb területeken esetleg vonalas-szegélyes beavatkozásokkal – történő megindítása, a térbeli mintázat további alakításánál a lékes-csoportos-foltos beavatkozások előnyben részesítése.
- Az átalakítások során a korábbi vágások vagy dőlések során keletkezett nyílt foltok, illetve lékek mintázatának figyelembe vétele.
- A változatos (szálaló jellegű) szerkezet fokozatos közelítése érdekében a gyors, nagyobb mértékű – az átalakítási törekvéssel össze nem egyeztethető ütemű – fakitermelések mellőzése.
- Az első szálalóvágások során az egy erdőtervi cikluson belüli beavatkozási erély 20%-os értékben való maximálása, illetve az egy-egy alkalommal összefüggően keletkező bontott vagy véghasznált területek lékméret léptékére (0,05-0,15 ha) csökkentése (vonalas szálalóvágások esetében ettől a területi korláttól el lehet térni).

- Az átalakítás során a kocsánytalan tölgy következetes kímélete, a beavatkozásokkal érintett állományokban a fafaj elegyarányának (cser rovására történő) fokozatos növelése.
- Az átalakítás során az egyébként is szórványos elegyfafajok egyedeinek (szálankénti vagy csoportos) kímélete, az utódállomány elegyességének biztosítása. Az állományok alsó szintjében levő fiatalabb facsoportok döntési és közelítési munkák során való megóvása, sérülésmentes felszabadítása.
- Az átalakítás, illetve örökerdő-gazdálkodás során a közösségi jelentőségű díszes tarkalepke védelme érdekében a magas kőris szórványos/csoportos jelenlétének tartós biztosítása. A csíkos medvelepke védelme érdekében az erdőszegélyek megtartását, illetve újbóli kialakulását biztosító beavatkozások végzése.
- A fiatal újulatfoltok elegyességének, változatosságának megtartása, az előforduló idegenhonos fafajok (főként akác) visszaszorítása. A sok helyütt megjelenő akáctörzsek kezelésére (a külső védőövezeten kívül) elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak kezelésére ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
- Az átalakítási folyamat során az erdőrészletek 5–10%-ának érintetlenül hagyása. Az érintetlenül hagyandó részek („hagyásfa-csoportok”) előzetes, az átalakítás kezdeti fázisában való kijelölése. A kijelöléseket itt úgy célszerű megtenni, hogy azok az idős állományokon belül elhelyezkedő különleges vagy sérülékeny élőhelyeket (pl. sziklakibúvás, gyengébb termőhelyű terület), a mikroélőhelyekben gazdag állományrészeket, a védett fajok előfordulási helyeit és az öreg hagyásfákat is magukba foglalják.
- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a szálanként elpusztult, őshonos fafajú álló és fekvő holtfák – melyek átmérője eléri, vagy meghaladja az erdőben található faegyedek átlagátmérőjét – nem érinthetők.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

c3) Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt állományok:

A cseres-kocsánytalan tölgyes állományoknak csak egy kisebb része esik faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt erdőrészletbe. Ezekben az erdőkben gyakorlatilag csak minimális, fenntartó és védelmi jellegű beavatkozások lehetségesek. Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az állományok fenntartásának, illetve megújulásának természetes erdődinamikai folyamatokra való alapozása (a felújulási és differenciálódási folyamatok „működéséhez” a vadhatás erőteljes mérséklése szükséges).
- Fakitermelési beavatkozás végzése kizárólag idegenhonos fafajok megtelepedése és jelenléte esetén, továbbá a használt utak, turistautak és villanypászták mentén, illetve turisztikailag frekventált helyszíneken (pl. a víztározó környéke), közvetlen veszélyt jelentő száraz törzsek kivágásával, balesetmegelőzési céllal.
- Az állományok természetességi állapotának megtartása, illetve javítása érdekében a peremterületeken sok helyütt előforduló idegenhonos fafajok (akác)

visszaszorítása. Az akáctörzsek kezelésére (a külső védőövezeten kívül) elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak kezelésére ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.

- Jelentősebb, nagyobb területet érintő abiotikus vagy biotikus károsítások esetén, az erdőborítottság helyreállítása érdekében esetileg rendkívüli intézkedések is szükségessé válhatnak. Az ezekhez kapcsolódó beavatkozások megtervezése és kivitelezése csak a nemzeti park igazgatóság közreműködésével, illetve felügyelete mellett lehetséges.
- Az állományok területén vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése nem javasolt.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az általános előírásokat fentebb (a 3.2. fejezet elején) részleteztük. A 96/2011. (X. 17.) VM rendelet a Bánhorváti Körzet területén a kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre vonatkozó további, specifikus előírásokat nem tartalmaz.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben – a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m^3/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.

E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E37	Tájhonos fafajú állományok véghasználata során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító hagyásfa csoport (mikroélőhely) visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5–20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása. [*Magyarázat: pl. biotópfák, böhöncök meghagyása*].
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása [*Magyarázat: figyelembevéve a jelölő státuszú és fokozottan védett fajok ökológiai igényeit, kiemelten az átfedő aktivitású fajok (pl. denevérek és fészkelő madárfajok) védelmére*.]
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása [*Magyarázat: javasolt célállomány: cseres, kocsánytalan tölgyes*].
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása [*Magyarázat: pl. mezei szil, mezei juhar, berkenye fajok*].
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:

	• Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
	• Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.
	• Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
	• Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
	• Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
	• Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E81	Faanyag mozgatása csak kemény (száraz vagy fagyott) talajviszonyok mellett.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.
E84	Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészletek korosztály-eloszlásának javítása. Térben változó erélyű nevelővágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete.
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.

Kód	**Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

h) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések

(pl. idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása, az erdők szerkezetének javítása, az álló és fekvő holtfa megtartása, illetve mennyiségének növelése) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt szerepelnek. Megemlítendő viszont, hogy a KE-11 egység alatt szerepeltetett állományok egy részét hosszú távon cseres-kocsánytalan tölgyes állománnyá kell majd visszaalakítani. A vadhatás-mérséklése, a vadlétszám csökkentése feltétlenül indokolt.

i) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban olyan tevékenység, amely azok területének csökkenésével járna (beépítés, új vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak, épített közelítőnyomok kialakítása), nem javasolt. A jelenlegi turistaút-hálózat lényegesebb bővítése nem indokolt, de ilyen irányú igény esetén (az útvonal körültekintő, a nemzeti park igazgatósággal is egyeztetett megtervezésével, meglevő földutakat igénybe véve) lehetséges. A meglevő műszelvényes földutak karbantartása, felújítása – elsősorban kőzúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető. Az úthálózat karbantartása ugyanakkor nem járhat az utak szélesítésével, a technológiát úgy kell alkalmazni, hogy ez ne következhessen be. Az állományok alatt/mellett található erdei pihenőhelyek, források, tanösvények (pl. a víztározó környékének pihenőhelyei) karbantartása rendszeresen elvégzendő. Szőlőhegyekkel és nyílt területekkel határos állományokban (lásd pl. Dédestapolcsány: Halabuka-tető) indokolt esetben tűzvédelmi pászták kialakítása is elfogadható, ezek kivitelezését ugyanakkor a nemzeti park igazgatósággal előzetesen egyezetni szükséges.

j) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A cseres-kocsánytalan tölgyesek a tervezési terület jelentős területfoglalású, komoly élőfakészlettel rendelkező, a védelmi és közjóléti célkitűzések mellett bizonyos mértékben gazdasági jelentőséggel is bíró erdei, amelyekre a jelenleg (2012–2021 között) érvényben levő erdőtervek is tartalmaznak gazdálkodási jellegű fakitermelési előírásokat, illetve lehetőségeket. A kezelési javaslatok mindezek figyelembe vételével, a jelenlegi üzemmód-besorolások szerinti tagolással, de hangsúlyozottan a természetvédelmi (kisebb részben a közjóléti-turisztikai) funkciók előtérbe helyezésével kerültek megfogalmazásra. A javasolt intézkedések a homogén állomány-szerkezetű erdők változatosabbá tételét, az elegyfák felkarolását, az idegenhonos elemek (akác, fenyők) visszaszorítását, a holtfa megtartását, mennyiségének növelését, valamint az erdőlakó denevérfajok és szaproxilofág rovarfajok, továbbá egyéb közösségi jelentőségű fajok számára szükséges mikroélőhelyek, szubsztrátok jelenlétének biztosítását (együttesen az erdők természetességi állapotának javulását) is szolgálják.

3.2.1.7. KE-7 kezelési egység: Melegkedvelő tölgyesek, bokorerdők és mészkerülő tölgyesek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a tervezési terület meredek, száraz, déli kitettségű, sekély talajú lejtőin kisebb-nagyobb foltokban előforduló, véderdő jellegű, cser, molyhos tölgy és/vagy kocsánytalan tölgy dominanciájú erdeit, valamint azok bokorerdő-szerűen felnyíló állományait foglalja magába. A karsztbokorerdők meszes alapkőzeten, az Upponyi-szoros és a Vízköz-szoros szikláin találhatók, míg a zárt és nyílt mészkerülő tölgyesek a tervezési terület délkeleti felében, leginkább a Tapolcsányi Formáció savanyú mállásterméket adó

kőzetein, erősen kisavanyodó talajokon fordulnak elő. Mindezek mellett a viszonylag zárt melegkedvelő tölgyesek alapkőzettől függetlenül elszórtan a terület egészén jelen vannak.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:
   - élőhelyek: Á-NÉR: mész- és melegkedvelő tölgyesek (L1), zárt mészkerülő tölgyesek (L4a), nyílt mészkerülő tölgyesek (L4b), molyhos tölgyes bokorerdők (M1) / Natura 2000: pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*szel (91H0)
   - érintett közösségi jelentőségű fajok: leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*), magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), kék pattanó (*Limoniscus violaceus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), kereknyergű patkósdenevér (*Rhinolophus euryale*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*)
   - érintett földrészletek: Bánhorváti: 0220*, 0223/1*, Dédestapolcsány: 052/1-55*, 053*, 058/a*, 059/31*, 063/15-18*, 063/21*, 063/22*, 063/23-25*, 063/26*, 063/9-10*, Nekézseny: 0135/1a*, 0135/2*, 0140*, 0143/a*, 0151/a*, Sáta: 081/9a*, Uppony: 0105*, 0107*, 059*, 060*, 062*, 063*, 067*, 069*, 074*, 076/1a*, 076/1b*, 076/2*, 078*, 083/1* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
   - érintett erdőrészletek: Bánhorváti: 25/A*, 26/B*, Dédestapolcsány: 1/B*, 1/C*, 17/B*, 17/C*, 17/D*, 17/E*, 17/F*, 17/G*, 17/J*, 17/K*, 5/B*, 6/A*, 6/B*, 6/C*, 6/D*, 6/E*, 6/I*, 6/J*, 6/L*, 70/A, 8/J*, 8/K*, 8/M*, 8/N*, 85/B*, Nekézseny: 1/A*, 1/D*, 1/E*, 19/G*, 2/C*, 20/A*, 20/C*, 20/E*, 20/F*, 20/G*, 20/H*, 3/B*, 3/C*, 3/E*, 4/A*, Sáta: 17/C*, Uppony: 10/M*, 11/B*, 11/C*, 11/G*, 11/H*, 11/ÚT*, 12/A*, 12/D*, 12/F*, 12/I*, 12/J*, 12/K*, 12/M*, 12/N*, 12/ÚT*, 13/E*, 15/D*, 15/F*, 15/G*, 16/H*, 17/D*, 5/TI 2*, 7/C*, 7/D*, 7/E*, 7/NY*, 8/B*, 8/C*, 8/D*, 8/E*, 8/F*, 8/H*, 8/I*, 8/K*, 8/L*, 8/N*, 8/NY*, 8/O*, 8/TN*, 9/G* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt állományok részben faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt erdőrészletekbe, részben pedig vágásos üzemmódú erdőrészletekbe esnek. Természeti értékeik és véderdő jellegük miatt bennük távlatilag (egységesen) csak minimális, fenntartó és védelmi jellegű beavatkozások elvégzése lehetséges. Ahol egy-egy kisebb-nagyobb folt vágásos üzemmódba sorolt erdőrészletet érint, ott a véderdő jellegű tölgyeseket kisebb (általában egy famagasságnyi) védőövezet beiktatásával kell elhatárolni és rájuk ugyanezeket az elveket kell alkalmazni. Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az állományok fenntartásának, megújulásának és a természetességi állapot fokozatos javulásának (szerkezeti változatosság bővülése, álló és fekvő holtfa mennyiségének gyarapodása, mikroélőhelyek számának növekedése) természetes erdődinamikai folyamatokra való alapozása (a felújulási és differenciálódási folyamatok „működéséhez” a vadhatás erőteljes mérséklése szükséges).
- Fakitermelés végzése kizárólag idegenhonos fafajok megtelepedése és jelenléte esetén, továbbá (veszélyes, a személy- és gépkocsiforgalomra közvetlen kockázatot jelentő, jobbára száraz törzsek kivágásával) utak és turistautak mentén, kifejezetten balesetmegelőzési céllal.

- Az állományok természetességi állapotának megtartása, illetve javítása érdekében az előforduló idegenhonos fafajok (elsősorban: akác) fokozatos visszaszorítása. Az akáctörzsek kezelésére (a külső védőövezeten kívül) elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak kezelésére ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető. A jelenleg is pusztuló feketefenyves foltok kitermelhetők, eltávolíthatók, de minderre jelentősebb energiákat nem feltétlenül szükséges/indokolt fordítani.
- Erősen javasolható (szükséges) a területek (különösen a felnyíló lombszintű, bokorerdő jellegű, sziklagyep- és lejtősztyepp-foltokat tartalmazó állományok) rendszeres ellenőrzése, hogy az esetlegesen betelepülő idegenhonos elemek (fás- és lágyszárú növények) minél hamarabb felfedezhetők és a területről eltávolíthatók legyenek.
- Jelentősebb, nagyobb területet érintő abiotikus vagy biotikus károsítások esetén, az erdőborítottság helyreállítása érdekében esetileg rendkívüli intézkedések is szükségessé válhatnak. Az ezekhez kapcsolódó beavatkozások megtervezése és kivitelezése csak a nemzeti park igazgatóság közreműködésével, illetve felügyelete mellett javasolt.
- Az állományok területén vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése nem javasolt javasolt (a terepviszonyok miatt fizikálisan nem is nagyon lehetséges).

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az általános előírásokat fentebb (a 3.2. fejezet elején) részleteztük. A 96/2011. (X. 17.) VM rendelet a Bánhorváti Körzet területén a kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre vonatkozó további, specifikus előírásokat nem tartalmaz.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	**Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása. [*Magyarázat: pl. biotópfák, böhöncök meghagyása*].
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:
	• Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.

	• Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.
	• Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
	• Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
	• Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
	• Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.

Kód	**Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat csak annyiban merült fel, hogy az akáccal fertőzött állományokból az idegenhonos fafaj egyedeit (a külső védőövezeten kívül akár vegyszeres kezelésekkel) javasolt eltávolítani. Ezen felül a hozzáférhető részeken a feketefenyő elegy is kitermelhető, de ez a fafaj jelenleg több helyütt pusztul, így élő törzsei egy-két évtized alatt várhatóan külön ráfordítás nélkül is el fognak tűnni a gyenge talajú tölgyesekből. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. az esetlegesen megjelenő idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt is szerepelnek. Idegenhonos fajok megjelenése esetén fontos a gyors és hatékony fellépés, s az agresszíven terjeszkedő fajok ellen – körültekintéssel, az értékes növényzet fokozott védelme mellett, a megfelelő engedélyek beszerzését követően, a külső védőterületen kívül – szükség szerint vegyszeres kezelés is alkalmazható. A vadhatás-mérséklése, a vadlétszám csökkentése szintén indokolt, ez az élőhelyek regenerálódását, megőrzését nagyban szolgálná.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban olyan tevékenység, amely azok területének csökkenésével járna (beépítés, új vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak, turistautak, épített közelítőnyomok kialakítása), nem javasolt. Az állományok mellett húzódó műszelvényes földutak karbantartása, felújítása – elsősorban kőzúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető. Az úthálózat karbantartása ugyanakkor nem járhat az utak szélesítésével, a technológiát úgy kell alkalmazni, hogy ez ne következhessen be. A Dedevár romjainak esetleges régészeti kutatása/feltárása esetén a tervezett munkálatok természetvédelmi vonatkozásainak feltárása érdekében előzetesen a nemzeti park igazgatósággal részletes egyeztetést javasolt folytatni. Szőlőhegyekkel és nyílt területekkel határos állományokban (lásd pl. Dédestapolcsány: Halabuka-tető) indokolt esetben tűzvédelmi pászták kialakítása is elfogadható, ezek kivitelezését ugyanakkor a nemzeti park igazgatósággal előzetesen egyezetni szükséges.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A melegkedvelő tölgyesek, bokoerdők és a (kisavanyodott, erodált talajon álló) mészkerülő tölgyesek a tervezési terület kis területfoglalású, véderdő jellegű, a természeti értékek megőrzése (lásd: befoglalt sziklagyep-lejtősztyepp foltok) és a talajvédelmi funkciók biztosítása tekintetében komoly szereppel bíró állományai. Területükön a jelenleg (2012–2021 között) érvényben levő erdőtervek általában nem tartalmaznak fakitermelési előírásokat, illetve lehetőségeket, az érintett erdőrészletek zöme faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba került (ahol a kisebb állományok esetleg egyéb üzemmódú erdőrészletbe esnek, ott is a védőfunkciók kell hogy prioritást élvezzenek). Aktív beavatkozások legfeljebb a megjelenő idegenhonos elemek visszaszorítása miatt merülhetnek fel. A kezelési javaslatok mindezek figyelembe vételével, a kapcsolódó közösségi jelentőségű fajok védelmének szándékával kerültek megfogalmazásra. Emellett az összeállítás a szomszédos erdészeti utak biztonságos üzemeltetésének szükségességére is figyelmet fordít, s a rendkívüli természeti események okozta változások kezelésére is lehetőséget ad.

3.2.1.8. KE-8 kezelési egység: Szurdokerdők, törmeléklejtő-erdők és sziklaerdők

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységhez a tervezési terület sziklás-kőtörmelékes talajú, főleg hársak-juharok-kőrisek által uralt, reliktum jellegű fajokat is őrző, véderdő jellegű, úgynevezett szikladomborzatú erdei (szurdokerdők, törmeléklejtő-erdők, sziklaerdők) tartoznak. Az állományok jelentős része az Upponyi-szoros két oldalán helyezkedik el, de további kisebb nagyobb előfordulások találhatók a Dedevár környékén, az Éles-kő és a Vízköz gerincén, valamint elszórtan a Csernely-patak felső folyása mentén.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:
- élőhelyek: Á-NÉR: szurdokerdők szurdokerdők (LY1), törmeléklejtő-erdők (LY2), bükkös sziklaerdők (LY3), tölgyes jellegű sziklaerdők és tetőerdők (LY4) / Natura 2000: a *Cephalanthero-Fagion* közép-európai sziklai bükkösei mészkövön (9150), lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion*-erdői (9180)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), havasi cincér (*Rosalia alpina*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), kék pattanó (*Limoniscus violaceus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér

(*Myotis bechsteinii*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), kereknyergű patkósdenevér (*Rhinolophus euryale*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*)

- érintett földrészletek: Bánhorváti: 0217*, 0218/b*, Dédestapolcsány: 053*, 054/1*, 055/1*, 058/a*, Nekézseny: 0139/a*, 0140*, Sáta: 081/9a*, Uppony: 0105*, 0107*, 063*, 064*, 067*, 069*, 074*, 075*, 076/1a*, 076/2*, 084*, 091* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: Bánhorváti: 26/A*, 26/B*, Dédestapolcsány: 1/B*, 17/B*, 17/C*, 4/B*, 4/H*, 4/ÚT 1*, Nekézseny: 1/A*, 1/CE*, 1/E*, 21/M*, Sáta: 17/C*, Uppony: 10/A*, 10/C*, 10/H*, 10/J*, 10/ÚT 1*, 11/B*, 11/C*, 11/D*, 11/F*, 11/G*, 11/I*, 11/N*, 11/ÚT*, 12/A*, 12/D*, 12/F*, 12/I*, 12/K*, 12/L*, 12/M*, 12/ÚT*, 13/E*, 13/J*, 13/K*, 15/G*, 16/H*, 17/D*, 6/E*, 8/G*, 8/H*, 8/K*, 8/L*, 8/M*, 8/N*, 8/TN*, 9/G*, 9/H*, 9/I* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt állományok szinte teljes egészében faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt erdőrészletekbe esnek, de kisebb, fragmentális állományok vágásos üzemmódú erdőrészleteket is érintenek. Bennük távlatilag (egységesen) csak minimális, fenntartó és védelmi jellegű beavatkozások elvégzése lehetséges. Ahol vágásos üzemmódba sorolt részlet is érintett, ott a szikladomborzatú erdőket kisebb (általában egy famagasságnyi) védőövezet beiktatásával kell elhatárolni és rájuk ugyanezeket az elveket kell alkalmazni. Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az állományok fenntartásának, megújulásának és a természetességi állapot fokozatos javulásának (szerkezeti változatosság bővülése, álló és fekvő holtfa mennyiségének gyarapodása, mikroélőhelyek számának növekedése) természetes erdődinamikai folyamatokra való alapozása (a felújulási és differenciálódási folyamatok „működéséhez” a vadhatás erőteljes mérséklése szükséges).
- Fakitermelés végzése kizárólag idegenhonos fafajok megtelepedése és jelenléte esetén, továbbá (veszélyes, a személy- és gépkocsiforgalomra közvetlen kockázatot jelentő, jobbára száraz törzsek kivágásával) utak és turistautak mentén, kifejezetten balesetmegelőzési céllal. A víztározó szélén húzódó közút mentén a közúti forgalomra veszélyt jelentő törzsek a szomszédos szurdokerdő- és sziklaerdő-állományokból külön megkötés nélkül kitermelhetők.
- Az állományok természetességi állapotának megtartása, illetve javítása érdekében az előforduló idegenhonos fafajok fokozatos visszaszorítása. A jelenleg is pusztuló fenyők, fenyves foltok kitermelhetők, eltávolíthatók, de minderre jelentősebb energiákat nem feltétlenül szükséges/indokolt fordítani.
- Erősen javasolható a területek (különösen a felnyíló lombszintű, sziklaerdő jellegű állományok) rendszeres ellenőrzése, hogy az esetlegesen betelepülő idegenhonos elemek (fás- és lágyszárú növények) minél hamarabb felfedezhetők és a területről eltávolíthatók legyenek.
- Jelentősebb, nagyobb területet érintő abiotikus vagy biotikus károsítások esetén, az erdőborítottság helyreállítása érdekében esetileg rendkívüli intézkedések is szükségessé válhatnak. Az ezekhez kapcsolódó beavatkozások megtervezése és kivitelezése csak a nemzeti park igazgatóság közreműködésével, illetve felügyelete mellett javasolt.

- Az állományok területén vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése nem javasolt javasolt (a terepviszonyok miatt fizikálisan nem is nagyon lehetséges).

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az általános előírásokat fentebb (a 3.2. fejezet elején) részleteztük. A 96/2011. (X. 17.) VM rendelet a Bánhorváti Körzet területén a kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre vonatkozó további, specifikus előírásokat nem tartalmaz.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	**Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása. [*Magyarázat: pl. biotópfák, böhöncök meghagyása*].
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:
	• Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
	• Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.
	• Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
	• Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
	• Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
	• Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.

E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.

Kód	**Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

h) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat csak annyiban merült fel, hogy a szórványos feketefenyő egyedek kitermelhetőségére utaltunk (ez a fafaj jelenleg több helyütt pusztul, így élő törzsei egy-két évtized alatt várhatóan külön ráfordítás nélkül is el fognak tűnni a szikladomborzatú erdőkből). Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. az esetlegesen megjelenő idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt is szerepelnek. Idegenhonos fajok megjelenése esetén (különös tekintettel a több esetben kontakt sziklai gyepvegetációra) fontos a gyors és hatékony fellépés, s az agresszíven terjeszkedő fajok ellen – körültekintéssel, az értékes növényzet fokozott védelme mellett, a megfelelő engedélyek beszerzését követően, a külső védőövezeten kívül – szükség szerint vegyszeres kezelés is alkalmazható. A vadhatás-mérséklése, a vadlétszám csökkentése szintén indokolt, ez az élőhelyek regenerálódását, megőrzését nagyban szolgálná.

i) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban olyan tevékenység, amely azok területének csökkenésével járna (beépítés, új vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak, turistautak, épített közelítőnyomok kialakítása, egyéb infrastrukturális fejlesztések), nem javasolt. Az állományok mellett húzódó műszelvényes földutak karbantartása, felújítása – elsősorban kőzúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető. Az úthálózat karbantartása ugyanakkor nem járhat az utak szélesítésével, a technológiát úgy kell alkalmazni, hogy ez ne következhessen be. Ugyanígy a víztározó partján húzódó – több helyütt szurdokerdőkkel érintkező – aszfaltút a vonatkozó műszaki követelmények szerint fenntartható. A Dedevár és az Eszkála-tető területén található kő-, illetve földvárak esetleges régészeti kutatása/feltárása esetén a tervezett munkálatok természetvédelmi vonatkozásainak feltárása érdekében előzetesen a nemzeti park igazgatósággal részletes egyeztetést javasolt folytatni.

j) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A szurdokerdők, törmeléklejtő-erdők és sziklaerdők a tervezési terület viszonylag kis területfoglalású, véderdő jellegű, viszont a természeti értékek megőrzése (különleges élőhelyek, fajvédelem, reliktumok őrzése) és a talajvédelmi funkciók biztosítása tekintetében

kiemelkedő szereppel bíró állományai. Területükön a jelenleg (2012–2021 között) érvényben levő erdőtervek általában nem tartalmaznak fakitermelési előírásokat, illetve lehetőségeket, az érintett erdőrészletek zöme faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba került (ahol a kisebb állományok esetleg egyéb üzemmódú erdőrészletbe esnek, ott is a védőfunkciók kell hogy prioritást élvezzenek). Aktív beavatkozások legfeljebb a megjelenő idegenhonos elemek visszaszorítása miatt merülhetnek fel. A kezelési javaslatok mindezek figyelembe vételével, a kapcsolódó közösségi jelentőségű fajok védelmének szándékával kerültek megfogalmazásra. Emellett az összeállítás a szomszédos utak biztonságos üzemeltetésének szükségességére is figyelmet fordít, s a rendkívüli természeti események okozta változások kezelésére, valamint régészeti feltárások folytatására is lehetőséget ad.

3.2.1.9. KE-9 kezelési egység: Patakmenti ligeterdők

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a terület vízfolyásai mentén jelentős kiterjedésben végig húzódó patakmenti ligeterdőket foglalja magába. A mézgás éger és/vagy törékeny fűz dominanciájú állományok zöme a Csernely-patak mentén (a patak tározóba való betorkollásáig) helyezkedik el, de egy jelentősebb füzes mozaik a Bán-patak torkolatánál is megfigyelhető.

A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: égerligetek (J5) / Natura 2000: enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) (91E0)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: tompa folyamkagyló (*Unio crassus*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), vágó csík (*Cobitis taenia*), Petényi-márna (*Barbus meridionalis*), szivárványos ökle (*Rhodeus amarus*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), kereknyergű patkósdenevér (*Rhinolophus euryale*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*), eurázsiai hód (*Castor fiber*)
- érintett földrészletek: Dédestapolcsány: 057*, Nekézseny: 0144, 0133*, 0139/a*, 0139/b*, 0140*, 0143/a*, 0145*, 0146*, 0149/d*, Sáta: 081/9b*, Uppony: 065, 066, 072, 087, 088, 090, 094, 0100*, 0101*, 0104*, 0105*, 0107*, 0108*, 0110*, 0111*, 060*, 061*, 064*, 071*, 074*, 075*, 076/1a*, 076/2*, 078*, 080*, 081*, 083/1*, 084*, 086*, 089*, 091*, 092*, 095*, 096*, 098* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: Nekézseny: 1/A*, 1/CE*, 2/F*, 2/TI*, 20/TI*, 21/M*, 21/TI*, 3/F*, Sáta: 17/G*, 17/TI*, Uppony: 11/B*, 11/I*, 11/N*, 11/ÚT*, 12/F*, 12/M*, 12/N*, 13/E*, 13/F*, 13/G*, 13/K*, 15/D*, 15/F*, 17/A*, 17/D*, 17/E*, 17/H*, 17/I*, 33/A*, 33/B*, 33/C*, 33/CE*, 33/D* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

b) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A változó szélességű mézgás éger és törékeny fűz állományok jórészt erdőtervezett területen kívül találhatók, így esetükben direkt gazdálkodási kényszer vagy igény nem is lép fel. Az erdőtervezett ligeterdők részben az Upponyi-szorosba, részben a Vízköz-szorosba, részben

pedig a Csernely-völgy felső részére esnek. Az érintett erdőrészletek szinte minden esetben hegyoldalba „felkúszó” részletek, amelyeknél a ligeterdő csak a völgyalji keskeny, patakmenti sávot teszi ki. Ezen felül számos ligeterdő-szakasz érint egyéb részletet (tisztás, cserjés). Összességében az állományok gazdasági jelentősége igen mérsékelt, bennük a különleges, egyedi élőhelyi jellemzők és a jelentős természeti értékek miatt a gazdálkodási célú beavatkozásokat minimalizálni kellene, s a területek zömén csak fenntartó és védelmi jellegű tevékenységek elvégzésére kellene szorítkozni. Általános erdőkezelési javaslatok:

- A gazdálkodással, fakitermeléssel érintett ligeterdők területének minimalizálása, a szomszédos állományokban folytatott erdőgazdálkodás során a völgyalji ligeterdő-sávok beavatkozás nélküli kíméleti területként (véghasználat esetén hagyásfa-csoportként) való elhatárolása.
- A gazdálkodástól mentes, érintetlen ligeterdőkben az állományok fenntartásának, megújulásának és a természetességi állapot fokozatos javulásának (szerkezeti változatosság bővülése, álló és fekvő holtfa mennyiségének gyarapodása, mikroélőhelyek számának növekedése) természetes erdődinamikai folyamatokra való alapozása (a felújulási és differenciálódási folyamatok „működéséhez” a vadhatás erőteljes mérséklése szükséges).
- A rétek művelését akadályozó vagy a rétekre bedőlő fatörzsek kitermelése, összetermelése a gazdálkodástól mentes, érintetlen ligeterdőkben.
- A patakmenti magaskórósok (6430) állományainak megtartásához helyenként a bezáródó égerligetekben természetvédelmi (rekonstrukciós) célú fakivágások végzése.
- Az érintetlenül fenntartott ligeterdőkben a minimális beavatkozás elve alapján fakitermelés végzése lényegében csak idegenhonos fafajok megtelepedése és jelenléte esetén, továbbá (például az Upponyi-szorost érintő ligeterdő-állomány esetében) veszélyes, a személy- és gépkocsi forgalomra (pl. erdei utak, turistautak) közvetlen kockázatot jelentő, jobbára száraz törzsek kivágásával, kifejezetten balesetmegelőzési és műszaki-fenntartási céllal.
- Erősen javasolható a területek rendszeres ellenőrzése, hogy az esetlegesen betelepülő idegenhonos elemek (fás- és lágyszárú növények) minél hamarabb felfedezhetők és a területről eltávolíthatók legyenek.
- Az érintetlenül fenntartott állományokban jelentősebb, nagyobb területet érintő abiotikus vagy biotikus károsítások esetén, az erdőborítottság helyreállítása érdekében esetileg rendkívüli intézkedések is szükségessé válhatnak. Az ezekhez kapcsolódó beavatkozások megtervezése és kivitelezése csak a nemzeti park igazgatóság közreműködésével, illetve felügyelete mellett javasolt.
- A szomszédos erdőkben végzett fakitermelések során a ligeterdők süppedős talaján, géppel történő átjárást kerülni kell, az esetleges talajkárokat pedig utólag helyre kell állítani.
- A szomszédos erdőkben végzett fakitermelések során a ligeterdők területének rakodóként való használata nem javasolt.
- A ligeterdők területének legeltetése nem javasolt, a szomszédos gyepek legeltetése esetén az állományok (pl. villanypásztorral történő) elhatárolása szükséges.
- A völgyalji rétek művelése során visszamaradó használhatatlan (elázott) széna, szénabála ligeterdők alatti elhelyezése, deponálása nem javasolt.
- Az állományok területén és közvetlen közelében (100 m-es távolságon belül) vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles)

elhelyezése nem javasolt (az ilyen helyszíneken levő létesítményeket távolabbra javasolt áttelepíteni).

- A helyenként komoly taposási-túrási kárt okozó vaddisznó állománya nagymértékben csökkentendő, visszaszorítandó!

c) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre vonatkozó általános előírásokat fentebb (a 3.2. fejezet elején) részleteztük, a 96/2011. (X. 17.) VM rendelet alapján a Bánhorváti Körzet területén, kifejezetten ehhez a kezelési egységhez kapcsolódó előírást pedig itt közöljük:

- *A vízfolyások parti sávjában, a kiemelt közösségi jelentőségű jelölő élőhelytípusba – enyves éger (Alnus glutinosa) és magas kőris (Fraxinus excelsior) alkotta ligeterdők (91E0) – tartozó erdőkben a nevelővágások során az őshonos fűz-, kőris- és éger fafajokat kímélni kell.*

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	**Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
GY35	Legeltetni nem lehet.

Kód	**Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E24	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E39	A mikroélőhelyek fenntartása. [*Magyarázat: pl. biotópfák, böhöncök meghagyása*].

E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:
	• Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
	• Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.
	• Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
	• Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
	• Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
	• Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.

Kód	**Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

d) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat csak annyiban merült fel, hogy merült fel, hogy a patakmenti magaskórósok (6430) állományainak megtartásához helyenként a bezáródó ligetekerdőkben természetvédelmi (rekonstrukciós) célú fakivágások végzése válhat szükségessé. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása, az erdők szerkezetének javítása, az álló és fekvő holtfa mennyiségének növelése) egyébként a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt szerepelnek. Idegenhonos fajok megjelenése esetén fontos a gyors és hatékony fellépés,

viszont az agresszíven terjeszkedő fajok ellen vegyszeres kezelés – a vizes élőhely jelleg, illetve az élővizek közelsége miatt – csak rendkívül indokolt esetben fogadható el. A vadhatás-mérséklése, a vadlétszám csökkentése szintén indokolt, ez az élőhelyek megőrzését nagyban szolgálná.

e) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban olyan tevékenység, amely azok területének csökkenésével vagy a növényzet fokozottabb bolygatásával járna (pl. újabb utak és épített közelítőnyomok kialakítása, építmények elhelyezése), nem javasolt. A jelenlegi turistaút-hálózat lényegesebb bővítése nem indokolt, de ilyen irányú igény esetén (az útvonal körültekintő, a nemzeti park igazgatósággal is egyeztetett megtervezésével, meglevő földutakat igénybe véve) lehetséges. A patakmedrek mentén haladó aszfaltutak és műszelvényes földutak karbantartása, felújítása – utóbbiak esetében elsősorban kőzúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető, de az útfelületek és a kapcsolódó műtárgyak (hidak, átereszek) karbantartása során nem végezhetők olyan tevékenységek (pl. föld depónia kialakítása), amelyek az állományok természetességi állapotának kedvezőtlen változását idéznék elő. Ugyanígy kerülendő minden olyan vízrendezési tevékenység, amely az állományok hidrológiai viszonyait, vízellátottságát érdemben (negatív irányba) módosítaná. Az Upponyi-szorosban földkábellel végighúzódó távközlési kábel szükség szerinti karbantartása elvégezhető, de az érintett területen maximálisan törekedni kell a talajkárok és a nagyobb volumenű bolygatások elkerülésére.

f) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A ligeterdők a tervezési terület viszonylag kis területfoglalású, de a természeti értékek megőrzése tekintetében komoly szereppel bíró állományai. Területükön a jelenleg (2012–2021 között) érvényben levő erdőtervek gyakorlatilag nem tartalmaznak fakitermelési előírásokat, illetve lehetőségeket (az érintett erdőrészletek jelentős része faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt). A ligeterdők a fenntartását épp ezért (figyelembe véve, hogy az állományok zöme eleve nem is erdőtervezett) a szokásos erdőgazdálkodási beavatkozásoktól való, szinte teljes körű elhatárolással, s csak minimális kezelések végzésével, az állományok zömében a természetes erdődinamikai folyamatokra támaszkodva javasoljuk biztosítani. Aktív beavatkozások legfeljebb a megjelenő idegenhonos elemek visszaszorítása miatt merülhetnek fel. A kezelési javaslatok mindezek figyelembe vételével, a kapcsolódó közösségi jelentőségű fajok védelmének szándékával, illetve mérsékelt súllyal a közjóléti-turisztikai funkciók szem előtt tartásával kerültek megfogalmazásra. Emellett az összeállítás a szomszédos közlekedési folyosók (közút, földutak, turistautak) és közművek biztonságos üzemeltetésének szükségességére is figyelmet fordít, s a rendkívüli természeti események okozta változások kezelésére, a patakmenti magaskórósok (6430) megtartásához, valamint (utak mentén) a balesetmegelőzési célú beavatkozásokra is lehetőséget ad.

3.2.1.10. KE-10 kezelési egység: Regenerálódó cserjések, gyepek és szántók

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység az ad-hoc jelleggel művelt kisebb – csak egy-két élőhelyfolttal reprezentált – szántókat, a kezelt (kaszált vagy szárzúzózott) és cserjésedő, jellegtelen gyepeket, valamint a többé-kevésbé stabilizálódott, illetve tovább záródó, erdősülő cserjéseket foglalja magába.

Az előfordulások súlypontja a Csernely-patak völgytalpi (egykor művelt) részeire, a Vízközszoros térségére és a dédestapolcsányi Halabuka-tető felhagyott szőlőhegyére esik.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:
   - élőhelyek: Á-NÉR: jellegtelen üde gyepek (OB), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), magaskórós ruderális gyomnövényzet (OF), üde és nedves cserjések (P2a), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2), extenzív szőlők és gyümölcsösök (T8) / Natura 2000: -
   - érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
   - érintett földrészletek: Bánhorváti: 0219/1*, 0220*, 0221/13*, 0223/2*, Dédestapolcsány: 052/1-55*, 055/2*, 059/29*, 059/31*, 063/11-13*, 063/1-3*, 063/15-18*, 063/21*, 063/4-7*, 063/8*, 063/9-10*, 065/15-16*, 065/17*, 065/18-27*, 065/32*, 065/33*, 065/34-47*, 065/48-56*, 065/58, 065/59*, 065/60, 065/61*, 065/66-69*, 065/72-73, 065/9-13*, 072/1*, Nekézseny: 0134/a*, 0134/b*, 0135/1a*, 0136*, 0139/a*, 0139/b*, 0140*, 0143/a*, 0145*, 0146*, 0149/a, 0149/b, 0149/d*, 0151/a*, Sáta: 081/9b*, Uppony: 070, 0104*, 0105*, 0107*, 0108*, 0109*, 0110*, 0111*, 058*, 059*, 069*, 071*, 074*, 076/1a*, 078*, 080*, 081*, 083/1*, 084*, 095*, 098* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
   - érintett erdőrészletek: Bánhorváti: 20/A*, 20/B*, 20/D*, 20/E*, 42/A*, Dédestapolcsány: 18/D*, 18/TI*, 6/TI*, Nekézseny: 1/CE*, 2/F*, 2/TI*, 20/A*, 20/C*, 20/TI*, 21/C*, 21/M*, 21/TI*, 3/F*, 4/A*, Sáta: 17/G*, 17/TI*, Uppony: 11/B*, 11/NY*, 13/J*, 15/D*, 15/F*, 16/F*, 16/H*, 33/A*, 33/CE*, 33/D*, 5/F*, 5/Q*, 5/TI 2*, 9/CE* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó, különböző jellegű élőhelytípusoknál (jellemzően regenerálódó, kezeletlen gyepeken és cserjésekben) a kedvező(bb) természetességi állapot fenntartásához/ kialakításához részben (adventív fertőzöttség híján) a gyep-cserjés mozaikok kontrollált fenntartása, részben a területek további spontán cserjésedésének/erdősülésének engedése, részben a gyomos, bolygatott karaktert megszüntető, illetve az adventív fajok (*Robinia pseudoacacia, Erigeron annuus, Solidago canadensis*) további terjeszkedését „kézben tartó" területhasználati formákra (rendszeres kaszálás, legeltetés, adventív fajok irtása) van szükség. Általános kezelési javaslatok:

- Regenerálódó gyepek esetében a terület rendszeres (évi 1–2 alkalommal történő) szárzúzózása, (gépi) kaszálása, vagy mérsékelt intenzitású, tisztítókaszálással kiegészített legeltetése.
- Üde gyepekben a kanadai aranyvessző megtelepedett foltjainak rendszeres (virágzásban történő, magérlelést megakadályozó) kaszálása.
- A szárzúzózás és kaszálás munkaművelet június 15. utáni végrehajtása.
- Szárzúzózást, illetve kaszálást követően a levágott széna/fű területről való mielőbbi eltávolítása.
- Legeltetés esetén – a térségi hagyományokra támaszkodva – elsősorban juh vagy szarvasmarha, esetleg ló alkalmazása.

- A túllegeltetést elkerülése, a legeltetett állatlétszám termőképesség/fűhozam függvényében történő beállítása.
- Legeltetés esetén nyár végén vagy kora ősszel évi rendszerességgel tisztító kaszálás végzése.
- Cserjésedő gyepek esetében a cserje-összborítottság mérséklése, mozaikos cserjés-gyep struktúra kialakítása.
- A gyepek cserjésedő szegélyeinek rendezése, a gyepek belsejében elhelyezkedő cserjecsoportok ritkítása, fellazítása.
- A félszáraz gyepekkel mozaikos cserjések esetében a gyep-cserjés mozaik minél nagyobb területen történő fenntartása, a cserjésedés rendszeres (3–5 évente végrehajtott), szelektív cserjeirtással történő kontrollja.
- Kiemelkedő természeti értékek jelenléte esetén (pl. orchideák élőhelye) a cserjeborítottság védett érték igényeihez igazított alakítása, biztosítása, szükség esetén szelektív cserjeirtás végzése.
- Kimagasló természeti értékkel nem rendelkező, erdők közé ékelődő, kisebb-nagyobb cserjések (lásd: galagonyás-vadkörtés-juharos, spontán benőtt, sok helyütt már erdőszerű területek a Csernely-patak völgyében) esetén a spontán szukcessziós folyamatok (cserjésedés, erdősülés) érvényesülésének engedése.
- Cserjeirtás esetén a rekonstrukciós munkák (fa- és cserjekivágások) nemzeti park igazgatósággal való egyeztetés utáni (vegetációs időszakon kívül) végzése.
- A cserjésekben előforduló idegenhonos fa- és cserjefajok – elsősorban akác (*Robinia pseudoacacia*) – szisztematikus kiszorítása, eltávolítása, elsősorban mechanikai eszközökkel.
- Az előforduló méretesebb akáctörzsek kitermelése (a külső védőövezeten kívül vegyszeres injektálást követően), a fiatal akácsarjak kezelése egyéb vegyszeres technológiával (irányított permetezés).
- A cserjések rendszeres ellenőrzése, az esetlegesen betelepülő további idegenhonos elemek (fás- és lágyszárú növények) minél hamarabb történő eltávolítása.
- A gyepek és cserjések tavaszi égetésének kerülése, azok (gazdálkodási szempontok szerinti) helyreállítása a legeltetési-kaszálási munkák megfelelő ütemezésével.
- A gyepek kezeléséhez/hasznosításához kapcsolódóan különböző depóniák (trágya, széna) gyepterületen való elhelyezésének lehetőség szerinti mellőzése.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt területekre vonatkozó általános előírásokat fentebb (a 3.2. fejezet elején) részleteztük. A 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet fontosabb, idevágó földhasználati előírásait itt emeljük ki ismét (cserjésekre vonatkozó kötelező jogszabályi előírás külön nem ismert, de cserjeirtások tervezése esetén védett természeti területeken az 1996. évi LIII. tv. 38. §-a feltétlenül alkalmazandó):

- *A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.*
- *A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.*
- *Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.*

- *Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.*

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása.
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.
GY44	A legeltetési sűrűség egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY45	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
GY50	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 5-ha-t.
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY68	Legeltethető állatfaj: juh.
GY70	Legeltethető állatfaj: lófélék (ló, szamár).
GY72	Kaszálás június 15. után lehetséges.
GY82	A gyepet évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni.
GY86	A széna összegyűjtése és eltávolítása a területről a kaszálást követő 2 héten belül.
GY106	Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése.
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.
GY131	A cserjék – későbbi kezelések megkönnyítése érdekében – talajszintben való kivágása.

GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepen deponálni.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt állományokban az élőhelyrekonstrukciós feladatok többféleképpen értelmezhetőek. A nyílt (kaszált, legeltetett) gyepek fenntartásánál elsősorban a cserjésedés visszaszorítása, újabb területek művelésbe/kezelésbe állítása lehet rekonstrukciós feladat. Az idegenhonos fafajok (elsősorban akác) kiszorítása, előfordulásaik felszámolása a gyepeken és a cserjésedő területeken egyaránt feladatként jelentkezik. A szőlőhegyek félszáraz gyepjein természetvédelmi szempontból a mozaikosan jelen levő cserjések megtartása fontos, e helyszíneken rendszeres (szelektív) cserjeirtás alkalmazására lenne szükség. A spontán cserjésedésre/erdősülésre engedhető területekhez (az adventív fajok kiszorításán kívül) rekonstrukciós javaslatok nem kapcsolódnak.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt állományokban alapesetben kerülendők a területcsökkenést eredményező fejlesztések vagy beruházások, újabb vonalas létesítmények (pl. utak) elhelyezése nem javasolt. A meglevő földutak karbantartása, felújítása – építési törmelék lerakása nélkül, elsősorban kőzúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

Az érintett területek közös jellemzője, hogy a korábbi területhasználati formák (szántó- és rétművelés, legeltetés, kisparcellás szőlők és gyümölcsösök kezelése) után, a művelés felhagyásával regenerációs folyamatok indultak meg rajtuk. Jelenkori állapotuk nagyon különböző, de a mozaikosság, a viszonylagos zavartság, illetve a szekunder szukcessziós folyamatok érvényesülése sok szempontból hasonlóvá teszi ezeket a területeket. Közös célként egy zavaró (adventív) elemek nélküli, részben stabilizálódó (lásd: gyep-erdő mozaikok), részben becserjésedő-beerdősülő (lásd: jövőbeni spontán erdők), de mindenképpen regenerálódó jövőbeni pályát vázoltunk fel. A célkitűzések elérésének módja a szelektív cserjeirtás, az adventív fásszárúak kiszorítása, illetve az adventív lágyszárúak kaszálással/legeltetéssel történő kontrollja lehet.

3.2.1.11. KE-11 kezelési egység: Idegenhonos fafajú erdők

a) A kezelési egység meghatározása:

Idegenhonos fafajok által uralt (részben őshonos fafajokkal elegyes), mesterségesen létrehozott (fenyők, vörös tölgy, fekete dió), vagy spontán kialakult (fehér akác, rózsás akác) erdők. Az állományok elszórtan a tervezési terület egészén megtalálhatók, de jelentős részben a víztározó környékére és a Sáta–Nekézseny felé eső területrészekre koncentrálódnak. Az ide sorolt erdők zöme erdei- és feketefenyves, illetve akácos.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:
   - élőhelyek: Á-NÉR: egyéb tájidegen lombos erdők (S3), ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4), egyéb ültetett tájidegen fenyvesek (S5), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6) / Natura 2000: -
   - érintett közösségi jelentőségű faj: skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
   - érintett földrészletek: Bánhorváti: 0219/1*, 0221/13*, 0223/1*, 0223/2*, Dédestapolcsány: 052/1-55*, 053*, 054/1*, 058/a*, 059/29*, 059/31*, 065/15-16*, 065/17*, 065/18-27*, 065/1a, 065/1b, 065/34-47*, 065/3-5, 065/48-56*, 065/59*, 065/6, 065/63-65, 065/66-69*, 065/7, 065/9-13*, 072/1*, 072/3, Nekézseny: 0136*, 0137*, 0138/2b, 0138/2d*, 0151/a*, Sáta: 081/8f*, 081/9a*, Uppony: 0105*, 0107*, 0109*, 0111*, 058*, 059*, 062*, 063*, 064*, 067*, 069*, 074*, 075*, 076/1a*, 076/2* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
   - érintett erdőrészletek: Bánhorváti: 20/A*, 20/B*, 20/C, 20/D*, 20/E*, 25/B*, Dédestapolcsány: 1/A*, 1/B*, 1/ÚT 1*, 17/D*, 17/E*, 17/F*, 17/G*, 17/J*, 18/B, 18/C*, 18/F*, 18/TI*, 6/C*, 6/H*, 60/A, Nekézseny: 19/A*, 19/B*, 19/C*, 19/E*, 19/F, 20/A*, 4/B*, Sáta: 16/C, 17/A, 18/A, Uppony: 10/B*, 10/K, 10/L, 11/A, 11/B*, 11/E*, 11/H*, 11/I*, 11/NY*, 11/ÚT*, 12/B*, 12/C*, 12/I*, 12/J*, 12/K*, 12/N*, 12/ÚT*, 13/F*, 13/H*, 13/I*, 13/J*, 15/D*, 15/F*, 16/G, 17/C*, 17/K*, 5/F*, 5/G*, 5/TI 2*, 7/C*, 7/D*, 7/E*, 7/F*, 7/G*, 7/H*, 7/NY*, 8/G*, 8/H*, 8/I*, 8/K*, 8/TN*, 9/A*, 9/B*, 9/C*, 9/CE*, 9/D*, 9/E*, 9/G*, 9/J* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt állományok szinte kizárólag vágásos üzemmódba sorolt erdőrészletekbe esnek, bennük mindenféle tevékenységet az idegenhonos fafajok visszaszorítása, az állományok őshonos lombos fafajú erdőkké való átalakítása érdekében szükséges végezni. Általános erdőkezelési javaslatok:

- Középkorú állományokban a nevelővágások (törzskiválasztó és növedékfokozó gyérítések) során az őshonos lombos fafajok (kocsánytalan tölgy, gyertyán, cser, elegyfák) egyedeinek kímélete, az őshonos fafajok szerepének növelése.
- Középkorú (erdei- és feketefenyves) állományokban a lombkoronaszint erőteljesebb fellazítása, a nevelővágások térben változó eréllyel való elvégzése. Változatos záródású, a meglevő újulatfoltok és alsó szintű faegyedek megerősítését, illetve további felújulást biztosító állományszerkezet kialakítása.
- Idősebb erdei- és feketefenyves állományokban a tarvágásos véghasználatok lehetőség szerinti kerülése, a fafajcsere és az erdőfelújítás alternatív megoldásokkal történő kivitelezése.
- Idősebb erdei- és feketefenyves állományokban (szálalóvágások vagy egyéb termelések keretében) a nem őshonos fafajok lékes-csoportos-foltos kitermelése, az alsó szintben és újulati szintben levő/megjelenő őshonos lombos egyedek megsegítése, felkarolása (mindehhez a felújulási folyamatokat helyenként fékező vadhatás mérséklése szükséges).
- Erdei- és feketefenyvesekben a véghasználati jellegű munkák és a vegyeskorúsítás lehetőség szerint egyidejű megvalósítása az állományok hosszú időszakra elnyújtott átalakításával (azon keretek között, ahogyan azt az állományok egészségi állapota lehetővé teszi).

- Lucfenyvesekben (és alternatív megoldás híján erdei- és feketefenyvesekben) a tarvágások területének minimalizálása, az őshonos lombos frakció hagyásfaként, illetve hagyásfa-csoportként való visszahagyása. A levágott állományrészek helyén szükség szerint (részleges talajelőkészítést követően) mesterséges erdősítés vagy állománykiegészítés végzése. Az ültetések során a termőhelyi viszonyoknak megfelelő fő- és elegyfafajok alkalmazása.
- Vöröstölgyesek és fekete diósok esetében az átalakítási folyamatok fenyvesekhez hasonló kezelése, az alsó szint nélküli fekete diós állományok esetében akár előzetes alátelepítést követően.
- Gyenge termőhelyekre, kopár lejtőkre ültetett erdei- és feketefenyvesek véghasználatának mellőzése, az állományok óvatos meggyérítése, fellazítása után a spontán, fokozatos átalakulási folyamatok feltételeinek (vadhatás mérséklése, betelepedő idegenhonos fafajok eltávolítása) hosszú távú biztosítása.
- Akáccal erősen elegyes származékerdőkben az akác szisztematikus (a külső védőövezeten kívül vegyszeres technológiát is alkalmazó) visszaszorítása, néhány évtizedes időtávlatban elegyes, őshonos lombos állományok létrehozása.
- Egyöntetű, homogén akácosok esetében (lehetőleg minél kisebb területű) tarvágásokat követő átalakítási munkák indítása. A levágott területeken részleges talajelőkészítést követő mesterséges erdősítés, lehetőség szerint a termőhelyi viszonyoknak megfelelő, őshonos fő- és elegyfafajokkal.
- Az akácos vágásterületeken a fakitermelést követően a kivágott akácok sarjainak utókezelése mechanikai úton és (a külső védőövezeten kívül) vegyszeres technológiával. A fakitermelést megelőzően ugyanezeken a helyszíneken az akáctörzsek kezelésére vegyszeres injektálás is alkalmazható.
- A külső védőövezeten belüli, víztározóhoz közel fekvő (vagy éppen a tározó partjára eső) akácos foltok esetében a vegyszerhasználat mellőzése, az állományrészek spontán megjelenő és betöltődő őshonos lombos elemekre (hegyi juhar, korai juhar, mezei juhar, gyertyán, magas kőris stb.) alapozott, legalább részleges átalakítása.
- Az akácosok véghasználati/átalakítási munkái során a lombos facsoportok és állományrészek hagyásfa-csoportként való kijelölése, érintetlenül (cserjeszintjükkel együtt) történő megtartása.
- A hagyásfa-csoportokon belül őshonos lombos fafajú fekvő holtfa minél nagyobb mértékű visszahagyása.
- A tövön száradt törzsek, facsonkok, valamint az őshonos fafajú odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. erdőlakó denevérek, szaproxilofág rovarok) és egyéb védett állatfajok (pl. odúlakó madarak és emlősök) életfeltételeinek biztosítása érdekében való visszahagyása a fakitermelések során.
- Hosszú távon a zonális erdőkre (cseres-tölgyesekre, gyertyános-tölgyesekre, bükkösökre) jellemző fajösszetétel közelítése, távlatilag a „KE-5” és „KE-6” kezelési egységeknél megfogalmazott kezelési irányelvek fokozatos életbe léptetése.
- A vágásterületen történő égetés lehetőség szerinti mellőzése (ahol csak lehetséges, vágástéri hulladékaprítással történő feldolgozása), illetve az égetések minimalizálása.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.

- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az általános előírásokat fentebb (a 3.2. fejezet elején) részleteztük. A 96/2011. (X. 17.) VM rendelet a Bánhorváti Körzet területén a kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre vonatkozó további, specifikus előírásokat nem tartalmaz.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	**Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása [*Magyarázat: figyelembevéve a jelölő státuszú és fokozottan védett fajok ökológiai igényeit, kiemelten az átfedő aktivitású fajok (pl. denevérek és fészkelő madárfajok) védelmére*.]
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal. [*Magyarázat: célfajok pl. kocsánytalan tölgy, csertölgy, mezei juhar, gyertyán*]
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása [*Magyarázat: pl. mezei, korai és hegyi juhar, magas kőris, hegyi szil*].
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása.
E64	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a tájhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).

E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:
	• Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
	• Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.
	• Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
	• Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
	• Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
	• Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E81	Faanyag mozgatása csak kemény (száraz vagy fagyott) talajviszonyok mellett.
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.

Kód	**Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az idegenhonos fafajok által uralt, de kisebb arányban több helyütt (elsősorban alsó szintben) őshonos lombos fafajokat is tartalmazó állományokat hosszú távon a termőhelyi viszonyokhoz rendelhető potenciális erdei élőhelytípusoknak megfelelő állományokká kell alakítani. A célállapotként megjelölhető élőhelytípusok leginkább zonális erdők (szubmontán

bükkösök, gyertyános- és cseres-kocsánytalan tölgyesek). A fafajcserés átalakítások során a lehetőségek szerint építeni kell a meglevő lombos vázra és a természetes (a fokozott vadhatás miatt a tervezési területen egyébként helyenként nehezen működő) erdődinamikai folyamatokra. Az idegenhonos fafajú állományrészek letermelésekor a lombos foltok és faegyedek hagyásfaként, hagyásfa-csoportként való visszahagyása kívánatos. Az akácos állományokban, valamint az akác erdőfoltokban az agresszíven fellépő fafajok visszaszorítása érdekében – körültekintéssel, a megfelelő engedélyek beszerzését követően, csak a külső védőövezeten kívül – vegyszeres kezelés is végezhető. Az átalakítási folyamatok hosszabb távon a mindenkori körzeti erdőtervezés keretei között tervezhetők.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban (elsősorban az erdőterület fragmentálódásának elkerülése érdekében) újabb beépítések, újabb vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak és épített közelítőnyomok kialakítása nem javasolt. A jelenlegi turistaút-hálózat bővítése az érintett helyszíneken nem indokolt. Az akácossal benőtt upponyi pincesor környezetében az állományok kezelése, átalakítása során a még használatban levő pincék fenntartási szempontjait is figyelembe kell/lehet venni.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési és rekonstrukciós javaslatok megfogalmazására abban a megközelítésben került sor, miszerint a részben vagy dominánsan nem őshonos fafajokból álló erdőket a Natura 2000 szempontok (lásd: őshonos fafajú erdők tömbös fenntartása) alapján hosszú távon (lehetőleg fokozatosan, vagy legfeljebb kis területű tarvágásokkal) a termőhelyi viszonyokhoz rendelhető potenciális erdei élőhelytípusoknak (főként: 9130, 91G0, 91M0) megfelelő állományokká kell alakítani. Az átalakítandó erdőknél turisztikai-közjóléti funkciók alig jelentkeznek, így ezekre általában külön figyelemmel nem szükséges lenni. A javasolt átalakítások/kezelések a védelmi (talajvédelmi, tájképvédelmi) funkciók megtartását, az idegenhonos fafajok visszaszorítását, lombos állományrészek megőrzését, az őshonos fafajú, elegyes állományok kialakítását egyaránt lehetővé teszik, illetve biztosítják.

3.2.1.12. KE-12 kezelési egység: Utak, gátak, telephelyek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a Lázbérci-tározó körüli műszaki építményeket és kiszolgáló létesítményeket foglalja magába (ezeken felül csak egy kisebb telephely tartozik ide).

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:
   - élőhelyek: Á-NÉR: telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4), út- és vasúthálózat (U11) / Natura 2000: -
   - érintett közösségi jelentőségű fajok: -
   - érintett földrészletek: Bánhorváti: 0219/1*, 0221/2, Dédestapolcsány: 054/1*, 054/2, 057*, Uppony: 059* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
   - érintett erdőrészletek: Dédestapolcsány: 7/ÚT*, Uppony: 5/TI 2* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A különböző műszaki építmények és kiszolgáló létesítmények fenntartási elvei jórészt rögzítettek, azokhoz egyéb javaslat alig tehető. Az egyetlen apró telephely is belterülethez kapcsolódó állattartó épület, komolyabb természetvédelmi relevanciája nincs. Mindezek miatt – az érvényes vízbázisvédelmi és idevágó halgazdálkodási előírások mellett – csak az alábbi kisszámú természetvédelmi javaslat fogalmazható meg:

- Utak, padkák és árkok fenntartása az általános műszaki szempontok szerint, az útmenti növényzet csak legszükségesebb mértékű kezelésével/visszavágásával, a téli csúszásmentesítés sózás nélküli megoldásával.
- Az útpadkák, telephelyek gyommenetesen tartása, az épületek és telephelyek környezete, a gyeppel borított gátak (a Bán-patak betorkollásánál), valamint a dombtetői vízműtelep (Bánhorváti 0221/2 hrsz.) területe rendszeres (évi 2-4 alkalommal történő) kaszálása.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az általános előírásokat fentebb (a 3.2. fejezet elején) részleteztük, de kifejezetten a kezelési egységhez tartozó objektumokra az ott hivatkozott jogszabályoknak csak kevés számú előírása vonatkoztatható. A nevezett objektumok fenntartása során betartandók ugyanakkor a Lázbérci-víztározó és felszíni vízkivételi mű védőterület-rendszerének kijelöléséről szóló, Észak-magyarországi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség által kiadott, 3241-1/2008. ikt. számú határozat előírásai és az ÉRV Lázbérci Horgászegyesület halgazdálkodási tervében, illetve horgászrendjében szereplő, ide vonatkozó szabályok.

- Javasolt előírások:

Az érintett területek jellege (építmények és kiszolgáló létesítmények, telephelyek) miatt területhasználathoz, agrártámogatáshoz kapcsolódó, önkéntes vállalás alapjául szolgáló – Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete szerinti – javaslatok nem fogalmazhatók meg.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység vonatkozásában természetvédelmi vonatkozású élőhelyrekonstrukciós feladatok nem fogalmazhatóak meg.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység vonatkozásában természetvédelmi vonatkozású, gazzdálkodáshoz nem köthető javaslatok lényegében nincsenek.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

Az általános műszaki előírások és az ivóvíz-ellátás prioritásai miatt a víztározóhoz kapcsolódó létesítmények fenntartási szempontjai erősen kötöttek, ezekhez csak néhány

kisebb (lényegében a gyommentesség fenntartását és a rendezettség növelését célzó, de a természetvédelem szempontjait is érintő) javaslatot adtunk.

3.2.1.13. KE-13 kezelési egység: Víztározó

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a Lázbérci-tározó vízfelületét és a befolyó patakok torkolatánál kialakított kisebb (ülepítő, hordalékfogó funkciót szolgáló) medencéket foglalja magába.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:
   - élőhelyek: Á-NÉR: állóvizek (U9) / Natura 2000: -
   - érintett közösségi jelentőségű fajok: nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), kereknyergű patkósdenevér (*Rhinolophus euryale*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*), eurázsiai hód (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*)
   - érintett földrészletek: Bánhorváti: 0218/a, Dédestapolcsány: 057*, Uppony: 074* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
   - érintett erdőrészletek: nincs érintettség

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az ivóvízellátási célú víztározó és vízmű a Borsodi Regionális Vízellátó Rendszer egyik alaplétesítménye, Kazincbarcika és Ózd térségének főivóvízbázisa, kb. 100.000 ember ivóvízellátásában vesz részt. Az érvényes vízbázisvédelmi előírások mellett az alábbi természetvédelmi javaslatok fogalmazhatók meg:

- A parti sáv indokolatlan zavarásának, átalakításának kerülése, a hegyek közé benyúló partszakaszok, öblök teljes háborítatlanságának fenntartása.
- A horgászat alól mentesített partszakaszok fenntartása, esetlegesen további partszakaszok kijelölése az érintett nemzeti park igazgatóság bevonásával.
- A parti sáv rendezettségének, illetve a horgászállások, pihenőhelyek környezetének hulladékmentes fenntartása, a hulladék-elszállítása biztosítása.
- Az Éles-kő mellett található, víztározó partjára eső szürkegém telep védelme.
- A hód és vidra jelenlétének nyomon követése, ott-tartózkodásuk esetén a felmerülő konfliktushelyzetek kezelése.
- Nem őshonos halfajok telepítése nem lehetséges (a halgazdálkodási terv csak az amurra vonatkozóan ad felmentést).
- A beetetés a horgászat során (figyelembe véve a vízbázisvédelmi előírásokat is) nem lehetséges.
- A vízterület és a tározótér rendszeres ellenőrzése, az esetlegesen betelepülő idegenhonos elemek (növény- és állatfajok) minél hamarabb történő eltávolítása (növényfajok esetében magérlelés előtti rendszeres visszavágással vagy kaszálással, állatfajok esetében az adott állatfajra speciálisan kidolgozandó eljárással).
- A horgászrendben meghatározott előírások és kötelezettségek betartása, ezek fokozott ellenőrzése.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az általános előírásokat fentebb (a 3.2. fejezet elején) részleteztük, de kifejezetten a kezelési egységhez tartozó vízfelületre az ott hivatkozott jogszabályoknak csak kevés számú előírása vonatkoztatható. A vízfelület fenntartása során – az ivóvízkiemelésre vonatkozó szabályrendszeren túl, horgászatra és egyéb tevékenységekre vonatkozóan – betartandók ugyanakkor a Lázbérci-víztározó és felszíni vízkivételi mű védőterület-rendszerének kijelöléséről szóló, Észak-magyarországi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség által kiadott, 3241-1/2008. ikt. számú határozat előírásai és az ÉRV Lázbérci Horgászegyesület halgazdálkodási tervében, illetve horgászrendjében szereplő szabályok.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	**Vizes élőhelyekre / halastavakra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok**
V10	Halastavak medrének meszezése nem megengedett.
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet nem irtható (vágás, nádégetés, cserjék kivágása).
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthető [*Megjegyzés: mivel az idegenhonos fajok telepítését az 1996. évi LIII. törvény 14. §-a természetes és természetközeli állapotú vizek esetében általánosan megtiltja, ennek kapcsán a tilalom hatékony érvényesítése a cél.*]
V26	A területen élő és táplálkozó madarak riasztásának időbeli és területi korlátozásait a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon, a madárriasztási tervnek megfelelően lehet végezni.
V30	A halastó területének további 5%-án - tóegységenként, a 20%-os riasztási korlátozáson felül - madárriasztással nem érintett terület kialakítása a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység vonatkozásában természetvédelmi vonatkozású élőhelyrekonstrukciós feladatok nem fogalmazhatóak meg.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt vízterület fenntartását az ivóvízbázis-védelmi szempontok nagyban meghatározzák. Mindezek miatt nem valószínűsíthetők olyan területcsökkenést vagy vízminőség-romlást okozó fejlesztések vagy beruházások, amelyek természetvédelmi problémát is felszínre hoznának. Mindezektől függetlenül a víztározó parti sávjának további – pihenőhelyekkel, horgászhelyekkel való – beépítése nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

Az ivóvíz-ellátás prioritásai miatt a víztározó fenntartási szempontjai erősen kötöttek, és ezek az irányelvek számos vonatkozásban a természetvédelem szempontjait is hatékonyan szolgálják. Mindezek miatt csak kisebb súlyú, a terület bolygatásának mérséklését és egyes közösségi jelentőségű fajok tevékenységének kontrollját érintő természetvédelmi javaslatok megtételére került sor. A megfogalmazott javaslatok részben a horgászati hasznosítás módjára, lehetőségére is vonatkoznak, figyelembe véve a tó közvetlen szomszédságában lévő – más kezelési egységekhez sorolt – élőhelyek és fajok védelmének a fontosságát is.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Erdős élőhelytípusok esetében rekonstrukciós munkák elsősorban az erdőszerkezeti mutatók (pl. elegyesség, mozaikosság, szintezettség, holtfa és mikroélőhelyek mennyisége) javításával, valamint az idegenhonos fafajok (elsősorban akácosok, fekete diósok, vöröstölgyesek, továbbá különböző fafajú fenyvesek) állományainak fokozatos átalakításával, felszámolásával történhetnek. További rekonstrukciós feladat a gyepeken (főleg a dédestapolcsányi Halabuka-tető félszáraz gyepjeiben) megjelenő kisebb-ngyobb akácos foltok eltávolítása és vegyszeres utókezelése. Az Eszkála-tető északi oldalában a nyúlfarkfüves sziklagyepek feketefenyőtől való (több lépésben, fokozatosan történő) mentesítése a legfontosabb rekonstrukciós feladat, míg az egyéb gyepterületek vonatkozásában elsősorban a cserjésedő és/vagy gyomos, adventív fajokkal (*Asclepias syriaca, Erigeron anuus, Solidago canadensis*) fertőzött gyepek/parlagok helyreállítására (rendszeres kaszálás, szelektív cserjeirtás stb.) van szükség. A kisebb-nagyobb lejtősztyepprét-állományok természetvédelmi helyzete alapvetően kedvező, de azokon a vadhatás csökkenésével közvetve még lehet javítani. Egyéb, különleges rekonstrukció és/vagy élőhelyfejlesztési feladat terven belüli megfogalmazására nem került sor.

A részletesebb élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a fenntartási terv munkarész 3.2.1. pontja alatt, az egyes kezelési egységek (KE) részletes leírásánál adtunk.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A területen előforduló közösségi jelentőségű fajok populációinak védelmét és megtartását elsősorban a javasolt élőhelykezelési, élőhelyfenntartási intézkedésekkel látjuk biztosítottnak, így célirányos, kifejezetten fajvédelmi profillal indított védelmi programokra elsősorban ezek kiegészítéseképpen lehet szükség (a védelmi célok zöme tehát közvetett úton, élőhelyvédelmi intézkedésekkel elvileg elérhető).

A leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*) élőhelye degradációs folyamatainak megakadályozása érdekében a túltartott vadállomány szabályozása elengedhetetlen (fajvédelmi beavatkozások szükségessége itt csak a virágzó populáció létszámának drasztikus visszaesésekor merül fel). A lepkefajok közül a magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*) populációinak védelme a tápnövényül szolgáló cserrel és molyhos tölggyel elegyes, változatos szerkezetű erdők jelenlétét igényli, míg a díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) hosszú távú megőrzése a kőrisfajokkal (magas kőris) elegyes, legalább részben fagyal cserjeszinttel rendelkező állományok előfordulásának függvénye. A csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*) populációk megőrzéséhez az elegyes, változatos fafajösszetételű, mozaikos, erdőszegélyekkel tagolt patakmenti, nedves területek fenntartása szükséges, míg a nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) élőhelyéül az idős tölgyes állományrészek és/vagy idős faegyedeket és álló-fekvő holtfát is tartalmazó, változatos szerkezetű erdők szolgálnak. A

Petényi-márna (*Barbus meridionalis*) védelme vonatkozásában főként a terület természetes medermorfológiát mutató vízfolyásának (Csernely-patak) bolygatásoktól, átalakításoktól, szennyeződésektől való megőrzésének van jelentősége.

Az erdőlakó (vagy erdőben is élő, táplálkozó) denevérfajok védelméhez a meglevő odvas fák és elvált kérgű álló holtfák megtartása, illetve folyamatos jelenlétének biztosítása, az erdő-gyep mozaikok megtartása, továbbá általánosságban a zavarások elkerülése, mérséklése, a nyári és téli szálláshelyek fenntartása szükséges. A barlangokat téli (és esetleg nyári) szálláshelyként használó denevérfajok szempontjából a barlangokba való berepülés lehetőségét, illetve a barlangok zavarás- és beomlásmentes fenntartását kell biztosítani.

A tervezési terület fontos denevérélőhely, ahol a fényszennyezésre különösen érzékeny denevérfajok – patkósdenevérek (*Rhinolophus* spp.), tavi denevér (*Myotis dasycneme*) – nagy számban élnek. A területen számos vízfolyás és jelentős víztest (Lázbérci-víztározó) is van, amely élőhelyekhez különösen nagy érzékenységet mutató fajok kötődnek. A tervezési területen és szűkebb térségében több jelentős fényszennyező-forrás van (ÉRV Zrt. üzemi terület, települések közvilágítása, egyes épületek kivilágítása stb.), ezért ezeknek a hatásoknak a mérséklése érdekében hosszabb távon számos fajvédelmi vonatkozású intézkedés (nyári szálláshelyek direkt megvilágításának mellőzése, az alkalmazott fényforrások színképi jellemzők alapján történő kiválasztása, a megvilágítási intenzitás mérséklése, a szóródó fény „ernyőzése”) javasolt.

A közösségi jelentőségű fajokon túlmutatóan az Upponyi-szoros térségében több növény- és állatfaj vonatkozásában történnek konkrét fajvédelmi intézkedések. A tervezési területtel átfedő területrészen itt a madárfauna tagjai közül többek között a vándorsólyom (*Falco peregrinus*) és fehérhátú fakopáncs (*Denrocopos leucotos*) említhető, de a fajvédelmi tevékenységek egyes odúlakó énekesmadarakra is kiterjednek.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Az elmúlt két évtizedben elsősorban a botanikai vonatkozású kutatások voltak részletesebbek a térségben. A florisztikai felmérések az 1960-as évek szórványos adatgyűjtései után az ezredforduló időszakában kaptak újabb lendületet (a szoros első vegetációtérképe és vegetációleírása 1995-ben látott napvilágot), majd 1996–2009 között számos kisebb szakcikk és dolgozat jelent az Upponyi-hegység és térsége növényvilágáról. A tájegység flórájának teljes körű feldolgozása ma is várat magára, bár a terület főbb florisztikai jellegzetességei, illetve a biogeográfiai és természetvédelmi szempontnól érdekesebb növényfajok elterjedési mintázatai már ismertnek mondhatók. Szórványosan a lepkefajok, xilofág/szaproxilofág bogarak, hüllők, madarak és denevérek kutatása is folyt, s e munkák nyomán a terület faunájának ismerete is egyre bővült. A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai és külső kutatók tevékenysége folytán az említett fajcsoportokra igen sok biotikai adat gyűlt össze, ugyanakkor a terület alapállapot-felmérése még jelenleg is tart.

A terület élővilágának részletesebb megismerését nagyban segítette a 2013–2015 között megvalósult, „*Határ menti dombvidéki tájak természetvédelmi kezelését megalapozó biotikai kutatások*” című projekt (HUSK/1101), amelynek keretében a térség növényvilágának kutatása, a nagygombák feltárása, valamint egyenesszárnyúak, futóbogarak, xilofág/szaproxilofág bogarak, lepkefajok, pókok, halak, madarak és denevérek faunisztikai vizsgálata történt. Nagyszámú friss biotikai adat szolgáltatásán túl ennek a programnak az eredményei az „Apoka” címet viselő, Bükki Nemzeti Park Igazgatóság gondozásában

megjelent (2014) kismonográfiában is összefoglalásra kerültek. A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében kutatás, élőhelytérképezés nem folyt és jelenleg sem folyik a területen.

A Lázbérci Tájvédelmi Körzet természetmegőrzési területet érintő részének újbóli vegetációtérképezése több részletben zajlott. A szoros és szűkebb környezete térképe – a mozaikos részeken nagyon aprólékos munkával, nagyon finom térbeli és tematikai felbontással, illetve nagyon erősen cönológiai szemléletű vegetációosztályozással – 2009-ben készült el. A további térképezési munkák 2013-ban, illetve (északon a Köves-mál-tető, délen pedig a Csernely-szurdoktól nyugatra és keletre fekvő térségekben, mindkét helyszínen már a fenntartási terv megalapozásához) 2018-2019 között folytak. Ugyancsak a tervkészítéshez kapcsolódóan, a korábbi adatsorok frissítése és kiegészítése céljából történtek 2019-ben denevérfaunisztikai vizsgálatok (hangcsapdával).

A jövőbeli kutatások részben további biotikai (florisztikai- és faunisztikai) adatokat kell, hogy szolgáltassanak, elsősorban a védett és közösségi jelentőségű fajokra vonatkozóan. Emellett fontos feladat lenne a területen folyó erdőgazdálkodáshoz, illetve egyéb, természetvédelmi célokat is szolgáló beavatkozásokhoz, rekonstrukciós és fenntartási jellegű munkákhoz (pl. akácosok és fenyvesek fokozatos átalakítása, az akác kiszorítása) kapcsolódó hatásmonitoring elindítása is.

3.2.5. Mellékletek

A kezelési egységek lehatárolását mutató térkép:

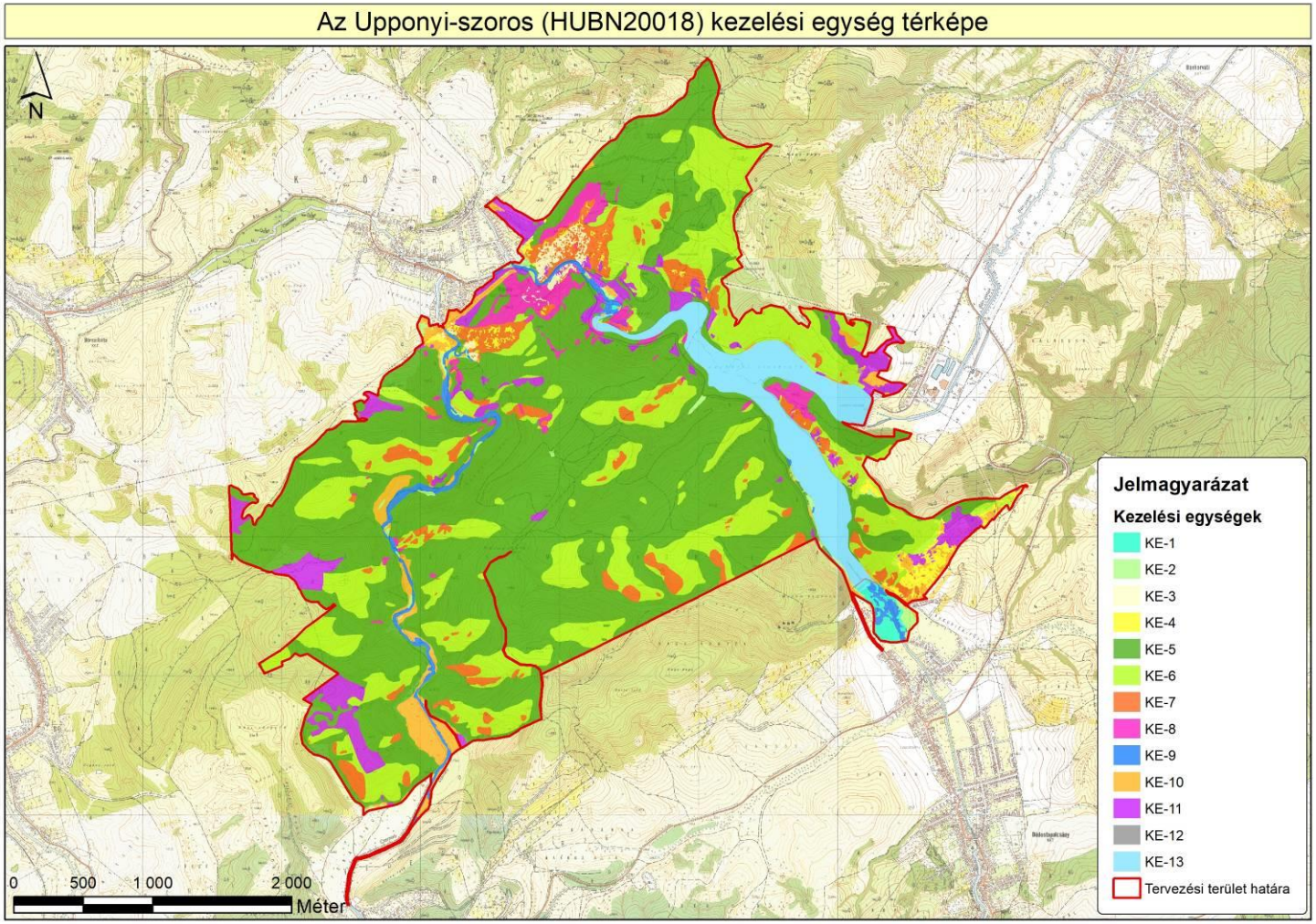

1:33 000 * A3 Készítés éve: 2020

A kezelési egységek összefoglaló táblázata:

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett hrsz.-ok	Érintett erdőrészletek
KE-1	Nádasok, gyékényesek, magassásosok és patakmenti magaskórósok	4,90	Dédestapolcsány: 057*, Uppony: 074*	nincs érintettség
KE-2	Sovány és üde gyepek	8,00	Bánhorváti: 0221/13*, Dédestapolcsány: 052/1-55*, 053*, 054/1*, 057*, 058/b*, Nekézseny: 0144, 0136*, 0139/b*, 0140*, 0146*, 0149/d*, Uppony: 0104*, 0108*, 0110*, 0111*, 059*, 061*, 064*, 071*, 074*, 076/1a*, 076/2*, 080*, 081*, 083/1*, 084*, 086*, 089*, 092*, 096*, 098*	Bánhorváti: 20/D*, Dédestapolcsány: 1/ÚT 1*, 17/TI*, 4/B*, 4/TI, 6/TI*, Nekézseny: 1/CE*, 2/TI*, 21/TI*, Uppony: 10/E*, 11/NY*, 11/ÚT*, 12/E*, 17/H*, 17/ÚT*, 33/C*, 33/TI, 5/TI 2*
KE-3	Sziklagyepek és sziklai cserjések	7,06	Uppony: 0111*, 059*, 060*, 062*, 063*, 067*, 076/1a*, 078*, 083/1*	Uppony: 11/B*, 11/N*, 11/ÚT*, 12/M*, 5/TI 2*, 7/E*, 8/K*, 8/O*, 8/TN*
KE-4	Lejtősztyepprétek és félszáraz gyepek	12,54	Dédestapolcsány: 058/a*, 058/b*, 059/29*, 059/30, 059/31*, 063/11-13*, 063/1-3*, 063/15-18*, 063/21*, 063/22*, 063/23-25*, 063/26*, 063/27*, 063/28-29, 063/30-31, 063/4-7*, 063/8*, 063/9-10*, 065/15-16*, 065/17*, 065/18-27*, 065/26, 065/28, 065/29, 065/30-31, 065/32*, 065/33*, 065/34-	Dédestapolcsány: 17/K*, 17/M*, 17/TI*, 18/C*, 18/F*, 18/TI*, Uppony: 11/C*, 11/G*, 11/NY*, 12/K*, 12/M*, 5/TI 2*, 7/E*, 7/NY*, 8/I*, 8/K*, 8/L*, 8/NY*, 8/O*, 8/TN*

			47*, 065/36, 065/38-39, 065/45-46, 065/48-56*, 065/59*, 065/61*, 065/66-69*, 065/9-13*, 072/1*, Uppony: 0111*, 058*, 059*, 062*, 063*, 067*, 076/1a*, 076/1b*, 078*, 083/1*	
KE-5	Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és bükkösök	681,26	Bánhorváti: 0217*, 0218/b*, 0219/1*, 0219/2*, 0223/1*, 0223/2*, Dédestapolcsány: 052/1-55*, 053*, 054/1*, 055/1*, 055/2*, 057*, 058/a*, 058/b*, 072/1*, 072/2*, Nekézseny: 0133*, 0134/a*, 0134/b*, 0135/1a*, 0135/2*, 0136*, 0137*, 0138/2d*, 0139/a*, 0139/b*, 0140*, 0143/a*, 0145*, 0146*, 0149/d*, 0151/a*, Sáta: 081/5d*, 081/9a*, 081/9b*, Uppony: 073, 0100*, 0101*, 0104*, 0105*, 0107*, 0108*, 058*, 059*, 060*, 064*, 067*, 069*, 074*, 075*, 076/1a*, 076/2*, 078*, 083/1*, 083/2, 084*, 089*, 091*, 098*	Bánhorváti: 20/A*, 20/B*, 25/A*, 25/B*, 25/C*, 25/NY*, 26/A*, 26/B*, 42/A*, Dédestapolcsány: 1/A*, 1/B*, 1/C*, 1/D, 1/E*, 1/F, 1/G, 1/ÚT 1*, 1/ÚT 2*, 17/B*, 17/F*, 17/G*, 17/H*, 17/I*, 17/J*, 17/K*, 17/M*, 17/TI*, 18/A*, 18/C*, 18/E*, 2/A, 2/B, 2/C*, 2/D*, 3/A, 3/B*, 4/A, 4/B*, 4/C, 4/D*, 4/E*, 4/F, 4/G*, 4/H*, 4/I, 4/J*, 4/ÚT 1*, 4/ÚT 2, 5/A, 5/B*, 5/C, 5/D, 5/ÚT, 6/A*, 6/B*, 6/C*, 6/D*, 6/E*, 6/F*, 6/G, 6/H*, 6/I*, 6/J*, 6/K, 6/L*, 7/ÚT*, 70/A*, 8/A*, 8/B*, 8/D*, 8/E*, 8/F, 8/G, 8/H, 8/I, 8/J*, 8/K*, 8/L*, 8/M*, 8/N*, 8/O*, 85/A, 85/B*, 85/C*, 85/D*, Nekézseny: 1/A*, 1/B*, 1/C, 1/CE*, 1/D*, 1/E*, 19/A*, 19/B*, 19/C*, 19/E*, 19/G*, 19/H, 2/A*, 2/B*, 2/C*, 2/D*, 2/E, 2/F*, 2/TI*, 20/A*, 20/B*, 20/C*, 20/D*, 20/E*, 20/F*, 20/G*, 20/H*, 20/I, 20/TI*, 21/A*, 21/B*, 21/C*, 21/D*, 21/K*, 21/M*, 3/A*, 3/B*,

				3/D*, 3/E*, 3/F*, 4/A*, 4/B*, Sáta: 16/A, 16/B, 16/F, 16/TI, 17/B*, 17/C*, 17/D*, 17/F, 17/G*, 19/A*, Uppony: 10/A*, 10/B*, 10/C*, 10/D*, 10/E*, 10/F, 10/G*, 10/H*, 10/I, 10/J*, 10/M*, 10/ÚT 1*, 10/ÚT 2, 11/B*, 11/D*, 11/E*, 11/F*, 11/G*, 11/H*, 11/I*, 11/ÚT*, 12/A*, 12/B*, 12/C*, 12/D*, 12/E*, 12/F*, 12/G*, 12/H*, 12/I*, 12/J*, 12/K*, 12/L*, 12/M*, 12/N*, 12/ÚT*, 13/A*, 13/B, 13/C, 13/D*, 13/E*, 13/F*, 13/G*, 13/H*, 13/I*, 13/J*, 13/K*, 15/A*, 15/B, 15/C*, 15/D*, 15/E*, 15/F*, 15/G*, 16/A, 16/B, 16/C, 16/D*, 16/E*, 16/F*, 16/H*, 17/A*, 17/B, 17/C*, 17/D*, 17/E*, 17/F, 17/G*, 17/H*, 17/I*, 17/J, 17/K*, 17/L, 17/M, 17/N, 17/ÚT*, 33/A*, 33/B*, 33/CE*, 5/D, 5/G*, 5/Q*, 5/TI 2*, 6/C, 6/D, 6/E*, 6/F*, 6/G, 6/I, 6/J, 7/A*, 7/B*, 7/C*, 7/E*, 7/F*, 7/G*, 7/H*, 7/I*, 7/J*, 7/K*, 7/L*, 7/NY*, 8/A, 8/B*, 8/C*, 8/D*, 8/F*, 8/G*, 8/H*, 8/I*, 8/K*, 8/L*, 8/M*, 8/N*, 9/A*, 9/B*, 9/C*, 9/D*, 9/E*, 9/F*, 9/G*, 9/H*, 9/I*, 9/J*
KE-6	Cseres-kocsánytalan tölgyesek	283,21	Bánhorváti: 0217*, 0219/1*, 0219/2*, 0220*, 0221/13*, 0223/1*, 0223/2*, Dédestapolcsány: 052/1-55*, 053*,	Bánhorváti: 20/A*, 20/B*, 20/E*, 25/A*, 25/B*, 25/C*, 25/NY*, 26/B*, 42/A*, Dédestapolcsány: 1/B*, 1/C*, 1/E*, 1/ÚT 2*,

			054/1*, 058/a*, 058/b*, 059/31*, 063/26*, 063/27*, 065/59*, 065/61*, 065/74-75, 066/2, 072/1*, 072/2*, Nekézseny: 0142, 0135/1a*, 0135/2*, 0138/2d*, 0139/a*, 0140*, 0143/a*, 0151/a*, Sáta: 081/5d*, 081/8f*, 081/9a*, Uppony: 0105*, 0107*, 067*, 069*, 075*, 076/1a*, 076/2*, 084*	17/B*, 17/C*, 17/D*, 17/E*, 17/F*, 17/G*, 17/H*, 17/I*, 17/J*, 17/K*, 17/M*, 17/TI*, 18/A*, 18/D*, 18/E*, 18/F*, 18/TI*, 2/C*, 2/D*, 3/B*, 4/D*, 4/E*, 4/G*, 4/H*, 4/J*, 4/ÚT 1*, 5/B*, 6/A*, 6/B*, 6/D*, 6/E*, 6/F*, 6/I*, 6/J*, 6/L*, 6/TI*, 70/A, 8/A*, 8/B*, 8/D*, 8/E*, 8/J*, 8/K*, 8/L*, 8/M*, 8/N*, 8/O*, 85/B*, 85/C*, 85/D*, Nekézseny: 1/A*, 1/B*, 1/CE*, 1/D*, 1/E*, 19/A*, 19/B*, 19/E*, 19/G*, 2/A*, 2/B*, 2/C*, 2/D*, 20/A*, 20/B*, 20/D*, 20/E*, 20/F*, 20/G*, 20/H*, 21/A*, 21/B*, 21/C*, 21/D*, 21/K*, 21/M*, 3/A*, 3/B*, 3/C*, 3/D*, 3/E*, 3/F*, 4/A*, Sáta: 17/B*, 17/C*, 17/D*, 18/E, 19/A*, Uppony: 10/D*, 10/E*, 10/G*, 10/H*, 10/M*, 11/G*, 12/A*, 12/B*, 12/C*, 12/D*, 12/F*, 12/G*, 12/H*, 12/K*, 12/M*, 12/N*, 12/O, 12/ÚT*, 13/A*, 13/D*, 13/E*, 13/G*, 13/I*, 15/A*, 15/C*, 15/D*, 15/E*, 15/F*, 15/G*, 16/D*, 16/E*, 16/H*, 17/D*, 17/E*, 17/G*, 6/F*, 7/A*, 7/B*, 7/C*, 7/D*, 7/E*, 7/F*, 7/G*, 7/H*, 7/I*, 7/J*, 7/K*, 7/L*, 7/NY*, 8/B*, 8/C*, 8/D*, 8/E*, 8/F*, 8/G*, 8/H*, 8/I*, 8/N*, 8/NY*, 9/A*, 9/E*, 9/F*, 9/G*, 9/I*, 9/J*
KE-7	Melegkedvelő tölgyesek,	65,12	Bánhorváti: 0220*, 0223/1*,	Bánhorváti: 25/A*, 26/B*,

	bokorerdők és mészkerülő tölgyesek		Dédestapolcsány: 052/1-55*, 053*, 058/a*, 059/31*, 063/15-18*, 063/21*, 063/22*, 063/23-25*, 063/26*, 063/9-10*, Nekézseny: 0135/1a*, 0135/2*, 0140*, 0143/a*, 0151/a*, Sáta: 081/9a*, Uppony: 0105*, 0107*, 059*, 060*, 062*, 063*, 067*, 069*, 074*, 076/1a*, 076/1b*, 076/2*, 078*, 083/1*	Dédestapolcsány: 1/B*, 1/C*, 17/B*, 17/C*, 17/D*, 17/E*, 17/F*, 17/G*, 17/J*, 17/K*, 5/B*, 6/A*, 6/B*, 6/C*, 6/D*, 6/E*, 6/I*, 6/J*, 6/L*, 70/A, 8/J*, 8/K*, 8/M*, 8/N*, 85/B*, Nekézseny: 1/A*, 1/D*, 1/E*, 19/G*, 2/C*, 20/A*, 20/C*, 20/E*, 20/F*, 20/G*, 20/H*, 3/B*, 3/C*, 3/E*, 4/A*, Sáta: 17/C*, Uppony: 10/M*, 11/B*, 11/C*, 11/G*, 11/H*, 11/ÚT*, 12/A*, 12/D*, 12/F*, 12/I*, 12/J*, 12/K*, 12/M*, 12/N*, 12/ÚT*, 13/E*, 15/D*, 15/F*, 15/G*, 16/H*, 17/D*, 5/TI 2*, 7/C*, 7/D*, 7/E*, 7/NY*, 8/B*, 8/C*, 8/D*, 8/E*, 8/F*, 8/H*, 8/I*, 8/K*, 8/L*, 8/N*, 8/NY*, 8/O*, 8/TN*, 9/G*
KE-8	Szurdokerdők, törmeléklejtő-erdők és sziklaerdők	31,25	Bánhorváti: 0217*, 0218/b*, Dédestapolcsány: 053*, 054/1*, 055/1*, 058/a*, Nekézseny: 0139/a*, 0140*, Sáta: 081/9a*, Uppony: 0105*, 0107*, 063*, 064*, 067*, 069*, 074*, 075*, 076/1a*, 076/2*, 084*, 091*	Bánhorváti: 26/A*, 26/B*, Dédestapolcsány: 1/B*, 17/B*, 17/C*, 4/B*, 4/H*, 4/ÚT 1*, Nekézseny: 1/A*, 1/CE*, 1/E*, 21/M*, Sáta: 17/C*, Uppony: 10/A*, 10/C*, 10/H*, 10/J*, 10/ÚT 1*, 11/B*, 11/C*, 11/D*, 11/F*, 11/G*, 11/I*, 11/N*, 11/ÚT*, 12/A*, 12/D*, 12/F*, 12/I*, 12/K*, 12/L*, 12/M*, 12/ÚT*, 13/E*, 13/J*, 13/K*, 15/G*, 16/H*, 17/D*, 6/E*, 8/G*, 8/H*, 8/K*, 8/L*, 8/M*, 8/N*, 8/TN*, 9/G*, 9/H*, 9/I*
KE-9	Patakmenti ligeterdők	22,55	Dédestapolcsány: 057*, Nekézseny:	Nekézseny: 1/A*,

			0144, 0133*, 0139/a*, 0139/b*, 0140*, 0143/a*, 0145*, 0146*, 0149/d*, Sáta: 081/9b*, Uppony: 065, 066, 072, 087, 088, 090, 094, 0100*, 0101*, 0104*, 0105*, 0107*, 0108*, 0110*, 0111*, 060*, 061*, 064*, 071*, 074*, 075*, 076/1a*, 076/2*, 078*, 080*, 081*, 083/1*, 084*, 086*, 089*, 091*, 092*, 095*, 096*, 098*	1/CE*, 2/F*, 2/TI*, 20/TI*, 21/M*, 21/TI*, 3/F*, Sáta: 17/G*, 17/TI*, Uppony: 11/B*, 11/I*, 11/N*, 11/ÚT*, 12/F*, 12/M*, 12/N*, 13/E*, 13/F*, 13/G*, 13/K*, 15/D*, 15/F*, 17/A*, 17/D*, 17/E*, 17/H*, 17/I*, 33/A*, 33/B*, 33/C*, 33/CE*, 33/D*
KE-10	Regenerálódó cserjések, gyepek és szántók	36,35	Bánhorváti: 0219/1*, 0220*, 0221/13*, 0223/2*, Dédestapolcsány: 052/1-55*, 055/2*, 059/29*, 059/31*, 063/11-13*, 063/1-3*, 063/15-18*, 063/21*, 063/4-7*, 063/8*, 063/9-10*, 065/15-16*, 065/17*, 065/18-27*, 065/32*, 065/33*, 065/34-47*, 065/48-56*, 065/58, 065/59*, 065/60, 065/61*, 065/66-69*, 065/72-73, 065/9-13*, 072/1*, Nekézseny: 0134/a*, 0134/b*, 0135/1a*, 0136*, 0139/a*, 0139/b*, 0140*, 0143/a*, 0145*, 0146*, 0149/a, 0149/b, 0149/d*, 0151/a*, Sáta: 081/9b*, Uppony: 070, 0104*, 0105*, 0107*, 0108*,	Bánhorváti: 20/A*, 20/B*, 20/D*, 20/E*, 42/A*, Dédestapolcsány: 18/D*, 18/TI*, 6/TI*, Nekézseny: 1/CE*, 2/F*, 2/TI*, 20/A*, 20/C*, 20/TI*, 21/C*, 21/M*, 21/TI*, 3/F*, 4/A*, Sáta: 17/G*, 17/TI*, Uppony: 11/B*, 11/NY*, 13/J*, 15/D*, 15/F*, 16/F*, 16/H*, 33/A*, 33/CE*, 33/D*, 5/F*, 5/Q*, 5/TI 2*, 9/CE*

			0109*, 0110*, 0111*, 058*, 059*, 069*, 071*, 074*, 076/1a*, 078*, 080*, 081*, 083/1*, 084*, 095*, 098*	
KE-11	Idegenhonos fafajú erdők	64,16	Bánhorváti: 0219/1*, 0221/13*, 0223/1*, 0223/2*, Dédestapolcsány: 052/1-55*, 053*, 054/1*, 058/a*, 059/29*, 059/31*, 065/15-16*, 065/17*, 065/18-27*, 065/1a, 065/1b, 065/34-47*, 065/3-5, 065/48-56*, 065/59*, 065/6, 065/63-65, 065/66-69*, 065/7, 065/9-13*, 072/1*, 072/3, Nekézseny: 0136*, 0137*, 0138/2b, 0138/2d*, 0151/a*, Sáta: 081/8f*, 081/9a*, Uppony: 0105*, 0107*, 0109*, 0111*, 058*, 059*, 062*, 063*, 064*, 067*, 069*, 074*, 075*, 076/1a*, 076/2*	Bánhorváti: 20/A*, 20/B*, 20/C, 20/D*, 20/E*, 25/B*, Dédestapolcsány: 1/A*, 1/B*, 1/ÚT 1*, 17/D*, 17/E*, 17/F*, 17/G*, 17/J*, 18/B, 18/C*, 18/F*, 18/TI*, 6/C*, 6/H*, 60/A, Nekézseny: 19/A*, 19/B*, 19/C*, 19/E*, 19/F, 20/A*, 4/B*, Sáta: 16/C, 17/A, 18/A, Uppony: 10/B*, 10/K, 10/L, 11/A, 11/B*, 11/E*, 11/H*, 11/I*, 11/NY*, 11/ÚT*, 12/B*, 12/C*, 12/I*, 12/J*, 12/K*, 12/N*, 12/ÚT*, 13/F*, 13/H*, 13/I*, 13/J*, 15/D*, 15/F*, 16/G, 17/C*, 17/K*, 5/F*, 5/G*, 5/TI 2*, 7/C*, 7/D*, 7/E*, 7/F*, 7/G*, 7/H*, 7/NY*, 8/G*, 8/H*, 8/I*, 8/K*, 8/TN*, 9/A*, 9/B*, 9/C*, 9/CE*, 9/D*, 9/E*, 9/G*, 9/J*
KE-12	Utak, gátak, telephelyek	1,91	Bánhorváti: 0219/1*, 0221/2, Dédestapolcsány: 054/1*, 054/2, 057*, Uppony: 059*	Dédestapolcsány: 7/ÚT*, Uppony: 5/TI 2*
KE-13	Víztározó	71,45	Bánhorváti: 0218/a, Dédestapolcsány: 057*, Uppony: 074*	nincs érintettség

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, amely átfed a „Bükk hegység és peremterületei” megnevezésű (HUBN10003) különleges madárvédelmi területtel is. Mindezek miatt a területre a 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet előírásai az

irányadóak. Emellett a tervezési terület szinte teljes egészében (98,46%) része a 136/2007. (XII. 27.) KvVM rendelettel megerősített védettségű – és a 9/2008. (IV. 10.) KvVM rendelet kibővített területű – Lázbérci Tájvédelmi Körzetnek, így a védett természeti területeken a 1996. évi LIII. törvényben foglalt természetvédelmi előírásokat és szabályokat szintén be kell tartani. A Lázbérci Tájvédelmi Körzet 16/2012. (VII. 6.) VM utasítás szerinti részletes természetvédelmi kezelési terve egyelőre csak kéziratos változatban, tervezet szintjén készült el, a 3/2008. (II. 5.) KvVM rendelet szerint összeállítandó, jogszabályi formátumú kezelési terv nem jelent meg – jogszabályi kötelezettségek és korlátozások így e tekintetben egyelőre nem jelentkeznek. Utóbbi szempont alól egyedüli kivétel a 9/2008. (IV. 10.) KvVM rendelettel védetté nyilvánított, kezelési tervvel együtt kihirdetett részterület (Nekézseny 097/19 és 098 hrsz.) lehetne, ez azonban nem része a természetmegőrzési területnek.

A tervezési területen a gyepek és szántóterületek összkiterjedése igen alacsony, s ezeken a hasznosítás is igen alacsony fokú (valójában az egyetlen nagyobb szántóingatlan, a Nekézseny 0134a hrsz. is gyepként hasznosított). Ugyanakkor a támogatások igénybevétele szempontjából kedvező lehet, hogy a magántulajdon is megjelenik a gyepek és szántók tulajdonosi szerkezetében. Az erdőkön belül a magántulajdon aránya számottevőnek tűnik (11,68%), ugyanakkor itt a magántulajdonú parcellák alakja és mérete komoly akadálya a támogatások útján való természetvédelmi érdekérvényesítésnek, a természetvédelmi intézkedések megvalósításának. Az egyik Dédestapolcsány községhatárba eső erdőterület (korábban 052 hrsz.) kárpótlás keretében történő felosztása („kiparcellázása”) ugyanis kb. 2300 méter hosszú, de átlagosan mindössze 10-20 méter (!) széles, rentábilis és racionális gazdálkodásra teljesen alkalmatlan ingatlanokat eredményezett (az ingatlan-nyilvántartás szerint jelenleg: 052/1–54 hrsz.-ek). Az együttesen 134,50 ha-t kitevő magánerdők közül ennek következtében jelenleg 105,07 ha a rendezetlen gazdálkodási jogviszonyú erdőterület nagysága, s ez 89,92%-ban a már említett terület (a Dédestapolcsány 6 és 8 erdőtag területe) miatt adódik (a probléma egyik megoldása erdőbirtokossági társulat alakítása lehetne).

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014–2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014–2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007–2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014–2020 közötti időszak végeztével – hasonlóan a 2007–2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. és 2022. évre átmeneti időszakot hirdetettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a

terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti években a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2023-tól indul, és 2027-ig tart.

A 2014–2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:
http://termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014–2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben. Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetők el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak. Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előíráscsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár, biotikus károsítás) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését

célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen számottevő arányban (11,68%) vannak magánerdők, ezeknél (kivéve persze a rendezetlen gazdálkodási jogviszonyú, bejegyzett erdőgazdálkodó nélküli területeket) a speciálisan ennek a szektornak biztosított támogatások, illetve kompenzáció is igénybe vehető. Vannak továbbá kisebb-nagyobb (főként a peremterületekre, azon belül is elsősorban a Csernely-völgy felső szakaszára eső) mezőgazdasági területek, ahol a támogatási jogcímek közül az agrár-környezetgazdálkodási források is pályázhatók.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A terület tulajdonosi és földhasznosítási adottságaiból adódóan, illetve mert a jelenlegi támogatási rendszer hatékonyságára vonatkozó részletes vizsgálati eredmények nem állnak rendelkezésre, a fentebb felsoroltak megerősítéséhez, illetve újabb agrártámogatási jogcímek kidolgozásához megalapozott, részletes javaslatot nem tudunk tenni. Új javaslatok teljes körű kidolgozásához előbb a működő támogatási programok hatékonyságáról kellene reális helyzetképet kapnunk, s ehhez kellene vizsgálni a jelenlegi támogatás-igénylések és támogatottság mértékét, a futó programok megfelelőségét. Mindezektől függetlenül ugyanakkor megfogalmazható néhány olyan támogatási célterület, amelyek figyelembe vételével a 2021-től kezdődő európai uniós támogatási ciklus időtartamára – önállóan vagy más programokba integráltan – a tervezési terület közösségi jelentőségű természeti értékeinek fenntartása érdekében (összhangban a fenntartási tervben megfogalmazott természetvédelmi célkitűzésekkel) részletes, operatívan működő (akár az állami tulajdonú területek vagyonkezelői számára is elérhető) pályázati felhívások dolgozhatók ki:

- A termőhelyi viszonyoknak megfelelő, őshonos elegyfafajok fokozott jelenlétének biztosítása, továbbá a különleges erdei mikroélőhelyeket nyújtó biotópfák kijelölése középkorú-idős, gazdálkodás alatt álló (vágásos, átmeneti vagy örökerdő üzemmódba sorolt), őshonos fafajú erdőkben.
- Az álló és fekvő holtfa mennyiségének növelése a középkorú-idős, gazdálkodás alatt álló (vágásos, átmeneti vagy örökerdő üzemmódba sorolt), őshonos fafajú erdőkben.
- Hagyásfa-csoportok, érintetlenül visszamaradó (nem véderdő jellegű!) állományrészek elhatárolása gazdálkodás alatt álló (vágásos, átmeneti vagy örökerdő üzemmódba sorolt), őshonos fafajú erdőkben.
- Folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodási üzemmódok (az átmeneti és örökerdő üzemmódok) alkalmazása gazdálkodással érintett erdőterületeken (állami szektor esetén)..
- Agresszíven terjeszkedő idegenhonos fafajok szórványosan megjelenő – az inváziós folyamat kezdeti stádiumát jelentő – egyedeinek, foltjainak felszámolása.
- Kíméletes, a talajfelszínt és a növényzetet (visszamaradó állományt, közbeeső gyepterületeket stb.) egyaránt kímélő faanyagmozgatási technológiák alkalmazása (állami szektor esetén).
- Inváziós lágyszárú növényekkel fertőzött gyepterületek kaszálással történő kezelése, a gyomfertőzöttség mérséklése, visszaszorítása.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területen az elmúlt években természetvédelmi célú élőhelykezeléseket, illetve fajmegőrzési programokat támogató pályázatok nem futottak és a nemzeti park igazgatóság vagyonkezelésében lévő területek kis kiterjedése miatt a közeljövőben sem tervezettek. A „*Dombvidéki és hegyi rétek kezelése a BNPI területein*" megnevezésű, 2012–2015 között végrehajtott KEOP-pályázat (azonosító: 3.1.2/2F/09-11-2012-0013) a Lázbérci Tájvédelmi Körzet természetmegőrzési területen kívüli részeit érintette (a rétrekonstrukciók Bánhorváti, Borsodbóta és Uppony települések határában lévő területeken történtek), a tervezési terület rétjein e projekt keretében nem folytak természetvédelmi kezelési munkák.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A tervezési folyamat során a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság honlapján folyamatosan frissülő tematikus aloldalt alakítottunk ki, ahol a területekkel kapcsolatos alapinformációk mellett a (véleményezhető) egyeztetési tervdokumentációt is elérhetővé tettük pdf formátumban: https://www.bnpi.hu/hu/natura-2000-fenntartasi-tervek

A COVID-19 betegséggel összefüggő járványügyi helyzet miatt lakossági, illetve Natura 2000 gazdafórumot nem szerveztünk.

Eszköz típus	Alkalmazott dokumentáció	Mutatók	Időpont
Érintettek levélben és/vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	BNPI Iktatórendszer (ügyiratszám), feladást igazoló szelvényről másolat, e-mail visszaigazoló tértivevény	Üisz: 2982/3/2020. 23 db levél kiküldése érintetteknek + elektronikus levél (ismert címek esetén)	
Önkormányzati közzététel	Igazolás az önkormányzat részéről	Üisz: 2982/4/2020.	
Honlap	Elérhetősége, adatfeltöltés dátuma	https://www.bnpi.hu/hu/natura-2000-fenntartasi-tervek	

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Célcsoport	Szervezetek, képviselet
Gazdálkodók, területhasználók (mezőgazdaság)	falugazdászok révén
Erdőgazdálkodók	• Északerdő Erdészeti Zrt. • Északmagyarországi Regionális Vízmű Zrt. (ÉRV Zrt.) • Dédestapolcsány Község Önkormányzata
Vadgazdálkodók	vadászatra jogosultak: • Északerdő Zrt. • Uppony és Környéke Vadásztársaság

Halgazdálkodók	halgazdálkodásra jogosult: • ÉRV Lázbérci Horgászegyesület
Önkormányzatok	• Bánhorváti község önkormányzata • Dédestapolcsány község önkormányzata • Nekézseny község önkormányzata • Sáta község önkormányzata • Uppony község önkormányzata
Hatóságok	nevesítve: • Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztály • Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály • Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály • Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Erdészeti Osztály • Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztály • Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály • BM Országos Katasztrófavédelmi Igazgatóság • Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőrfőkapitányság Rendészeti Igazgatóság Közrendvédelmi és Határrendészeti Osztály
Civil szervezetek, köztestületek	nevesítve: • Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Igazgatósága • Országos Magyar Vadászkamara Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területi Szervezete • Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége (MEGOSZ) • Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Észak-Borsodi HCS • Magyar Természetjáró Szövetség
Kezelők, egyéb szolgáltatók	nevesítve:

	• ÉMÁSZ Hálózati Kft. • MAVIR Magyar Villamosenergia-Ipari Átviteli Rendszerirányító Zrt. • Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság • Északmagyarországi Regionális Vízmű Zrt. (ÉRV Zrt.)
Helyi lakosság	Az érintett települések lakosai

3.4.3. *Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel*

A Borsod Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztálya (Miskolc) BO/32/04965-2/2020. ikt. számon kiadott véleményében jelezte (BNPI ikt. sz. 2982/5/2020.), hogy a „*fenntartási tervben megfogalmazott kezelési javaslat, stratégia elősegíti a természetvédelmi célkitűzések megvalósítását. A Főosztály a fenntartási tervben foglaltakkal egyetért, annak elfogadását támogatja*".

A Borsod Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Erdészeti Osztály BO/34/2594-2/2020 ikt. számú adtak véleményt (BNPI ikt. szám: 2982/21/2020). Az észrevételek alapján a főbb tervmódosítások az alábbiak voltak:

- Natura 2000 terv „1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek" fejezet bekezdése az alábbi szerint módosult: „*A Bánhorváti Erdőtervezési Körzetben 2011-ben folytak erdőtervezési munkák, az erdőgazdálkodók számára megállapított (gazdálkodási lehetőségeket rögzítő) erdőterv határozat a következő körzeti erdőtervezési eljárás során (várhatóan 2022. évben) kiadott határozat véglegessé válásáig érvényes."*
- a Natura 2000 terv „3.2. Kezelési javaslatok" fejezet KE-5 és KE-6 kezelési egységek pontjainál a vágásos üzemmódba sorolt állományok kezelésére vonatkozó javaslatot pontosítottuk (lásd az Északerdő Zrt.-nek adott választ). Ugyanitt a c3) faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt állományok pontnál a veszélyes törzsek kivágására vonatkozó irányelvnél az erdészeti hatóság észrevétele alapján a bekezdés az alábbiakra módosult: „*Fakitermelési beavatkozás végzése kizárólag idegenhonos fafajok megtelepedése és jelenléte esetén, továbbá a használt utak, turistautak és villanypászták mentén, illetve turisztikailag frekventált helyszíneken (pl. a víztározó környéke), közvetlen veszélyt jelentő törzsek kivágásával, balesetmegelőzési céllal)*".

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Igazgató-helyettesi Szervezet Katasztrófacédelmi Igazgatósága (Miskolc) – mint elsőfokú vízügyi hatóság - 35500/9626/2020. ált. ikt. számú levelükben adtak véleményt a tervdokumentációval kapcsolatban. Az észrevételek alapján a főbb tervmódosítások az alábbiak voltak:

- a Natura 2000 terv „3.2.C alfejezet – Kezelési javaslatok" fejezetében részletesen kiemelésre került a Lázbérci-víztározó felszíni vízkivételi mű különleges, ivóvíz-ellátásban betöltött szerepe miatt a víztározó belső és külső védőterületén, illetve a kapcsolódó vízgyűjtőterületen az Észak-magyarországi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség 3241-1/2008. ikt. számú határozatának releváns pontjai.
- a megalapozó dokumentáció „1.3.3.4 Vízgazdálkodás" fejezetében a kijelölt vízbázisvédelmi területek leírása, a meglévő információ pontosítása megtörtént.

Az Északmagyarországi Regionális Vízművek ZRt. (Kazincbarcika) TKO-1106/1-2020 ikt. számú levelében tett észrevételeket. Az észrevételek alapján pontosításra, illetve kiegészítésre került a Natura 2000 terv „3.2.C alfejezet – Kezelési javaslatok" fejezete (a Lázbérci-víztározó felszíni vízkivételi mű védműveit és a mederkarbantartást illetően), valamint a megalapozó dokumentáció „1.3.3.4 Vízgazdálkodás" fejezete (adatpontosítás) (BNPI ikt. sz. 2982/14/2020).

Az Északerdő Zrt. (Miskolc) E/3280-5/2020. ikt. számon adtak véleményt az egyeztetési tervdokumentációval kapcsolatban. Az észrevételek alapján a főbb tervmódosítások az alábbiak voltak (BNPI ikt. sz. 2982/22/2020):

- a Natura 2000 terv „1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek" fejezeténél az erdőterv érvényességnek dátumát javítottuk.
- a Natura 2000 terv „1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási és üzemtervek" fejezetben a vadgazdálkodók kódjai javításra kerültek.
- a Natura 2000 terv „3.2. Kezelési javaslatok" fejezet B) Gazdálkodáshoz köthető, általános javaslatok pontnál a vadállomány élőhelyekre gyakorolt hatását pontosítottuk az észrevétel alapján (alapvetően az afrikai sertéspestis vaddisznó-állományra kifejtett hatásának ismeretében).
- a Natura 2000 terv „3.2. Kezelési javaslatok" fejezet KE-5 és KE-6 kezelési egységek pontjainál a vágásos üzemmódba sorolt állományok kezelésére vonatkozó javaslatot pontosítottuk az alábbiak szerint: „*A már megbontott, de még változatos (például csoportos bontással érintett, alsó szinttel legalább részben még rendelkező) állományokban (a további fakitermelések időleges visszafogásával, a végvágás elhagyásával, illetve a térbeliség újragondolásával) a felújítási folyamat szálalóvágásos erdőfelújítás felé való átvezetése, vagy esetleg átmeneti üzemmódba fordítása*."
- a Natura 2000 terv „3.2. Kezelési javaslatok" fejezet KE-11 kezelési egység: Idegenhonos fafajú erdők pontjánál az erdei és feketefenyvesek fokozatos átalakítására vonatkozó javaslatot a Zrt. észrevétele alapján pontosítottuk. Ennél a pontnál kisebb pontosítások történtek továbbá az idegenhonos fenyő holtfa visszahagyására és a fenyvesek véghasználata után a gallyanyag égetésére vonatkozóan.

A Magyar Természetjáró Szövetség (Budapest) észrevétele alapján a Natura 2000 fenntartási terv „Élőhelyek kezelése" (3.2.) KE-3 kezelési egység c. fejezet f) pontjánál szereplő szöveg pontosításra került (BNPI ikt. sz. 2982/13/2020).

Az Észak-Magyarországi Vízügyi Igazgatóság (Miskolc) és az Északmagyarországi Regionális Vízművek ZRt. (Kazincbarcika) előzetes adatszolgáltatás keretében biztosította a tervkészítéshez swzükséges alapadatokat, jogszabályi referenciákat. Az adatszolgáltatás információi, jogszabályi előírásai így már az egyeztetési dokumentációba bekerültek.

A kifüggesztés során az érintett önkormányzathoz észrevétel nem érkezett, a kifüggesztési igazolás (záradékolás) megküldésre került az önkormányzat részéről.

4. Felhasznált irodalom

Ambrus A., Danyik T., Kovács T. & Olajos P. (2018): Magyarország szitakötőinek kézikönyve. – Magyar Természettudományi Múzeum & Herman Ottó Nonprofit Kft, Budapest, 290 pp.

Aszalós R. & Gálhidy L. (szerk.) (2015): Natura 2000 erdőterületek kezelése. Gyakorlati útmutató erdőgazdálkodók és erdészeti szakszemélyzet számára. (Bábakalács Füzetek 20.) – Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, 56 pp.

Bálint Zs., Gubányi A. & Pitter G. (2006): Magyarország védett pillangóalakú lepkéinek katalógusa. A Magyar Természettudományi Múzeum gyűjteménye alapján – Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest. 136 pp.

Baráz Cs. (2014): Alacsony középhegységek a Bükk ÉNY-i előterében (Vajdavár-hegység, Upponyi-hegység). In: Diczházi I. & Schmotzer A. (szerk.): Apoka. A Heves-Borsodi-dombság és az Upponyi-hegység élővilága. – Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, pp. 7–16.

Baráz Cs. & Holló S. (szerk.) (2018): A Bükk-vidék Geopark geoturisztikai térképe. – Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, 1 térképlap

Bartha Cs. (2014): Tengerszem mellett ritkaságok. A Lázbérci Tájvédelmi Körzet. – TermészetBúvár 69(2): 20–23.

Bartha D., Bölöni J. & Király G. (1999): Magyarország ritka fa- és cserjefajai. – Tilia **7**: 1–286.

Bartha D., Király G., Schmidt D., Tiborcz V., Barina Z., Csiky J., Jakab G., Lesku B., Schmotzer A., Vidéki R., Vojtkó A. & Zólyomi Sz. (szerk.) (2015): Magyarország edényes növényfajainak elterjedési atlasza. – Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, Sopron, 329 pp.

Beránek Á. (2007): Adatok a Heves-Borsodi-dombság és az Upponyi-hegyhát flórájához I. – Kitaibelia 12(1): 66–72.

Beránek Á. (2008): Adatok a Heves-Borsodi-dombság és az Upponyi-hegyhát flórájához II. – Kitaibelia 13(1): 34–45.

Boldogh S., Dobrosi D. & Samu P. (2007): The effects of the illumination of buildings on house-dwelling bats and its conservation consequences. – Acta Chiropterologica **9(2)**: 527–534.

Boldogh S. A., Estók P., Hegyi Z., Dobrosi D., Görföl T., Bihari Z., Dombi I., Gombkötő P., Paulovics P., Mészáros J., Máté B., Bereczky A., Szatyor M. & Géczi I. (2019): „Hogy vagytok denevérek?" – Az országos monitoring program első 15 évének néhány eredménye. In: Váczi O. – Varga I. – Bakó B. (szerk.): A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer eredményei II. Gerinces állatok. – Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság, Szarvas. pp. 97–122.

Boldogh S. A. (szerk.): 2019. Útmutató denevérvédelmi intézkedésekhez és a denevérbarát épület-felújításokhoz: A mesterséges éjszakai megvilágítás hatása a denevérekre és a védekezés lehetőségei. – Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Emlősvédelmi Szakosztály, Budapest, 13 pp.

Boros Á. (1922–1960): Florisztikai jegyzetek. – Kézirat, Magyar Természettudományi Múzeum Növénytára, Budapest.

Bölöni J., Molnár Zs. & Kun A. (szerk.) (2011): Magyarország élőhelyei. Vegetációtípusok leírása és határozója (ÁNÉR 2011). – MTA ÖBKI, Vácrátót, 441 pp.

Budai J. (1912): A bélapátfalvi Bélkőhegy flórája. – Magyar Botanikai Lapok 11(1–4): 68–71.

Budai J. (1913): Újabb adatok a Bükk hegység és dombvidéke flórájához. – Magyar Botanikai Lapok 12: 315–327.

Budai J. (1914): Adatok Borsodmegye flórájához. – Magyar Botanikai Lapok 13: 312–326.
Buschmann F. (2013): A jászberényi Jász Múzeum növénygyűjteménye. (Herbarium-collection in Musei Jazigiae Jászberényiensis) – Tisicum 22: 259–291.
Csorba P. (szerk.) (2018): Tájak. In: Kocsis K. (főszerk.): Magyarország Nemzeti Atlasza: Természeti környezet. – Magyar Tudományos Akadémia, Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont, Földrajztudományi Intézet, Budapest, pp. 112–129.
Csóka Gy. & Kovács T. (1999): Xilofág rovarok. Xylophagous insects. – Erdészeti Tudományos Intézet, Budapest, 189 pp.
Danszky I. (szerk.) (1963): Magyarország erdőgazdasági tájainak erdőfelújítási, erdőtelepítési irányelvei és eljárásai V. Északi-középhegység erdőgazdasági tájcsoport. – Országos Erdészeti Főigazgatóság, Budapest, 817 pp. + 1 térkép + XXXII.
Diczházi I. & Schmotzer A. (szerk.) (2014): Apoka. A Heves-Borsodi-dombság és az Upponyi-hegység élővilága. – Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, 200 pp. + 1 térkép
Dobosy L. (1975): Várak, várhelyek és őrhelyek Ózd környékén. (Borsodi Kismonográfiák 1.) – Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 72 pp.
Dövényi Z. (szerk.) (2010): Magyarország Kistájainak Katasztere. – MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest, 876 pp.
Dudley, N., Vallauri, D. & Ódor P. (2017): Holtfa az élő erdőkért. Az öreg fák és a holtfa természetvédelmi illetve erdészeti szerepe. (2., átdolgozott és bővített kiadás) – WWF Magyarország, Budapest, 32 pp.
Farkas I. (szerk.) (2012): A Bánhorváti Erdőtervezési Körzet Natura 2000 elővizsgálati dokumentációja. – Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Miskolc, 53 pp.
Frank T. (szerk.) (2000): Természet–Erdő–Gazdálkodás. (Az MME Könyvtára 16.) – MME & Pro Silva Hungaria Egyesület, Eger, 214 pp.
Frank T. (szerk.) (2016): Natura 2000 erdőkben a fahasználatok jelölésének természetvédelmi szempontjai. Gyakorlati útmutató erdőgazdálkodók és erdészeti szakszemélyzet számára. – Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, 36 pp.
Frank T. & Szmorad F. (2014): Védett erdők természetességi állapotának fenntartása és fejlesztése. (Rosalia Kézikönyvek 2.) – Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest, 160 pp.
Halasi-Kovács B. & Harka Á. (2012): Hány halfaj él Magyarországon? A magyar halfauna zoogeográfiai és taxonómiai áttekintése, értékelése. – Pisces Hungarici 6: 5–24.
Halász G. (szerk.) (2006): Magyarország erdészeti tájai. – Állami Erdészeti Szolgálat, Budapest, 154 pp. + 1 térkép
Haraszthy L. (szerk.) (2014): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. – Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány, Csákvár, 956 pp.
Harka Á. & Sallai Z. (2004): Magyarország halfaunája. – Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Szarvas, 269 pp.
Hevesi A. (1978): A Bükk szerkezet- és felszínfejlődésének vázlata. – Földrajzi Értesítő 27(2): 169–203.
Hulják J. (1933): A *Micromeria rupestris* Wulf. a Bélkőn és néhány érdekesebb adat a Magyar Középhegység flórájából. – Magyar Botanikai Lapok 32: 77–83.
Izsó I. (2011): A Miskolci Bányakapitányság kerületének bányaipara. – Közhasznú Alapítvány a Borsodi Bányász Hagyományokért, Miskolc, 204 pp.
Kárpáti Z. (1960): Die Sorbus-Arten Ungarns und der angrenzenden Gebiete. – Feddes Repertorium 62: 71–334.
Kerényi-Nagy V. (2010): Ritka rózsafajok és hibridek (*Rosa* spp.) – Tilia 15: 191–270.

Király G. & Király A. (2018): Adatok és kiegészítések a magyar flóra ismeretéhez III. – Botanikai Közlemények 105(1): 27–96.
Király G. (szerk.) (2009): Új magyar füvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. Határozókulcsok. – Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvafő, 616 pp.
Korda M. (2016): Az erdőgazdálkodás hatása az erdők biológiai sokféleségére (Tanulmánygyűjtemény). – Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest, 682 pp.
Marosi S. & Somogyi S. (szerk.) (1990): Magyarország Kistájainak Katasztere I-II. – MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest, 1026 pp.
Molnár Cs., Beránek Á., Haszonits Gy., Pintér B., Korda M., Mykyta P., Nótári K., Malatinszky Á. & Toldi M. (2019): Pótlások Magyország edényes növényfajainak elterjedési atlaszához IX. – Kitaibelia 24(1): 189–192.
Molnár Cs., Haszonits Gy., Malatinszky Á., Kovács G. K., Kovács G., Nagy T., Molnár V. A. & Takács A. (2017): Pótlások Magyország edényes növényfajainak elterjedési atlaszához III. – Kitaibelia 22(1): 122–146.
Molnár V. A. (szerk.) (2011): Magyarország orchideáinak atlasza. – Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 504 pp.
Nováki Gy., Sárközy S. & Feld I. (2009): Borsod-Abaúj-Zemplén megye várai az őskortól a kuruc korig. Magyarország várainak topográfiája 1. – Castrum Bene Egyesület & Herman Ottó Múzeum, Budapest – Miskolc, 330 pp.
Paládi-Kovács A. (1982): A Barkóság és népe. (Borsodi Kismonográfiák 15.) – Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 211 pp.
Pifkó D. (2004): Adatok a hazai *Chamaecytisus* fajok ismeretéhez I. – Flora Pannonica 2(2): 25–36.
Somlyay L. & Sennikov, A. N. (2016): Atlas Florae Europaeae notes 25. Taxonomic circumscription and nomenclature of *Sorbus danubialis* (*Rosaceae*). – Nordic Journal of Botany 34: 75–86.
Soó R. (1943): Előmunkálatok a Bükkhegység és környéke flórájához. – Botanikai Közlemények 40: 169–221.
Sulyok J. (2011): Adatok az Upponyi-hegyhát északi részének flórájához. – Kitaibelia 15(1–2): 133–144.
Sulyok J. & Beránek Á. (2019): Adatok a Tarnavidék, az Upponyi-hegység és környéke flórájához. – Kitaibelia 24(2): 173–226.
Sulyok J. & Somlyay L. (2015): A *Viola collina* Besser előfordulása a Bükkben és az Upponyi-hegységben. – Kitaibelia 20(2): 254–258.
Szalai K. (2004): Geomorfológiai vizsgálatok az Upponyi-szigethegységben, különös tekintettel a földtani adottságok szerepére. – Doktori (PhD) értekezés, Debreceni Egyetem TTK Földtudományi Doktori Iskola, Debrecen, 110 pp. + 3 melléklet
Szalai K., McIntosh R., Gönczy S. & Németh G. (2001): Földtani alapú geomorfológiai vizsgálatok a Lázbérci Tájvédelmi Körzet területén. In: A földrajz eredményei az új évezred küszöbén: A Magyar Földrajzi Konferencia tudományos közleményei (CD-ROM) – SZTE TTK Természeti Földrajzi Tanszék, Szeged.
Szmorad F., Frank T. & Korda M. (szerk.) (2018): Erdőgazdálkodás és erdőkezelés Natura 2000 területeken. (Rosalia Kézikönyvek 4.) – Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest, 287 pp.
Varga B. (szerk.) (2013): A folyamatos erdőborítás fenntartása melletti erdőgazdálkodás alapjai. – Silva Naturalis 1: 1-251.
Vojtkó A. (1995): Az Upponyi szoros vegetációtérképe. – Acta Academiae Agriensis Nova Series 21 Supplement 1: 363–370.
Vojtkó A. (1999): A *Valeriana simplicifolia* (Reichenb.) Kabath hazánkban és újabb adatok a Bükk hegység flórájához. – Kitaibelia 4(1): 25–35.

Vojtkó A. (2001): A Bükk hegység flórája. – Sorbus 2001 Kiadó, Eger, 340 pp.
Vojtkó A. (2008): Florisztikai adatok Észak-Magyarországról. – Kitaibelia 13(1): 55–61.
V. Szabó F. (1978-79): A természetvédelem területei és értékei Észak-Magyarországon. - Folia Historico-Naturalia Musei Matraensis 5: 5–23.
Zólyomi B. (1928): Adatok a Bükk-hegység és környéke flórájához. – Magyar Botanikai Lapok 26: 63–64.
Zólyomi B. (1934): *Dracocephalum austriacum* L. a Bélkőn (Adatok az Ősmátra flórájához). – Botanikai Közlemények 31(1–2): 35–37.

Földművelésügyi Minisztérium, Környezetügyért Felelős Helyettes Államtitkárság – Természetmegőrzési Főosztály (szerk.) (2018): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez. – Földművelésügyi Minisztérium, Budapest, 40 pp.

Világháló helyek:

https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/erdeszet_szakteruletek/erdotervezes/korz_erd
http://erdoterkep.nebih.gov.hu/
https://www.mepar.hu/mepar/
http://www.utadat.hu/
http://ova.info.hu/ujvgtajak.html
http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/reference_portal
http://natura2000.eea.europa.eu
http://natura.2000.hu
http://www.termeszetvedelem.hu
https://archeodatabase.hnm.hu
http://www.muemlekem.hu

5. Térképek

1) ábra: A tervezési terület áttekintő térképe
2) ábra: A tervezési terület ingatlan-nyilvántartási térképe
3) ábra: A tervezési terület művelési ág megoszlási térképe
4) ábra: A tervezési terület erdészeti térképe
5) ábra: A tervezési terület átfedése országos jelentőségű védett területtel
6) ábra: Az országos ökológiai hálózat térképe
7) A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében lévő területek térképe
8) ábra: A tervezési terület élőhelytérképe (Á-NÉR 2011 alapján)
9) ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe

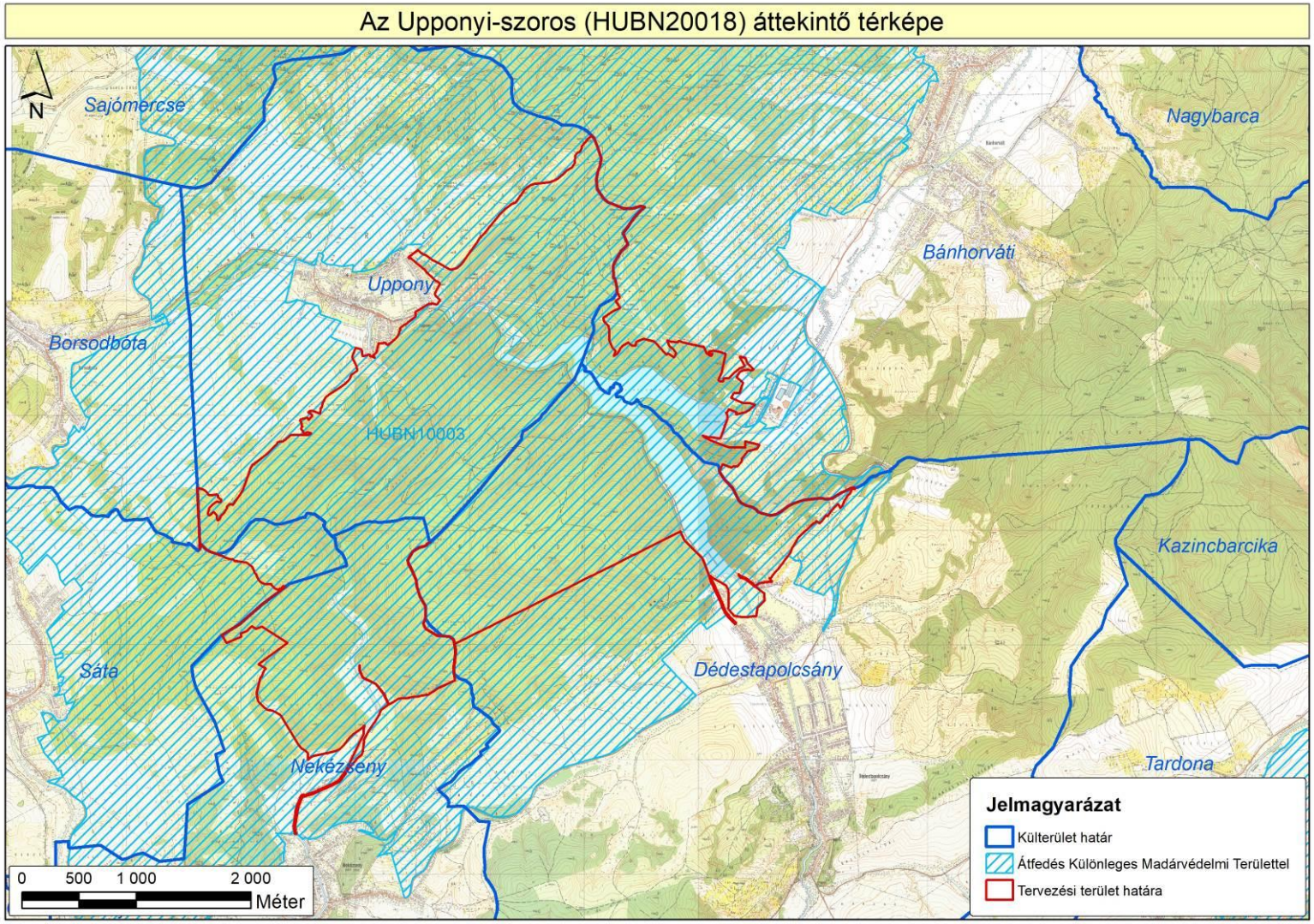

1. ábra: A tervezési terület áttekintő térképe

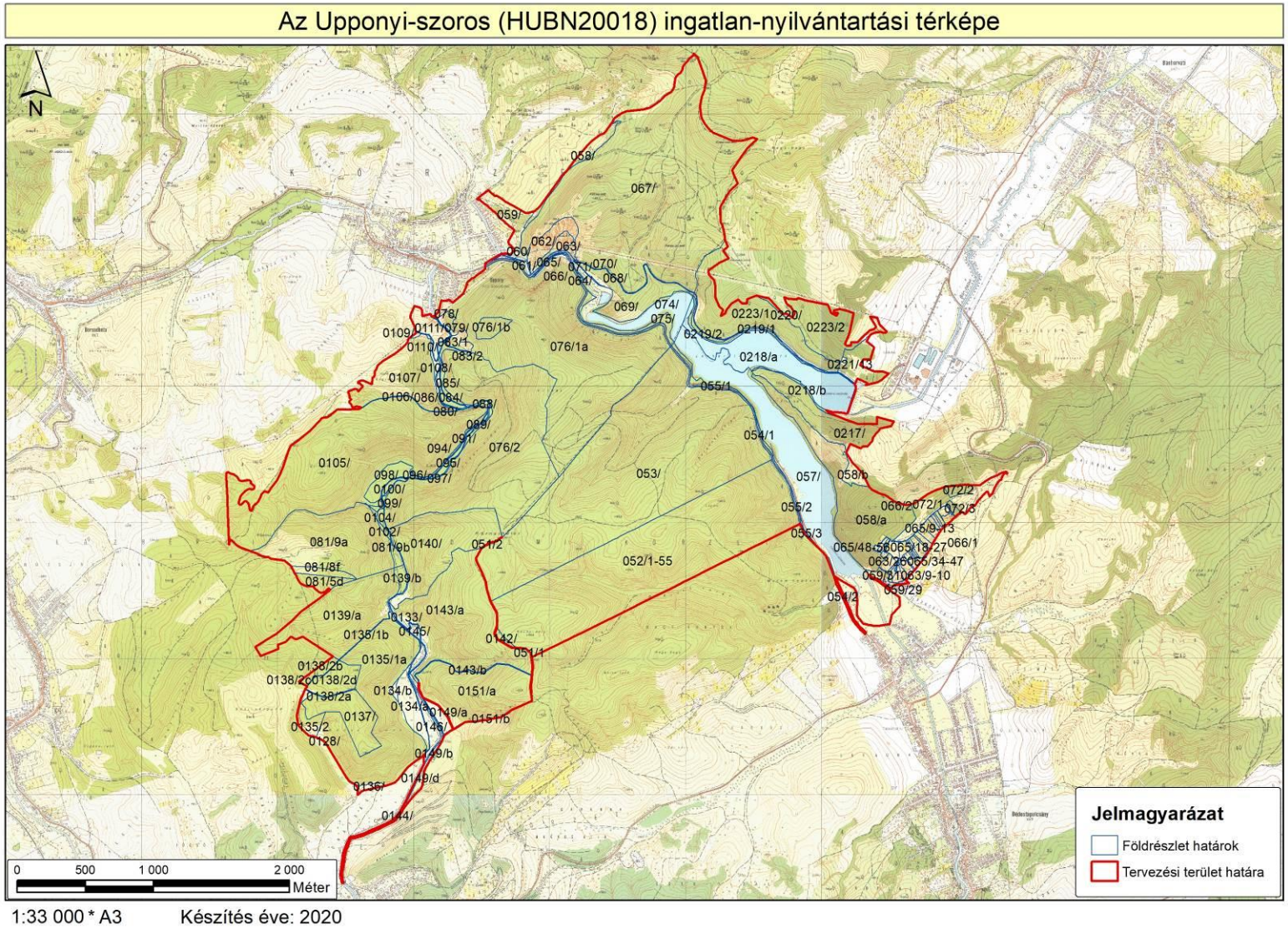

2. ábra: A tervezési terület ingatlan-nyilvántartási térképe

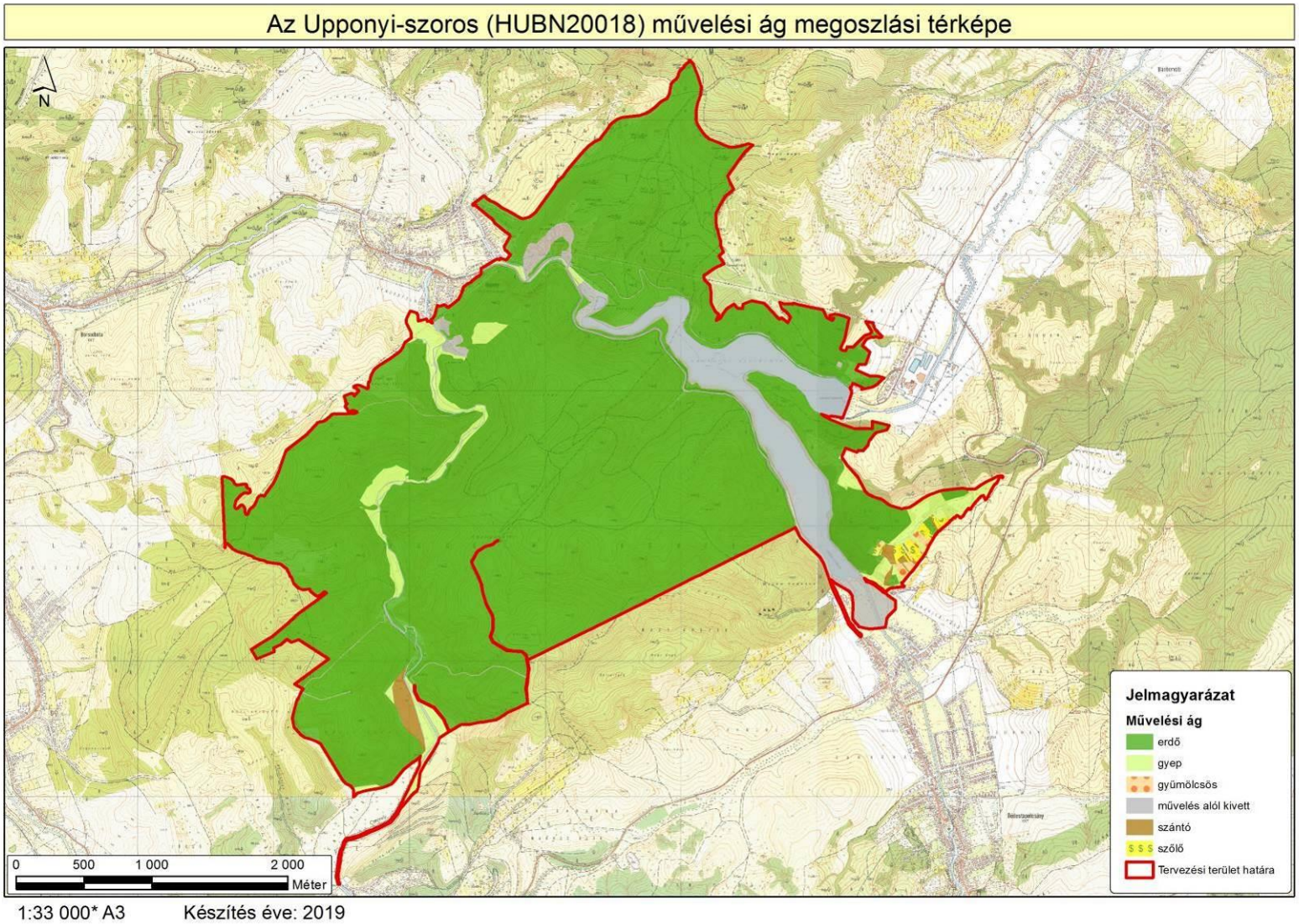

3. ábra: A tervezési terület művelési ág megoszlási térképe

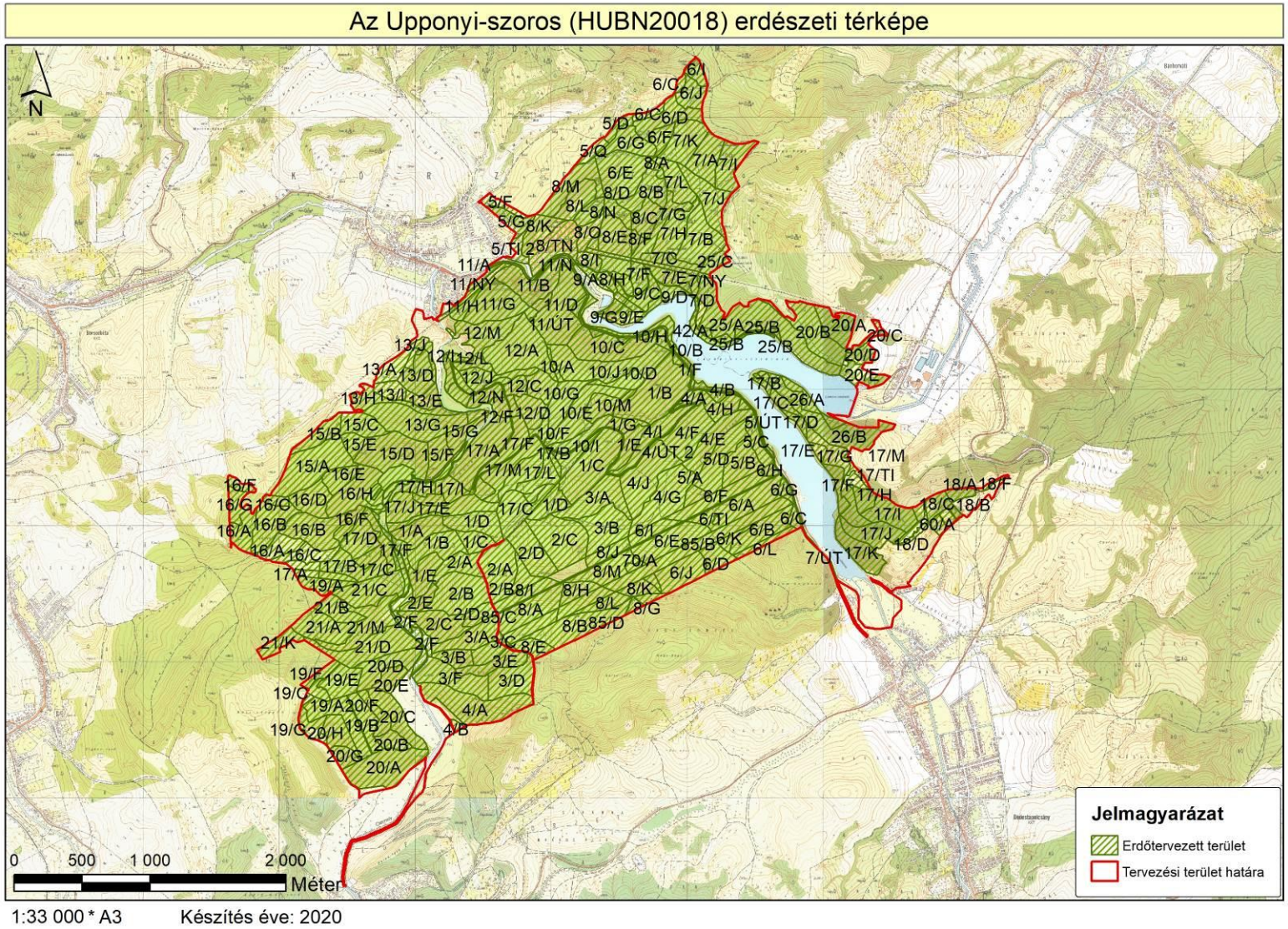

4. ábra: A tervezési terület erdészeti térképe

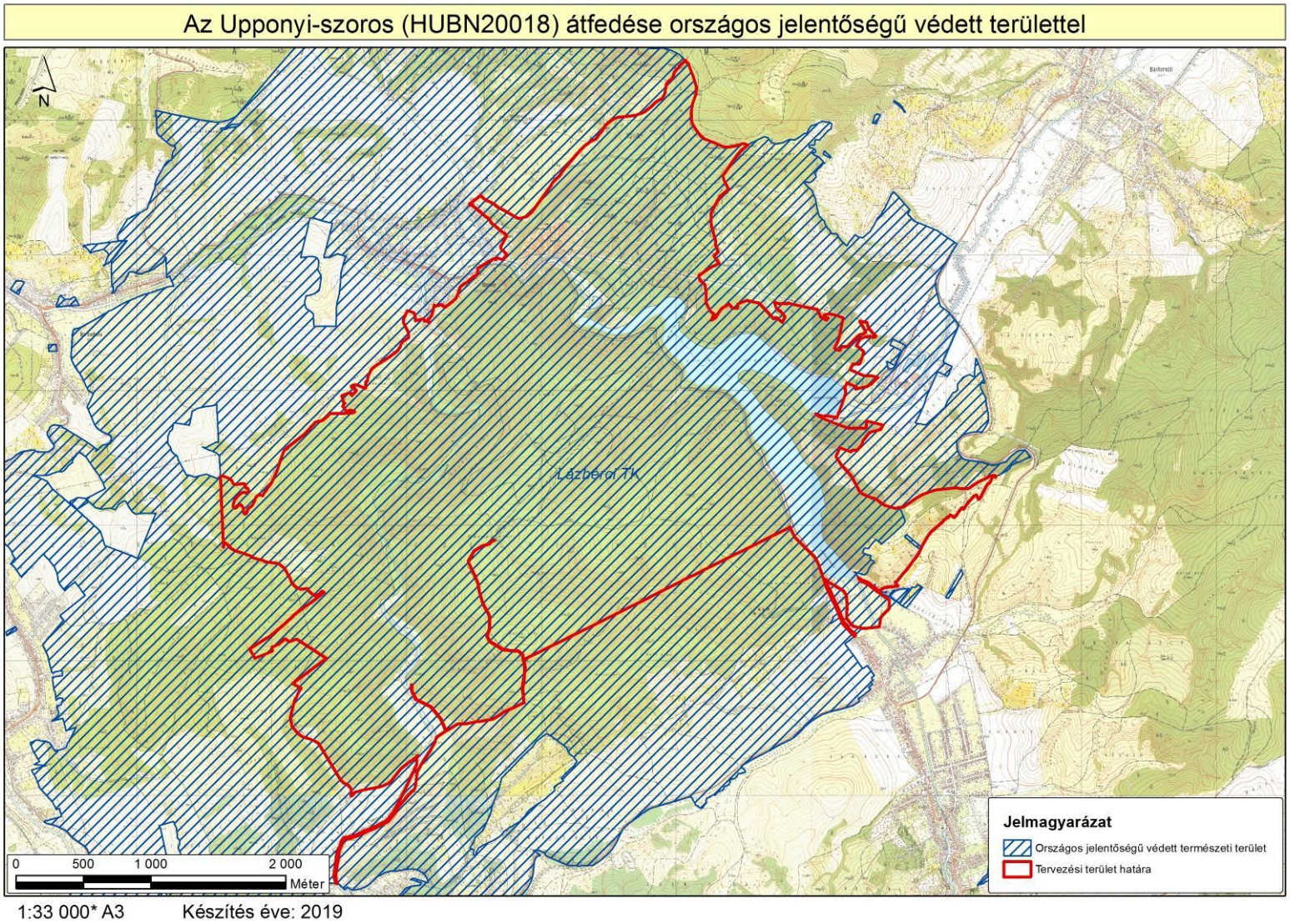

5. ábra: A tervezési terület átfedése országos jelentőségű védett területtel

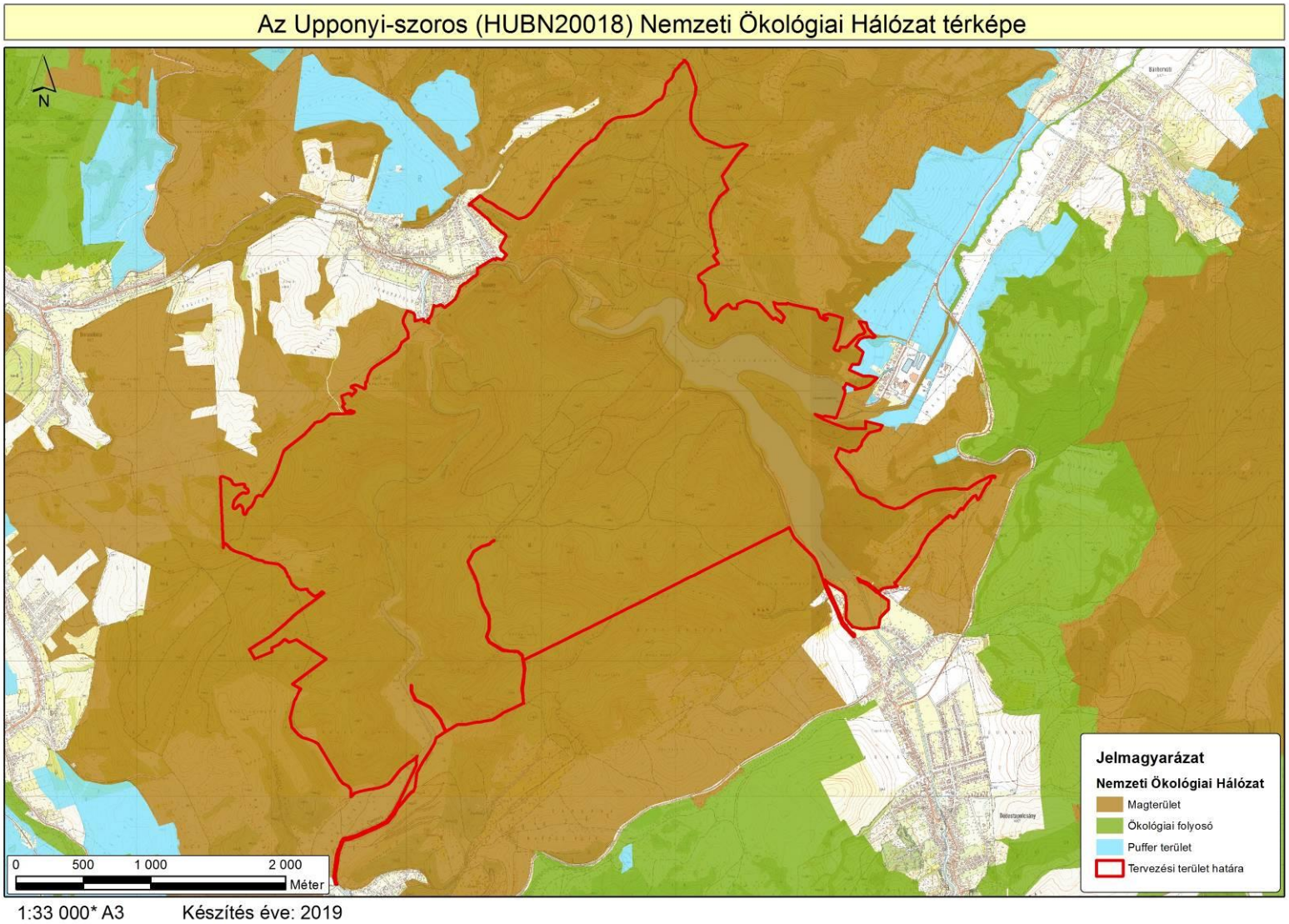

6. ábra: Az országos ökológiai hálózat térképe

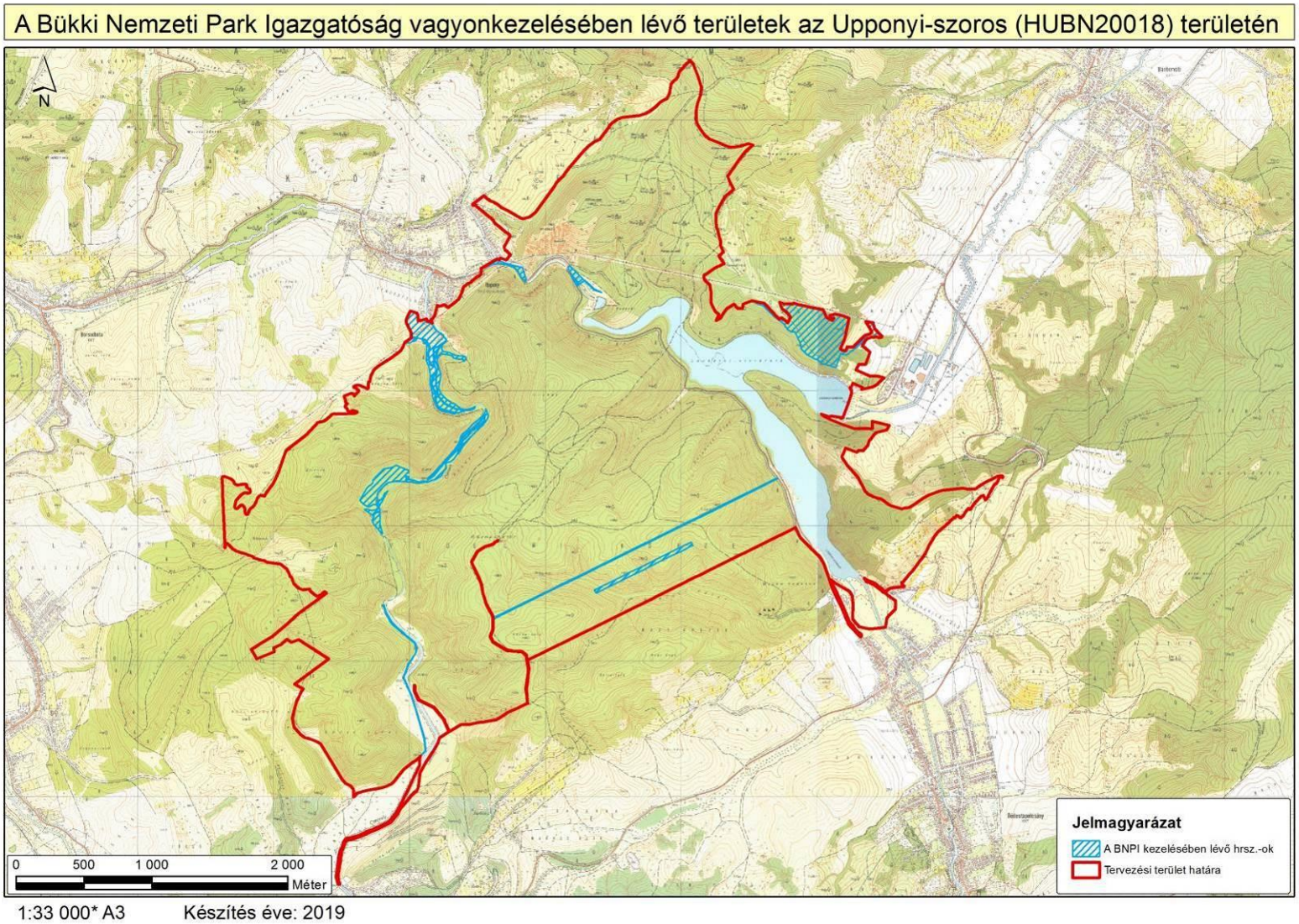

7. ábra: A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében lévő területek térképe

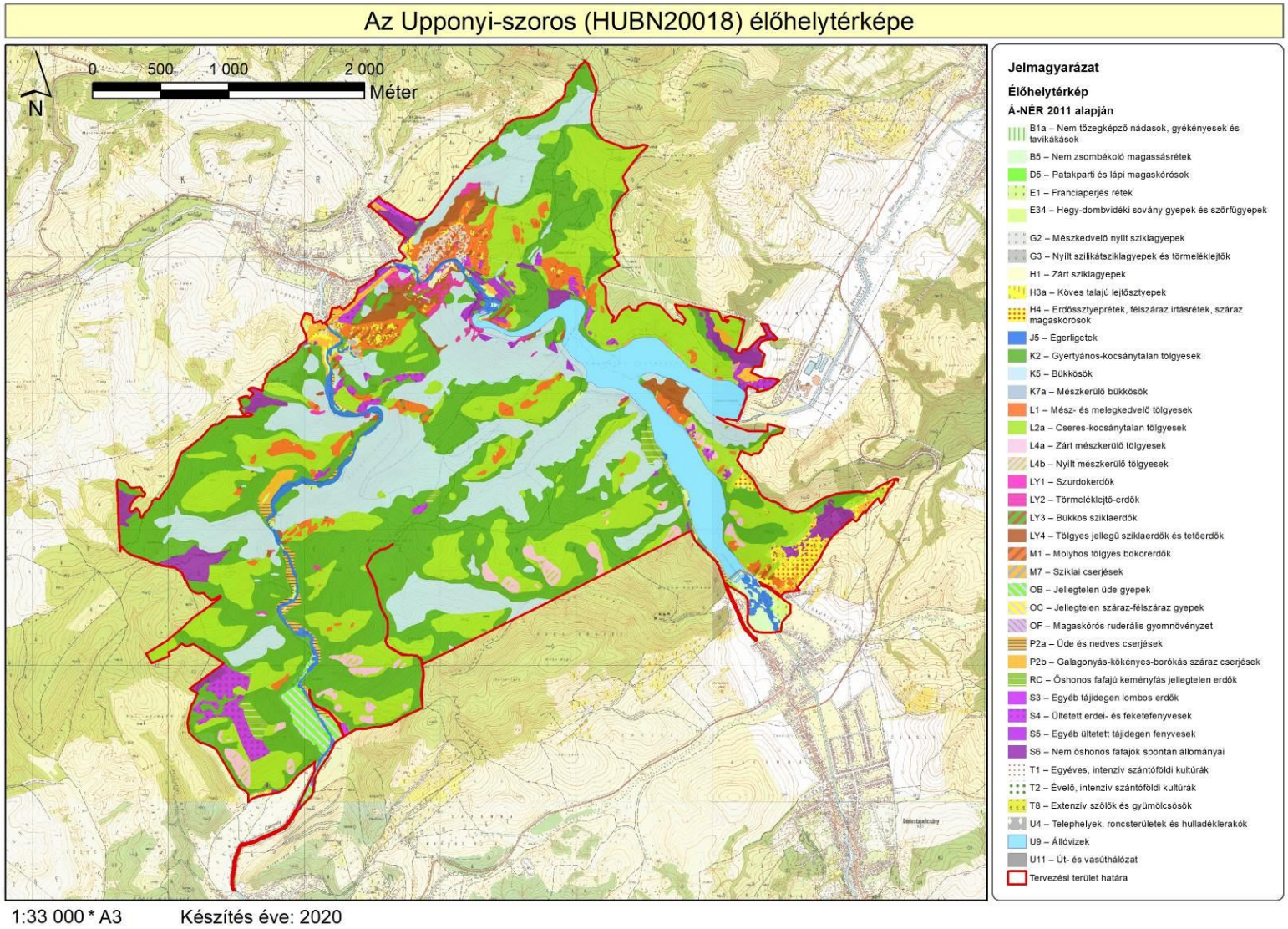

8. ábra: A tervezési terület élőhelytérképe (Á-NÉR 2011 alapján)

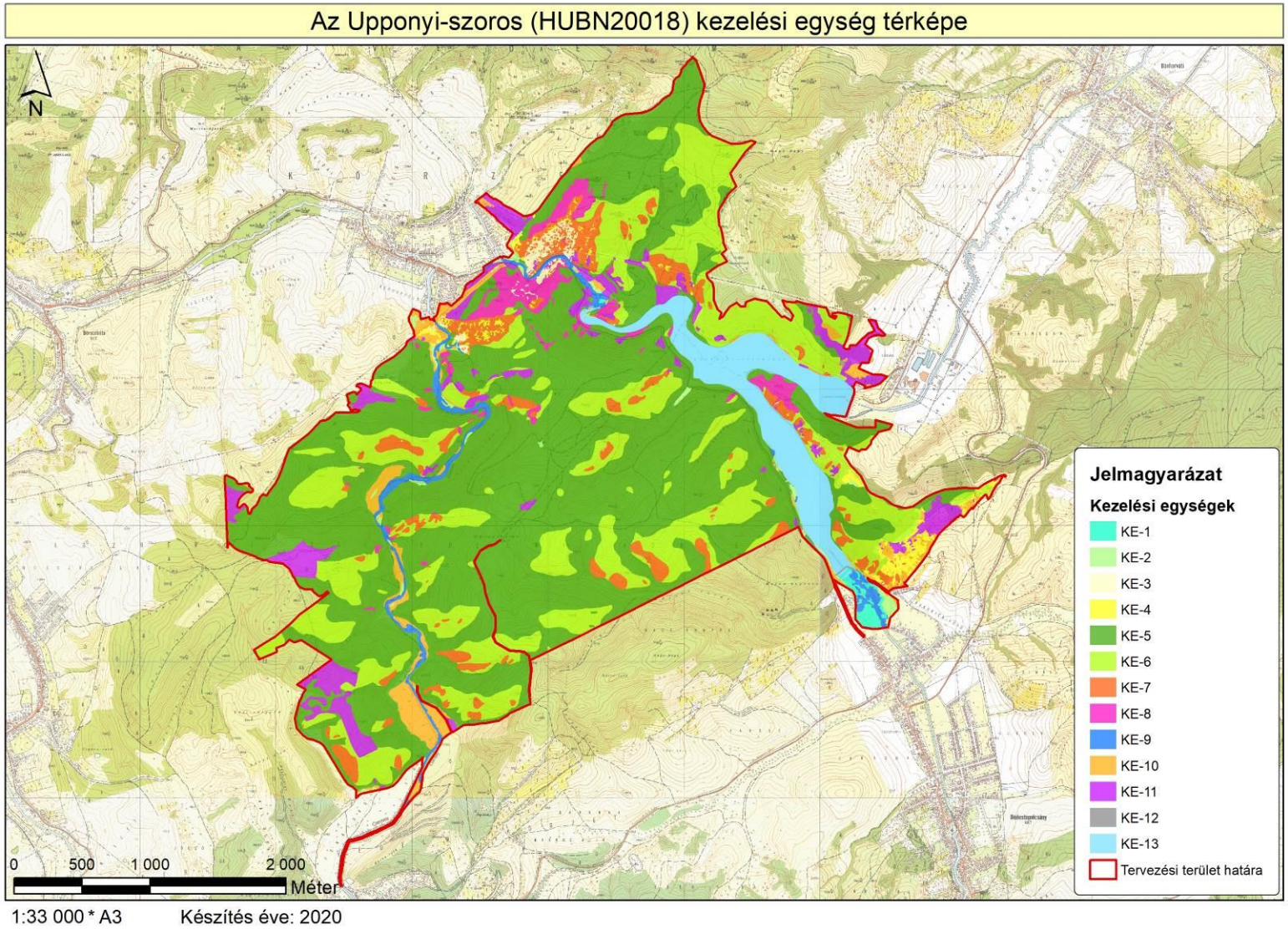

9. ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe

6. Fotódokumentáció

1) kép: Fűzligetekkel és fűzcserjésekkel mozaikos, kezelés nélkül fenntartott patakmenti magassásos állomány (Dédestapolcsány: Bán-patak víztározóba torkollása; KE-1)

2) kép: Időszakosan kezelt üde kaszálórét pihenőhellyel, esőbeállóval és információs táblával a Lipóc-völgy alsó szakaszán (Dédestapolcsány 4/TI; KE-2)

3) kép: Bokorerdőkkel mozaikos, fajgazdag sziklagyep-állományok a Kalica-tető délnyugat (Herkó Páter keresztje) felé lefutó gerincén (Uppony 8/TN; KE-3)

4) kép: A szoros déli kitettségű, sziklás letörésein kárpáti mészkősziklagyepek (*Campanulo divergentiformis-Festucetum pallentis*) fordulnak elő (Uppony 8/TN; KE-3)

5) kép: Feketefenyővel spontán betelepedő, reliktum jellegű nyúlfarkfüves (*Sesleria hungarica* dominanciájú) sziklagyep az Eszkála-tető északias letörésén (Uppony 11/B; KE-3)

6) kép: Feketefenyő ligetes megjelenése a nyúlfarkfüves sziklagyepek hosszú távú fennmaradását ugyan nem akadályozza, a feketefenyő jelenlétének korlátozása ugyanakkor mégis fontos természetvédelmi feladat (Uppony 11/B; KE-3)

7) kép: A köves talajú lejtősztyeppek kisebb-nagyobb állományai (az előtérben és hátul, a régi Upponyi-kőbánya fölött) enyhébb lejtőkön, rendszerint cserjésekkel és melegkedvelő tölgyesekkel váltakozva fordulnak elő (Vízköz-szoros és Uppony 12/M; KE-4)

8) kép: Spontán felnőtt száraz tölgyesek és félszáraz gyepek mozaikja bíboros kosborral (*Orchis purpurea*) felhagyott, átalakuló szőlőhegyen (Dédestapolcsány: Halabuka; KE-4)

9) kép: A Lipóc keleti oldalában nyíló egykori festékbánya (vas- és mangánérc-bánya) gyertyános-kocsánytalan tölgyesekbe ékelődve helyezkedik el (Dédestapolcsány 6/C; KE-5)

10) kép: Csoportos-foltos szálalóvágással érintett, elegyes bükkös állomány a Lipóc-völgy felső végén, a foltokban erős bükk újulattal (Dédestapolcsány 4/J; KE-5)

11) kép: Meredek lejtőn végrehajtott, terepviszonyokhoz illeszkedő vonalas (kulisszás) szálalóvágás a Vízköz-tető északi oldalának bükkösében (Uppony 10/J; KE-5)

12) kép: Álló és fekvő holtfában viszonylag gazdag, erdészeti beavatkozással régebb óta nem érintett cseres-kocsánytalan tölgyes állomány (Dédestapolcsány 6/E; KE-6)

13) kép: Fokozatos felújítóvágással letermelt cseres-kocsánytalan tölgyes, újulattal fedett részekkel és frissen végvágott területekkel (Dédestapolcsány 2/C1 és 2/C2; KE-6)

14) kép: Feketefenyves (háttérben) részterületes tarvágásos véghasználata után, kerítés védelmében létrehozott cseres-cseres-kocsánytalan tölgyes erdősítés (Uppony 12/O; KE-6)

15) kép: Fajszegény, a gyepszintben soktérdű salamonpecsét (*Polygonatum odoratum*) dominanciájú zárt mészkerülő tölgyes az Éles-kő vonulat kisavanyodó talajú, délnyugati lejtőjén (Dédestapolcsány 17/G; KE-7)

16) kép: A terület déli, Tapolcsányi Formáció kőzetei által felépített részén több helyütt előforduló nyílt mészkerülő tölgyesek abszolút véderdők (Dédestapolcsány 6/E; KE-7)

17) kép: Az Eszkála-tető északi, szinte függőleges (több barlangot is rejtő) letörésén (Sima-kő) hársas-kőrises sziklaerdők, hársas törmelékletető-erdők és (a völgyalji, hűvös mikroklímájú részeken) szurdokerdők fordulnak elő (Uppony 11/B; KE-8)

18) kép: Az Upponyi-hegység leghosszabb (43 m), régészeti jelentőséggel is bíró barlangját (Cserepes-barlang) hársas-kőrises sziklaerdő veszi körül (Uppony 11/B; KE-8)

19) kép: A Csernely-patak Uppony feletti, szeszélyesen kanyargó szakasza helyenként kifejezetten vadregényes, ősi képet mutat (Nekézseny 0144 hrsz.; KE-9)

20) kép: Mézgás éger (*Alnus glutinosa*) és törékeny fűz (*Salix fragilis*) dominanciájú patakmenti ligeterdők a Csernely mentén (Nekézseny 0144 hrsz.; KE-9)

21) kép: Üde, gyomos, siskanáddal (*Calamagrostis epigeios*) és kanadai aranyvesszővel (*Solidago canadensis*) fertőzött, de rendszeresen kezelt gyepterületek a Csernely felső szakaszán (Nekézseny 0146 hrsz.; KE-10)

22) kép: Gyomos-siskanádas gyepek és cserjésedő területek mozaikja (a háttérben akácosokkal) felhagyott, átalakuló szőlőhegyen (Dédestapolcsány: Halabuka; KE-10)

23) kép: A tározó délnyugati partja mentén található apró lucfenyves foltokban nemrégiben egészségügyi fakitermeléseket végeztek (Uppony 10/B; KE-11)

24) kép: Elegyetlen, homogén, jellegtelen, cserjeszint nélküli, középkorú akácos a Kőrózsa-tető kőfejtő-gödrei közelében (Sáta 18/A; KE-11)

25) kép: A Lázbérci-víztározó szigorú műszaki követelményekkel fenntartott gátja mögött teljes feltöltés esetén több mint 6 millió m^3 vizet tárolnak (Bánhorváti 0219/1 hrsz.; KE-12)

26) kép: A Lázbérci-víztározó sokféle halfajnak otthont adó, az év különböző időszakaiban egyaránt erősen látogatott, kiváló horgászvíz (Bánhorváti 0218 hrsz.; KE-13)

7. Jóváhagyó nyilatkozat

AGRÁRMINISZTÉRIUM

Nyilatkozat

A HUBN20018 Upponyi-szoros kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUBN20018 Upponyi-szoros Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, az agrárminiszter megbízásából, **jóváhagyta:**

Agrárminisztérium Helyettes Államtitkár * 9. *

Balczó Bertalan
természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2021. szeptember „20 ."